

مشخصات:

پایتخت: باکو
مساحت: ۸۶.۶۰۰ کیلومتر مربع
واحد پول: منات (AZN)
جمعیت: ۹.۴۱۷ میلیون نفر
زبان رسمی: ترکی آذربایجانی

اطلاعات عمومی:

شهرهای مهم: گنجه، آستارا، اردوباد، خان کندی، سومقاییت، شوشا، شکی، شیروان، علی بایراملی، لنکران، نفت آلان، یولاخ و مینجاچویر
دین و مذهب: ۹۳.۴ درصد مسلمان، ۲.۵ درصد ارتدوکس روسی، ۲.۳ درصد ارتدوکس ارمنی و ۱.۸ درصد پیرو سایر ادیان هستند.

آب و هوا:

به طور کلی شمال و شرق کشور دارای آب و هوای نسبتاً خشک و کوهستانی است در حالیکه منطقه جنوب شرقی آب و هوای مرطوب و ملایم تری دارد. مناطق غربی و شمالی و جنوبی شامل قره باغ و شمال شرقی جمهوری خودمختار نخجوان، دامنه کوه‌های قفقاز و ناحیه لنکران - آستارا و کوه‌های تالش بسیار مرطوب هستند.

فرصت های سرمایه گذاری:

اقلام صادراتی: سوخت های معدنی و نفت خام، چدن، آهن و فولاد، میوه‌های خوراکی، کشتی، روغن های حیوانی و نباتی، مواد پلاستیکی و آلومینیوم و مصنوعات آن
اقلام وارداتی: دستگاه های بخار، وسایل نقلیه زمینی، ماشین آلات و دستگاه های برقی، غلات، توتون و تنباکو
شرکای مهم صادراتی: ایتالیا، آمریکا، هند، فرانسه، اسپانیا و اندونزی
شرکای مهم وارداتی: روسیه، ترکیه، آلمان، اوکراین، چین، انگلستان، آمریکا، فنلاند و ژاپن

اقلام صادراتی ایران به آذربایجان: خودرو، ماشین آلات و دستگاه های برقی، مواد پلاستیکی، گوگرد، گچ و سیمان، دستگاه های بخار و مصنوعات از سنگ و گچ
اقلام صادراتی آذربایجان به ایران: سوخت های معدنی و نفت خام، چدن، آهن و فولاد، مواد پلاستیکی، آلومینیوم، آخال و تفاله، خوراکی های آماده برای حیوانات، محصولات شیمیایی آلی

راهنمای تجارت با آذربایجان

سخن رئیس کل سازمان

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ.

طی سال‌های گذشته، شاهد تکوین تدریجی «نظام اقتصادی یکپارچه جهانی» بوده‌ایم. توسعه دانش و فناوری در عرصه‌های مختلف، وضعیت متفاوتی از کسب و کار را در این سال‌ها در پی داشته است. از یک‌سو توسعه ارتباطات و دسترسی گسترده مشتریان به اطلاعات، چهره بازارها را دگرگون نموده و «خواست‌های» آنها را تحت تأثیر قرار داده و از سوی دیگر تولید مبتنی بر فناوری پیشرفته و روش‌های اصلاح شده، امکان پاسخ‌گویی به تقاضاهای متنوع و متغیر مشتریان را فراهم نموده است.

نقش تعیین کننده عوامل تولید در معرفی محصول، به ویژه محصولات جدید، اکنون جای خود را به عوامل موجد رضایت مشتری و بازار داده است. این وضعیت، پارادایم حاکم بر روابط صنعت - بازار را به نفع بازار تغییر داده و نقش تعیین کننده بازار و فرصت‌ها و محدودیت‌های آن را به جای تولید و فرصت‌ها و محدودیت‌های آن نشانده است. اگر به این مهم، جهانی شدن بازارها را نیز بیافزاییم، آنگاه ضرورت مطالعه و شناخت بازارها، بخش‌های آن و راهکارهای بازاریابی برای کسب سهم مناسب از بازارهای هدف به خوبی نمایان می‌شود.

تعدد و تنوع عوامل محیطی مؤثر بر موفقیت کسب و کارها، به ویژه در بازارهای جهانی، نسبت به گذشته که قلمرو فعالیت‌ها محلی و ملی بوده، بسیار بیشتر است. امروزه شناخت این عوامل نسبت به شناخت عوامل داخلی بنگاه به دلیل تأثیرگذاری آنها در تحلیل‌های مربوط به فرصت‌های کسب و کار مقدم است. به همین دلیل مدیران سازمان‌ها باید عناصر غیر قابل کنترل محیطی را شناخته و آنها را تا آنجا که ممکن است، مدیریت نمایند.

در تمام محیط‌های کسب و کار، شرایط نامطمئن به وسیله عناصر غیرقابل کنترل به وجود می‌آید و هر بازار جدید، مجموعه عوامل غیر قابل کنترل خاص خود را نیز به آن

اضافه می‌کند. مدیر موفق برنامه بازاریابی خود را به نحوی طراحی می‌کند که بهتر بتواند با شرایط نامطمئن محیط کسب و کار منطبق شود.

مهم‌ترین عوامل غیر قابل کنترل محیط بین‌المللی عبارت‌اند از:

❖ عوامل سیاسی - قانونی

❖ عوامل فرهنگی

❖ عوامل اقتصادی

❖ زیر ساخت‌ها، فناوری، رقبا، نظام توزیع و غیره

تلاش همه بنگاه‌ها برای دسترسی به اطلاعات مربوط به عناصر غیر قابل کنترل محیطی، مستلزم صرف هزینه و ایجاد مخاطرات ناشی از عدم صحت و دقت اطلاعات جمع‌آوری شده است. به این جهت و در راستای حمایت از شرکت‌های ایرانی، برای ورود و کسب موفقیت آنها در بازارهای خارجی، سازمان توسعه تجارت ایران اقدام به تهیه و انتشار مجموعه کتاب‌هایی با عنوان «راهنمای تجارت با کشورها» نموده است.

در گردآوری و تدوین اطلاعات این کتاب‌ها تلاش شده است تا اطلاعات دقیق و به‌روز، با بهره‌گیری از منابع اطلاعاتی موثق در اختیار خواننده گرامی قرار گیرد. به دلیل تغییرات نسبتاً سریع، این اطلاعات در فاصله‌های زمانی مناسب به روز شده و در چاپ‌های بعدی منتشر خواهد شد. با این حال، این دقت ما را از رهنمودهای اساتید و صاحب‌نظران محترم بی‌نیاز نمی‌کند و از هرگونه راهنمایی و تذکر صاحبان فکر و فعالان عرصه تجارت خارجی ایران استقبال می‌نماییم.

در پایان لازم می‌دانم از همکاری همه دست‌اندرکاران تهیه و تولید مجموعه کتاب‌های حاضر به ویژه جناب آقای رضا توفیقی، «معاونت بازاریابی و تنظیم روابط سازمانی» و کلیه کارشناسان سازمان که با این مجموعه همکاری نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را بنمایم. همچنین از سرکار خانم فرشته سعیدا و همکاران شرکت چاپ و نشر بازرگانی به خاطر تلاش‌های ایشان در طراحی و تولید این مجموعه سپاسگزارم.

بابک افقهی

معاون وزیر و رئیس کل سازمان توسعه تجارت ایران

فهرست صفحه

بخش اول: کلیات

- ۱۳ اطلاعات پایه
- ۱۳ نام رسمی کشور
- ۱۳ موقعیت جغرافیایی
- ۱۳ مساحت
- ۱۴ همسایگان
- ۱۴ جمعیت
- ۱۴ شهرهای مهم
- ۱۵ واحد پول
- ۱۶ تفاوت زمان با ایران
- ۱۷ فصل اول: محیط سیاسی و قانونی
- ۱۷ محیط سیاسی
- ۱۷ تاریخچه‌ی حکومت
- ۱۹ نوع و ارکان اصلی حکومت
- ۲۱ وضعیت ریسک سیاسی

- ۲۲ افراد و گروه‌های با نفوذ
- ۲۲ محیط قانونی**
- ۲۲ حقوق مالکیت
- ۲۳ قانون مالکیت فکری
- ۲۴ قانون سرمایه‌گذاری
- ۲۵ مراحل راه‌اندازی کار تجاری (کسب‌وکار)
- ۲۶ قوانین گمرکی
- ۲۸ قوانین بانکی
- ۲۹ قوانین ارزی
- ۲۹ قوانین مالیاتی
- ۳۰ قوانین کنسولی
- ۳۲ عضویت در سازمان‌های بین‌المللی، پیمان‌های اقتصادی و ...**
- ۳۲ عضویت در سازمان‌های مهم بین‌المللی
- ۳۴ عضویت در پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری
- ۳۵ فصل دوم: محیط فرهنگی**
- ۳۵ ارکان فرهنگی و اجتماعی**
- ۳۵ دین
- ۳۶ زبان
- ۳۶ الگوی زندگی
- ۳۷ نهادهای اجتماعی و دینی
- ۴۱ رسانه‌ها
- ۴۴ عادات خرید و مصرف
- ۴۵ تعطیلات رسمی
- ۴۶ فرهنگ مذاکره**
- ۴۷ دیدگاه کلی نسبت به ایران
- ۴۸ آداب مذاکره

فصل سوم: محیط اقتصادی

- ۵۳ سیستم اقتصادی و نقش دولت
- ۵۴ بخش صنعت و معدن
- ۵۵ بخش کشاورزی
- ۵۷ جمعیت
- ۵۸ تولید ناخالص داخلی
- ۵۹ شاخص‌های مهم اقتصادی
- ۵۹ نرخ تورم
- ۶۰ نرخ بیکاری
- ۶۰ دستمزد نیروی کار
- ۶۱ تراز حساب جاری
- ۶۱ میزان ذخایر ارزی و طلا
- ۶۱ شبکه‌های توزیع
- ۶۲ بازاریابی و تبلیغات
- ۶۲ راهکارهای بازاریابی و فروش
- ۶۴ منابع طبیعی

فصل چهارم: زیرساخت‌ها

- ۶۷ حمل و نقل
- ۶۷ جاده‌ای
- ۶۷ ریلی
- ۶۸ دریایی
- ۶۸ هوایی
- ۶۸ نظام بانکی
- ۶۹ نظام بیمه‌ای

- ۷۱ زیرساخت‌های ارتباطاتی
- بخش دوم: تجارت خارجی**
- ۷۵ فصل پنجم: اطلاعات کلی
- ۷۵ تراز تجاری
- ۷۶ صادرات
- ۸۰ واردات
- ۸۷ کشورهای عمده صادرکننده
- ۹۸ تحلیل مزیت‌های ایران در تامین کالاهای عمده وارداتی جمهوری ...
- ۹۹ سرمایه‌گذاری خارجی
- فصل ششم: وضعیت مبادلات بازرگانی با ایران**
- ۱۰۵ پیشینه‌ی روابط بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان
- ۱۰۶ آخرین وضعیت مبادلات بازرگانی و تراز تجاری
- ۱۰۸ واردات جمهوری آذربایجان از ایران
- ۱۱۵ تحلیل صادرات محصولات ایران به جمهوری آذربایجان
- ۱۱۵ وسایل نقلیه زمینی
- ۱۱۶ ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی
- ۱۱۷ مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد
- ۱۱۸ گوگرد، گچ، آهک و سیمان
- ۱۱۹ سایر محصولات
- ۱۲۸ صادرات جمهوری آذربایجان به ایران
- ۱۳۲ اجلاس کمیسیون مشترک
- ۱۳۳ موافقت‌نامه‌های تجاری و یادداشت تفاهم‌های همکاری

- ۱۳۴ فعالیت‌های نمایشگاهی و هیات‌های تجاری
- ۱۳۶ پیشنهاد مشارکت شرکت‌های ایرانی در نمایشگاه‌های جمهوری ...
- ۱۳۷ زمان‌های مناسب برای اعزام هیات تجاری به جمهوری آذربایجان
- فصل هفتم: زیرساخت‌های صادراتی و راهکارهای بازاریابی**
- ۱۴۱ زیرساخت‌های حمل و نقل
- ۱۴۱ جاده‌ای
- ۱۴۲ هوایی
- ۱۴۲ ریلی
- ۱۴۲ روابط بانکی
- ۱۴۲ تحلیل راهبردی
- ۱۴۳ زمینه‌ها و دلایل انتخاب راهبردها
- ۱۴۷ راهبردهای پیشنهادی جهت توسعه صادرات
- ۱۴۹ راهکارهای پیشنهادی برای بازاریابی و توسعه‌ی بازار
- بخش سوم: پیوست‌ها**
- ۱۴۷ سایت‌های اینترنتی وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های مهم جمهوری ...
- ۱۴۹ نام بانک‌های مهم جمهوری آذربایجان
- ۱۵۰ فهرست برخی از رسانه‌های جمهوری آذربایجان
- ۱۵۱ فهرست چند شرکت بیمه مهم در جمهوری آذربایجان
- ۱۵۱ فهرست چند شرکت تعمیر خودرو در شهر باکو
- ۱۵۴ فهرست چند آژانس کرایه خودرو در شهر باکو
- ۱۵۹ اطلاعات هتل‌های مهم شهر باکو
- ۱۶۰ اطلاعات سفارت‌خانه جمهوری آذربایجان در ایران

۱۶۰ اطلاعات سفارت‌خانه ایران در جمهوری آذربایجان

۱۶۱ منابع و مأخذ

بخش اول کلیات



اطلاعات پایه



در این بخش، اطلاعات پایه‌ای کشور جمهوری آذربایجان شامل موقعیت جغرافیایی، مساحت، همسایگان، جمعیت، شهرهای مهم، واحد پول و تفاوت زمان با ایران ارائه می‌شود.

◆ نام رسمی کشور

جمهوری آذربایجان^۱

◆ موقعیت جغرافیایی

جمهوری آذربایجان در جنوب غربی آسیا در منطقه‌ای به نام قفقاز واقع شده است. این کشور از شمال با کشورهای روسیه و گرجستان، از غرب با جمهوری ارمنستان، از جنوب با ایران و از شرق با دریای خزر هم‌مرز است.



◆ مساحت

وسعت خاک جمهوری آذربایجان برابر با ۸۶,۶۰۰ کیلومتر مربع است، که از

1. Republic of Azerbaijan

این لحاظ یکصد و دوازدهمین کشور جهان به شمار می‌رود.

از کل مساحت این کشور، ۸۲،۶۲۹ کیلومتر مربع خشکی و ۳،۹۷۱ کیلومتر مربع وسعت آب‌ها است. جمهوری آذربایجان خط ساحلی به طول ۷۱۳ کیلومتر با دریای خزر دارد.

◆ همسایگان

این کشور از غرب ۵۶۶ کیلومتر با ارمنستان، از جنوب ۴۳۲ کیلومتر با ایران، از شمال غربی ۳۲۲ کیلومتر با جمهوری گرجستان و از شمال ۲۸۴ کیلومتر با روسیه مرز مشترک دارد.

این کشور دارای یک جمهوری خود مختار به نام نخجوان^۱ است. نخجوان از شمال و شرق ۲۲۱ کیلومتر با ارمنستان، از جنوب ۱۷۹ کیلومتر با ایران و از غرب ۹ کیلومتر با ترکیه مرز مشترک دارد.



◆ جمعیت

بر اساس آمار سال ۲۰۰۹ میلادی، جمعیت این کشور بیش از ۸٫۲ میلیون نفر است، که از این نظر نود و یکمین کشور جهان به شمار می‌رود.

◆ شهرهای مهم

شهر باکو^۲ پایتخت این کشور است که



1. Nakhchivan
2. Baku



با دو میلیون نفر جمعیت در کناره‌ی غربی دریای خزر قرار دارد. شهرهای عمده این کشور گنجه^۱، آستارا، اردوباد، خان‌کندی^۲، سومقاییت^۳، شوشا، شکی^۴، شیروان^۵، علی‌بایراملی، لنکران^۶، نفت‌آلان، یولاخ^۷ و مینجاچویر^۸ هستند.

جمهوری آذربایجان به ۵۹ بخش، یازده شهر و یک جمهوری خودمختار تقسیم شده است. جمهوری خودمختار نخجوان دارای هفت بخش است و بدین ترتیب، این کشور جمعاً ۶۶ بخش دارد.

♦ واحد پول

واحد پول این کشور، منات جمهوری آذربایجان است که به اختصار AZN نامیده می‌شود. هر منات به صد قپیک^۹ تقسیم می‌شود. در ماه



1. Ganja
2. Khankendi
3. Sumqayit
4. Shaki
5. Shirvan
6. Lankaran
7. Yevlakh
8. Mingachevir
9. gopiks

آوریل سال ۲۰۱۰ میلادی، یک دلار آمریکا برابر با ۰/۸۰۳ منات جمهوری آذربایجان و هر منات برابر با ۱۲,۱۱۱ ریال ایران بوده است.

◆ تفاوت زمان با ایران

ساعت بین‌المللی این کشور نسبت به ساعت گرینویچ چهار ساعت جلوتر (GMT+۴) و از ایران نیم ساعت جلوتر (۰/۵+) است. در نیمه نخست سال که ساعت در ایران یک ساعت به جلو برده می‌شود، اختلاف زمانی شهر باکو با تهران منفی نیم (۰/۵-) می‌شود.

فصل اول

محیط سیاسی و قانونی

در این فصل محیط‌های سیاسی و قانونی جمهوری آذربایجان به صورت جداگانه بررسی می‌شود. در بخش محیط سیاسی تاریخچه، نوع و ارکان اصلی حکومت، قانون اساسی، قوای سه‌گانه‌ی مجریه، مقننه و قضاییه، میزان ریسک سیاسی و گروه‌های بانفوذ مطالعه می‌شود.

در بخش محیط قانونی، قوانین مالکیت، مالکیت فکری، گمرکی، کنسولی، ثبت و راه‌اندازی شرکت‌ها، قوانین بانکی، ارزی، مالیاتی و سرمایه‌گذاری، حمایت‌های نمایشگاهی و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی، پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری بیان می‌شود.

۱. محیط سیاسی

در این بخش، تاریخچه‌ی کشور، نوع حکومت و نحوه انتخاب رییس و ارکان اصلی کشور، میزان ریسک سیاسی و میزان تاثیر افراد و گروه‌های بانفوذ سیاسی بررسی می‌شود.



۱-۱. تاریخچه‌ی حکومت

منطقه‌ای که امروز جمهوری آذربایجان نامیده می‌شود، در گذشته آلبانیای قفقاز یا آران و شروان نامیده می‌شد. به طور کلی، آن سوی رود ارس تا سال ۱۹۱۸ میلادی هیچ‌گاه آذربایجان نامیده نشده بود. این منطقه پس از جنگ‌های ایران و روس و طی معاهده ترکمن‌چای به همراه دیگر شهرهای قفقاز جنوبی از خاک ایران جدا

و به روسیه تزاری ملحق شد و پس از آن، اتحاد جماهیر شوروی میراث‌دار این تغییرات شد.

از دیدگاه تاریخی، حدود ۹ قرن پیش از میلاد، برخی اقوام آریایی از جمله مادها در این سرزمین ساکن شدند. در قرون هفتم و هشتم پس از شکست ایرانیان و سقوط دودمان ساسانی، اعراب بر این سرزمین مسلط شدند.

پس از اعراب، سلجوقیان بر این منطقه حاکمیت یافتند. در دوره سلجوقیان، حکمرانان محلی آذربایجان که خراج‌گزار سلجوقیان بودند این سرزمین را اداره می‌کردند. دوران سلجوقیان دوران شکوفایی ادبیات فارسی در منطقه آران و شیروان است. مشهورترین شاعران این دوران نظامی گنجوی، خاقانی شروانی هستند.

در قرون سیزده و چهارده میلادی، با هجوم مغول‌ها و تاتارها (تیمور لنگ) سلسله‌های محلی افول کردند. در قرن پانزده میلادی خانان محلی تحت سلطه آق‌قویونلوها، تا به سلطنت رسیدن شاه اسماعیل صفوی به قسمت عمده آران، شروان و قره باغ تسلط داشتند.

آران و شروان (جمهوری آذربایجان) جزو اولین مناطقی بود که شاه اسماعیل صفوی تحت سلطه خود در آورد. بعد از جنگ تاریخی چالدران، این منطقه به اشغال ترکان عثمانی درآمد تا دوباره هشتاد سال بعد شاه عباس صفوی، موفق به بازپس‌گیری این منطقه شد.

در قرون بعد تحت حکومت افشاریه و قاجاریه، این سرزمین در خاک ایران قرار داشته است. سرانجام در سال ۱۲۰۷ شمسی، در پی پیمان ترکمانچای میان ایران و روسیه، آذربایجان از ایران جدا و ضمیمه روسیه تزاری شد.

در سال ۱۹۱۸ میلادی و به‌دنبال فروپاشی روسیه تزاری، جمهوری دمکراتیک آذربایجان اعلام موجودیت کرد. رهبری این جمهوری را محمد امین رسول‌زاده از حزب مساوات آذربایجان بر عهده داشت.

سران این دولت نام آذربایجان را بر این جمهوری گذاشتند که با اعتراض روشنفکران ملی ایرانی آذربایجان روبرو شد. ولی به دلیل ضعف ایران و پشتیبانی بلشویک‌ها نتیجه بخش نبود.

در سال ۱۹۲۰ میلادی، این حکومت به وسیله بلشویک‌ها سرنگون شد و از آن سال، جمهوری آذربایجان یکی از جمهوری‌های تشکیل‌دهنده اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بود. جمهوری آذربایجان در روز ۳۰ اوت ۱۹۹۱ میلادی، در خلال فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی اعلام استقلال نمود.

۲-۱. نوع و ارکان اصلی حکومت

بر اساس قانون اساسی، نظام حکومتی این کشور جمهوری فدرال چند حزبی با یک مجلس قانون‌گذاری است. رییس‌جمهور و ۱۲۵ عضو مجلس ملی با آرای عمومی برای مدت پنج سال انتخاب می‌شوند. سیاست حزبی در مراحل اولیه است و احزاب کوچک آذری و گروه‌بندی‌های سیاسی بسیاری وجود دارد.



رییس‌جمهور از طریق آرای عمومی انتخاب می‌شود و دارای قدرت فراوانی از جمله حق نقض قوانین مجلس است. فرماندهی کل قوا و عزل و نصب تمام مقامات کشوری و لشکری بر عهده رییس‌جمهور است.

۱-۲-۱. قانون اساسی

قانون اساسی جمهوری آذربایجان مشتمل بر ۱۵۸ اصل، مهم‌ترین سند قانونی این کشور است که در ۲۵ نوامبر سال ۱۹۹۵ میلادی، توسط مجلس ملی به تصویب رسید. این قانون در ۲۴ آگوست ۲۰۰۲ میلادی برای اولین بار، بر اساس همه‌پرسی عمومی اصلاح شد. در همه‌پرسی دوم که در ۱۸ مارس سال ۲۰۰۹ میلادی انجام شد، لغو محدودیت دو دوره‌ای ریاست‌جمهوری به رای گذاشته شد. همچنین در این همه‌پرسی انجام اصلاحات و تغییرات در ۲۹ ماده قانون اساسی جمهوری آذربایجان پیش‌بینی شده بود. محدود کردن قدرت رسانه‌ها، تعویق انتخابات پارلمانی در صورت عملیات نظامی، ممنوعیت ضبط ویدیویی و صوتی، تهیه عکس برخلاف میل افراد و تامین مالی روسای جمهوری سابق آذربایجان از آن جمله بودند.

۱-۲-۲. قوه مجریه



از ۳۱ اکتبر سال ۲۰۰۳ میلادی تا کنون (سال ۲۰۱۰ میلادی) الهام علی‌اف^۱، برای دومین بار رئیس‌جمهور این کشور است. **رئیس‌جمهور به عنوان رئیس قوه‌ی مجریه و فرماندهی کل قوا برای مدت پنج سال انتخاب می‌شود.**

طبق اصل ۱۰۹ قانون اساسی، اموری مانند پیشنهاد انتخابات به مجلس ملی، ارایه بودجه کشور به مجلس ملی، انتخاب نخست‌وزیر (با تایید پارلمان)، تعیین اعضای هیات دولت، تعیین قضات دیوان قانون اساسی، دیوان عالی و دیوان اقتصاد، تعیین فرمانده کل نیروهای

مسلح، امضای قراردادها و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و اعلان جنگ و صلح بر عهده رئیس‌جمهور است. بر مبنای اصل ۱۰۰ قانون اساسی جمهوری آذربایجان، نامزدهای ریاست‌جمهوری باید دارای شرایط زیر باشند:

❖ سن ۳۵ سال و بالاتر و ده سال اقامت مستمر در داخل کشور.

❖ تحصیلات حداقل لیسانس.

❖ نداشتن سابقه محکومیت به ارتکاب جرایم سنگین و همچنین تعهداتی در قبال دولت‌های دیگر.

❖ نداشتن تابعیت دوگانه.

نخست‌وزیر و معاون اول نخست‌وزیر توسط رئیس‌جمهور انتخاب و به تایید مجلس ملی می‌رسند. آقای آرتور راسیزاده^۲ از چهارم نوامبر ۲۰۰۳ میلادی نخست‌وزیر این کشور است. آقای یعقوب ایوبف^۳ نیز از ژوئن ۲۰۰۶ میلادی معاون اول نخست‌وزیر است.

1. Ilham ALIYEV
2. Artur RASIZADE
3. Yaqub EYYUBOV

۱-۲-۳. قوه مقننه



قوه مقننه جمهوری آذربایجان، به صورت سیستم پارلمانی یک مجلسی و تنها شامل مجلس ملی است.

مجلس ملی ۱۲۵ کرسی دارد و نمایندگان برای مدت پنج سال با رای مستقیم مردم انتخاب می‌شوند. آخرین انتخابات مجلس ملی در تاریخ ششم نوامبر سال ۲۰۰۵ میلادی

برگزار شد. انتخابات بعدی مجلس ملی در نوامبر سال ۲۰۱۰ میلادی برگزار می‌شود.

۱-۲-۴. قوه قضاییه

شورای عالی قضایی، به عنوان عالی‌ترین نهاد حاکم بر قوه قضاییه جمهوری آذربایجان، زیر نظر مستقیم رییس‌جمهور فعالیت می‌کند. دادگاه عالی که اعضای آن در جلسات شورای عالی قضایی برای مدت پنج سال انتخاب می‌شود از دیگر ارکان تشکیل دهنده سیستم قضایی این کشور است. دادگاه عالی شامل دو دادگاه عالی حقوقی و جنایی است.

این کشور سه نوع دادگاه، شامل دادگاه‌های نوع اول، دادگاه‌های تجدیدنظر و دادگاه‌های رسیدگی دارد. دادگاه‌های نوع اول دربرگیرنده دادگاه‌های شهری قضایی عمومی، دادگاه‌های محلی اقتصادی و دادگاه‌های اقتصادی مربوط به اختلافات ناشی از تفاهمات بین‌المللی هستند.

۱-۳. وضعیت ریسک سیاسی

بر اساس ارزیابی‌های انجام‌شده توسط مراجع بین‌المللی، جمهوری آذربایجان در میان کشورهای منطقه قفقاز از ثبات متوسطی برخوردار است. برابر ارزیابی‌هایی که صندوق ضمانت صادرات ایران انجام داده، این کشور در طبقه‌بندی ریسک، رتبه‌ی چهار را داراست و سقف اعتبارات کوتاه‌مدت (زیر دو سال) برای این کشور معادل شصت میلیون دلار و

برای اعتبارات میان مدت و بلندمدت (بالای دو سال) معادل صد و بیست میلیون دلار است.

۴-۱. افراد و گروه‌های با نفوذ

حزب آذربایجان جدید^۱، به رهبری الهام علی‌اف رییس‌جمهور فعلی، قدرت‌مندترین حزب سیاسی این کشور است. این حزب، ۵۸ کرسی مجلس ملی را در انتخابات ششم نوامبر سال ۲۰۰۵ میلادی کسب کرده است.

احزاب دمکراتیک آذربایجان^۲، جبهه خلق آذربایجان^۳ و مساوات^۴ نیز از باسابقه‌ترین و قدرت‌مندترین گروه‌ها و احزاب سیاسی این کشور هستند.

۲. محیط قانونی

در این بخش، قوانین مالکیت، مالکیت فکری، گمرکی، کنسولی، سرمایه‌گذاری، ثبت راه‌اندازی شرکت‌ها، قوانین بانکی، ارزی و مالیاتی، معافیت‌ها و مشوق‌های قانونی سرمایه‌گذاری و عضویت در سازمان‌های بین‌المللی، پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری بیان می‌شود.

۲-۱. حقوق مالکیت

اتباع خارجی (اشخاص حقیقی و حقوقی) و سازمان‌های بین‌المللی می‌توانند مسکن، اماکن تجاری و صنعتی را در جمهوری آذربایجان به تملک درآورند، مگر در مواردی که قانون منع کرده باشد. اما اتباع نمی‌توانند زمین‌های واقع در خاک این کشور را خریداری و به تملک خود درآورند، ولی امکان اجاره زمین برای این افراد وجود دارد. برخی از نکات مهم درباره‌ی حقوق مالکیت در این کشور به صورت زیر بیان می‌شود:

❖ سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند، در شرکت‌ها و کارخانه‌های فعال در خاک آذربایجان به صورت خرید سهام مشارکت نموده یا شرکت‌های خارجی با مالکیت

1. Yeni (New) Azerbaijan Party
2. Azerbaijan Democratic Party
3. Azerbaijan Popular Front Party
4. Musavat Party

صد درصد خارجی تاسیس کنند.

- ❖ در صورتی که دولت جمهوری آذربایجان، قوانینی را در خصوص ملی سازی و تملک اجباری مالکیت خصوصی سرمایه گذاران خارجی در خاک آذربایجان تصویب کند، خسارت های ناشی از این اقدام دولت به صورت کامل جبران می شود.
- ❖ میزان خسارت و غرامت باید متناسب با میزان سرمایه گذاری در زمان ملی سازی یا تملک اجباری و با پول خارجی باشد. همچنین باید امکان خروج آزادانه سرمایه از کشور وجود داشته باشد.
- ❖ اگر دولت یا ارگان های دولتی، قانونی مبنی بر نقض حق مالکیت در ارتباط با تصرف، استفاده و بهره برداری از واحدهای متعلق به سرمایه گذاران خارجی را تصویب کنند، چنین اقدامی غیرقانونی به شمار می رود و بایستی نسبت به پرداخت خسارت اقدام شود.

۲-۲. قانون مالکیت فکری

قانون مالکیت فکری جمهوری آذربایجان از تمامی آثار معنوی و فکری حمایت می کند. این کشور به سازمان جهانی مالکیت فکری^۱ پیوسته است. جمهوری آذربایجان بسیاری از موافقت نامه ها، کنوانسیون ها و پیمان های این سازمان را پذیرفته است، که در زیر به تاریخ عضویت آنها اشاره می کنیم:

- ❖ موافقت نامه مادرید^۲ در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۵.
- ❖ کنوانسیون پاریس^۳ در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۵.
- ❖ پیمان همکاری حق اختراع^۴ در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۵.
- ❖ کنوانسیون سازمان جهانی مالکیت فکری در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۵.
- ❖ کنوانسیون برن^۵ در چهارم ژوئن ۱۹۹۹.
- ❖ کنوانسیون فونوگرام^۶ در اول سپتامبر ۲۰۰۱.

1. WIPO (World Intellectual Property Organization)

2. Madrid Agreement (Indications of Source)

3. Paris Convention

4. Patent Cooperation Treaty

5. Berne Convention

6. Phonograms Convention

- ❖ پیمان بوداپست^۱ در چهاردهم اکتبر ۲۰۰۳.
- ❖ موافقت‌نامه لوکارنو^۲ در چهاردهم اکتبر ۲۰۰۳.
- ❖ موافقت‌نامه‌ی نیس^۳ در چهاردهم اکتبر ۲۰۰۳.
- ❖ موافقت‌نامه استراسبورگ^۴ در چهاردهم جولای ۲۰۰۴.
- ❖ اتحادیه‌ی بین‌المللی حمایت از کارخانه‌های جدید^۵ در نهم دسامبر ۲۰۰۴.
- ❖ کنوانسیون رم^۶ در پنجم اکتبر ۲۰۰۵.
- ❖ پیمان حق تالیف سازمان جهانی مالکیت فکری^۷ در یازدهم آوریل ۲۰۰۶.
- ❖ پیمان نمایش و ضبط صدای سازمان جهانی مالکیت فکری^۸ در یازدهم آوریل ۲۰۰۶.
- ❖ پروتکل مادرید^۹ در پانزدهم آوریل ۲۰۰۷.

۲-۳. قانون سرمایه‌گذاری

بر اساس گزارش بانک جهانی، در سال ۲۰۰۸ میلادی جمهوری آذربایجان برترین کشور از نظر اجرای برنامه‌های اصلاحات اقتصادی بوده و در رتبه نخست اصلاحات اقتصادی جهان قرار گرفته است. این کشور در سال‌های گذشته اصلاحات زیادی در بخش قانون‌گذاری انجام داده و موفق شده از رتبه ۹۷ جهان در سال ۲۰۰۸ میلادی به رتبه ۳۳ جهان در انتهای سال ۲۰۰۹ میلادی دست یابد. در طی سال ۲۰۰۸ میلادی این کشور با تصویب و اجرای قوانینی مانند تسهیل و کاهش در مراحل و روند آغاز کسب و کار، پرداخت اینترنتی مالیات و کاهش حجم کاغذ بازی‌های مرسوم در ادارات، توسعه و استفاده از فناوری‌های روز دنیا در راه اصلاح اقتصادی، کاهش مدت زمان لازم برای انتقال دارایی در جمهوری

1. Budapest Treaty

2. Locarno Agreement

3. Nice Agreement

4. Strasbourg Agreement

5. International Union for the Protection of New Varieties of Plants

6. Rome Convention

7. WIPO Copyright Treaty

8. WIPO Performances and Phonograms Treaty

9. Madrid Protocol

آذربایجان که این مدت از ۶۱ روز به ۱۱ روز کاهش یافت و با کمک قانون یکپارچگی ثبت دارایی‌ها، زمین و مستغلات توانسته این موفقیت را به دست آورد.

قانون سرمایه‌گذاری خارجی جمهوری آذربایجان که در سال ۱۹۹۲ میلادی تصویب شده است، در سال‌های گذشته با اصلاحات متعددی همراه بوده است. جمهوری آذربایجان در سال‌های گذشته موانع ورود سرمایه‌ی خارجی به این کشور را، تا حدود زیادی کاهش داده است. برخی از قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور شامل موارد زیر است:

- ❖ هرگونه سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور به صورت خرید سهام، مشارکت و ... نیازمند ثبت دولتی شرکت در سازمان‌هایی مانند وزارت دادگستری، اداره مالیات و کمیته آمار دولتی بوده و مجوز خاصی مورد نیاز نیست.
- ❖ سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند سهام شرکت‌ها و کارخانه‌های فعال در کشور آذربایجان را به هر میزان خریداری کنند.
- ❖ امکان تاسیس شرکت و کارخانه جدید با سرمایه‌گذاری و مالکیت صددرصد خارجی در این کشور وجود دارد.
- ❖ امکان ایجاد شعبه، نمایندگی و دفاتر شرکت‌های خارجی در این کشور نیازی به مجوز ندارد.
- ❖ سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند آزادانه سود و درآمد حاصل از فروش یا تسویه‌ی اموال سرمایه‌گذاری شده‌ی خود را به ارز خارجی تبدیل و از کشور خارج کنند.

۲-۴. مراحل راه‌اندازی کار تجاری (کسب‌وکار)

آغاز فعالیت یک شرکت در جمهوری آذربایجان نیازمند طی مراحل شش‌گانه و ارایه مستندات مورد نیاز به ادارات دولتی از جمله اداره‌ی ثبت شرکت‌ها و اداره مالیات این کشور است. مراحل ثبت شرکت جدید در جمهوری آذربایجان در جدول شماره‌ی ۱ ارایه شده است.

جدول ۱: مراحل راه‌اندازی کار تجاری (کسب و کار)

شماره مرحله	عنوان مرحله	مدت زمان لازم	هزینه‌های لازم
اول	دریافت تاییدیه آدرس قانونی شرکت از موجر	یک روز	بدون هزینه
دوم	گواهی نمودن اسناد و مدارک شرکت	یک روز	سی منات آذربایجان
سوم	سپرده‌گذاری سرمایه‌ی شرکت در بانک و دریافت رسید و پرداخت هزینه ثبت دولتی و دریافت رسید	یک روز	یازده منات آذربایجان + بیست منات آذربایجان
چهارم	بایگانی کردن مدارک و مستندات شرکت توسط کارمند اداره ثبت شرکت‌ها و ثبت نام شرکت در اداره مالیات جهت پرداخت مالیات شرکتی و مالیات بر ارزش افزوده	پنج روز	هزینه در مرحله سوم محاسبه شده است.
پنجم	ساخت مهر شرکت	یک روز	بین چهار تا چهل منات آذربایجان
ششم	باز کردن حساب بانکی دائمی به نام شرکت	یک روز	سی منات آذربایجان

www.doingbusiness.org

۲-۵. قوانین گمرکی

به دلیل موقعیت راهبردی جمهوری آذربایجان، این کشور مقررات و چارچوب‌های ویژه‌ای در بخش گمرکی دارد، تا افزون بر ایجاد یک منبع درآمد پایدار، دیگر کشورها نیز بتوانند از امکانات گمرکات جمهوری آذربایجان بهره‌مند شوند.

اداره‌ی گمرک جمهوری آذربایجان پس از چندین بار اصلاحات، امروزه به سطح مطلوبی از کارایی در ارائه‌ی خدمات گمرکی رسیده است. هدف قوانین گمرک جمهوری آذربایجان، کمک به توسعه‌ی کشور، جذب سرمایه‌های خارجی و ایجاد تعادل میان عرضه و تقاضای کالا در بازار داخلی است.

کالاهای وارداتی معاف از عوارض گمرکی در گمرکات جمهوری آذربایجان عبارتند از:

- ❖ وسایل و کالاهای شخصی با ارزش کمتر از هزار دلار و یا کمتر از پنجاه کیلوگرم.
 - ❖ داروهای پزشکی برای مصرف شخصی.
 - ❖ سه لیتر نوشیدنی الکلی و سه باکس سیگار.
 - ❖ سوخت موجود در باک خودرو.
 - ❖ اشیای هنری، فرهنگی، تاریخی و علمی بدون هیچ محدودیت.
- ۲۵۰ گرم خاویار را نیز می‌توان، به صورت معاف از عوارض گمرکی از آذربایجان خارج کرد.

ارزیابی گمرکی کالاهای وارده به جمهوری آذربایجان، بر اساس ارزش اظهار شده نوشته در اظهارنامه گمرکی، انجام می‌شود و سپس عوارض وارداتی به میزان ۰/۵، ۳، ۵، ۱۰ و ۱۵ درصد بر اساس جدول تعرفه‌های گمرکی این کشور از کالاهای وارداتی دریافت می‌شود.

واردات مواد غذایی که منشا حیوانی دارند نیازمند دریافت مجوز از کمیته دامپزشکی دولتی است. واردکنندگان کالا به جمهوری آذربایجان، باید مدارک و مستندات زیر را به مسوولان گمرکات آذربایجان ارائه کنند:



- ❖ قرارداد واردات امضا شده توسط طرفین به همراه مبلغ قرارداد.
- ❖ اظهارنامه گمرکی.
- ❖ فاکتور کالای وارداتی.
- ❖ مجوز وزارت یا سازمان مربوطه در صورت واردات حشره‌کش‌ها یا تسلیحات و مهمات.
- ❖ بارنامه.
- ❖ فاکتور فروش و فهرست بسته‌بندی.
- ❖ گواهی مبدا.
- ❖ گواهی کیفیت کالا.

۲-۶. قوانین بانکی

بانک مرکزی جمهوری آذربایجان^۱، مسوول نظارت بر سیستم پولی و نهادهای مالی و اعتباری این کشور است. جمهوری آذربایجان از دید حقوقی و قانونی بسیاری از استانداردهای جهانی بانکداری را رعایت می‌کند. در حال حاضر، ۴۷ بانک تجاری در این کشور، مشغول به فعالیت هستند.

بیشتر معاملات اقتصادی در جمهوری آذربایجان به صورت نقدی انجام می‌شود. بانک مرکزی این کشور، اقدام به افزایش حداقل سرمایه مورد نیاز بانک‌ها کرده است، اما بیشتر بانک‌های تجاری به این استاندارد عمل نمی‌کنند. بر اساس گزارش واحد اطلاعات اکونومیست، بخش عمده سیستم بانکی جمهوری آذربایجان در اختیار دو بانک دولتی یعنی بانک اتحادیه جهانی و بانک بین‌المللی آذربایجان است که در مجموع بیش از نیمی از سرمایه کل بخش بانکی این کشور را در اختیار دارند. برخی بانک‌های تجاری جمهوری آذربایجان عبارتند از:

- ❖ AccessBank
- ❖ Amrahbank
- ❖ AtaBank
- ❖ Atrabank
- ❖ Azerbaijan Credit Bank
- ❖ Azerbaijan Industrial Bank
- ❖ Azerdemiryolbank
- ❖ Azerigazbank
- ❖ Azer-Turk Bank
- ❖ Bank of Azerbaijan
- ❖ Bank of Baku
- ❖ Bank Respublika

1. Central Bank of Azerbaijan Republic

۲-۷. قوانین ارزی

شرایط انتقال و ورود و خروج ارز برای افراد مقیم و غیرمقیم در جمهوری آذربایجان یکسان است. در خصوص میزان ارز خارجی که یک فرد می‌تواند به جمهوری آذربایجان وارد کند، هیچ‌گونه محدودیتی وجود ندارد، به شرط آنکه میزان آن به مقامات گمرک آذربایجان اطلاع داده شود. مقامات گمرک آذربایجان ملزمند برای فردی که بیش از ده هزار دلار آمریکا یا معادل آن به منات آذربایجان، ارز خارجی وارد این کشور می‌کند، گواهی صادر کند. افراد مقیم این کشور می‌توانند، ارزهای غیرمتداول در این کشور را به میزان حداکثر ده هزار دلار آمریکا بدون پرداخت مالیات و بدون ارایه مدارک، به استثنای اظهارنامه مالیاتی از کشور خارج کنند. با این حال، افراد غیرمقیم در این کشور ملزم به ارایه مدارک جهت خروج ارز از این کشور هستند. افراد مقیم بایستی در قبال صدور هزار تا ده هزار دلار آمریکا، یک درصد حق‌الزحمه پرداخت کنند.

اشخاص و شرکت‌های آذری از داشتن حساب بانکی در خارج از کشور آذربایجان منع شده‌اند، مگر اینکه رضایت قبلی بانک ملی این کشور را جلب نموده باشند. اشخاص و شرکت‌های خارجی ممکن است هر دو حساب منات و پول خارجی را در بانک‌های محلی داشته باشند. برای انجام معاملات تجاری معین به وسیله ارز خارجی کسب مجوز از بانک ملی آذربایجان ضروری است.

۲-۸. قوانین مالیاتی

در سال‌های گذشته اصلاحات فراوانی در سیستم مالیاتی جمهوری آذربایجان انجام شده است.

سیاست‌های مالیاتی و جمع‌آوری مالیات در آذربایجان، توسط وزارت امور مالیاتی اجرا می‌شود. در حال حاضر دو نوع نظام مالیاتی در آذربایجان وجود دارد. شرکت‌هایی که به طور عمده در بخش نفت و گاز تحت تفاهم‌نامه تولید مشترک فعالیت می‌کنند، در چارچوب نظام مالیاتی کنسرسیوم نفتی هستند. این سیستم مالیاتی، بر اساس مقررات مالیاتی سال ۲۰۰۰ میلادی و شماری دیگر از قوانین حقوقی دیگر تنظیم شده است.

تمامی نهادها، نمایندگی‌ها، شعبات و افراد فعال در بخش تجارت، هم‌چنین واحدهای تجاری خارجی و افرادی که در خاک آذربایجان به صورت دائمی مستقر هستند، بدون توجه به اینکه فعالیت‌های آنها در کشور آذربایجان مشمول مالیات باشد یا خیر، بایستی

به‌وسیله مقامات ذی‌صلاح مالیاتی ثبت شوند. واحدهایی که به صورت دائمی مستقر نیستند، در چارچوب سیستم مالیاتی دیگری قرار می‌گیرند.

❖ مالیات جاده‌ای

اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی این نوع مالیات را هنگام ورود به قلمروی جمهوری آذربایجان پرداخت می‌کنند. این مالیات از خودروهای شخصی، اتوبوس‌ها و کامیون‌ها بر اساس تعداد صندلی‌ها و تعداد روزهای اقامت دریافت می‌شود. برای نمونه به ازای هر روز اقامت یک اتوبوس، مبلغی بین ۲۵ تا ۱۵۰ دلار آمریکا دریافت می‌شود.

❖ مالیات تسهیل شده

این نوع مالیات با هدف تسهیل مالیات‌های متعلقه بر مشاغل تجاری کوچک به جای مالیات بر سود ایجاد شده است. نرخ این نوع مالیات بر درآمد ناخالص مالیات دهندگان به صورت زیر است:

❖ چهار درصد برای مالیات‌دهندگان شاغل در باکو.

❖ دو درصد برای مالیات‌دهندگان شاغل در سایر مناطق جمهوری آذربایجان.

پرداخت‌کنندگان مالیات تسهیل شده، از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، مالیات بر سود و مالیات بر دارایی معاف هستند. مالیات تسهیل شده هر سه ماه یک‌بار دریافت می‌شود.

❖ مالیات کسر شده از سود سهام

ده درصد درآمد حاصله از حقوق سهام‌داران خارجی و داخلی به صورت مالیات دریافت می‌شود. این مالیات در قالب پول رایج در کشور، کسر می‌شود. معاهدات مالیاتی دوگانه بین جمهوری آذربایجان و سایر کشورها ممکن است نرخ مالیات کسر شده را کاهش دهد.

۹-۲. قوانین کنسولی

بر اساس قوانین کنسولی، اتباع خارجی برای ورود به خاک جمهوری آذربایجان باید روادید بگیرند. در صورت ورود به این کشور از طریق مرز هوایی، بدون دریافت روادید، می‌توان مجوز اقامت کوتاه‌مدت را در یکی از فرودگاه‌های حیدرعلی‌اف، گنجه یا نخجوان دریافت کرد.

برای دریافت روادید جمهوری آذربایجان مدارک زیر مورد نیاز است:

- ❖ گذرنامه با دست کم شش ماه اعتبار.
- ❖ نامه درخواست ویزا از سوی متقاضی
- ❖ فرم پر شده‌ی درخواست روادید به امضای متقاضی.
- ❖ دو قطعه عکس رنگی ۴*۳ با زمینه سفید.
- ❖ کپی از تمام صفحات شناسنامه.
- ❖ پرداخت هزینه صدور روادید.

اداره کنسولی وزارت امور خارجه جمهوری آذربایجان، متولی تمدید روادید اتباع خارجی در این کشور است و جریمه نداشتن روادید ماهیانه پنجاه دلار است. بر اساس قوانین این کشور، اتباع خارجی که قصد اقامت بیش از سی روز در این کشور را دارند، باید ضمن ثبت محل زندگی خود در پاسگاه پلیس محلی، نسبت به دریافت اقامت موقت اقدام کنند، که مراحل اداری سختی دارد. لذا اقامت بیش از سی روز در هر بار ورود به این کشور توصیه نمی‌شود.

هزینه و زمان صدور انواع روادید جمهوری آذربایجان، در جدول شماره‌ی ۲ ارایه شده است.

جدول ۲: هزینه و زمان صدور انواع روادید جمهوری آذربایجان

ردیف	نوع روادید	هزینه (دلار)	زمان واگذاری (روز)
۱	پانزده روزه عادی	۸۰	۸
۲	یک‌ماهه عادی	۱۲۰	۳
۳	سه‌ماهه یک بار ورود	۱۴۵	۳
۴	سه‌ماهه دو بار ورود	۲۲۰	۹
۵	ترانزیت یک بار ورود	۷۰	۳
۶	یک ساله	۸۰۰	۱۶

برای هرگونه مسافرت به این کشور بهتر است، به نکات زیر توجه شود:

- ❖ بیشتر مردم جمهوری آذربایجان مسلمان هستند و اتباع ایران در این کشور، مشکلی در تهیهی غذای اسلامی ندارند.
- ❖ مراقب اشیای ارزشمند و مدارک مسافرتی خود باشید و اصل گذرنامه خود را در صندوق امانات هتل یا محل اقامت نگهداری کنید.
- ❖ چنانچه به هر دلیل توسط پلیس محلی بازداشت شدید، از مامورین بخواهید به استناد مادهی ۳۶ کنوانسیون وین دربارهی امور کنسولی، سریعا سفارت یا نزدیکترین سرکنسولگری ایران را از موضوع آگاه سازند.
- ❖ اگر به زبان محلی آشنایی ندارید، از امضای هرگونه اوراق و اسناد خودداری کنید. البته افراد در این کشور تحت حاکمیت قوانین محلی هستند و وظایف نمایندگی ایران مبنی بر ارایهی خدمات کنسولی، به معنای نقض قوانین کشور میزبان نیست.
- ❖ پیشنهاد می شود افراد خارجی، هنگام ورود تمامی پول همراه خود را در اظهارنامهی مربوطه اعلام کنند.
- ❖ پیشنهاد میشود هنگام سفر به این کشور از تسهیلات مربوط به بیمه مسافر استفاده کنید.

۳. عضویت در سازمان های بین المللی، پیمان های اقتصادی و موافقت نامه های تجاری



این کشور در سازمان های بین المللی، پیمان های اقتصادی و موافقت نامه های تجاری بسیاری عضویت دارد.

۱-۳. عضویت در سازمان های مهم بین المللی

این کشور عضو یا ناظر سازمان های بین المللی بسیاری است. این سازمان ها عبارتند از:

- ❖ سازمان جهانی تجارت (عضو ناظر)!
- ❖ شورای تجارت کشورهای مشترک المنافع.
- ❖ سازمان ملل متحد.
- ❖ صندوق بین‌المللی پول.
- ❖ سازمان جهانی گمرک.
- ❖ آژانس تضمین سرمایه‌گذاری چندجانبه.
- ❖ بانک توسعه آسیا^۱.
- ❖ بانک توسعه اسلامی.
- ❖ سازمان جهانی مالکیت فکری^۲.
- ❖ اتاق بازرگانی بین‌المللی.
- ❖ بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه.
- ❖ کنفرانس تجارت و توسعه‌ی ملل متحد.
- ❖ سازمان بین‌المللی استاندارد.
- ❖ سازمان جهانی غذا.
- ❖ صندوق بین‌المللی توسعه‌ی کشاورزی.
- ❖ سازمان توسعه‌ی صنعتی ملل متحد.
- ❖ اتحادیه بین‌المللی مخابرات.
- ❖ سازمان کنفرانس اسلامی.
- ❖ سازمان وحدت آفریقا.
- ❖ سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی ملل متحد.
- ❖ سازمان بین‌المللی دریانوردی.
- ❖ سازمان بین‌المللی هوانوردی.
- ❖ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی.

1. World Trade Organization

2. Asian Development Bank

3. World Intellectual Property Organization

- ❖ پلیس بین‌الملل.
- ❖ سازمان بین‌المللی مهاجرت.
- ❖ سازمان جهانی کار.
- ❖ کنفدراسیون بین‌المللی اتحادیه‌های کارگری.
- ❖ دادگاه جرایم بین‌المللی.
- ❖ اتحادیه‌ی جهانی پست.
- ❖ سازمان جهانی هواشناسی.
- ❖ سازمان بهداشت جهانی

این کشور هم‌چنین یکی از اعضای جنبش غیرمتعهدها^۱ است.

۳-۲. عضویت در پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری

امروزه عضویت در پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری، از اهمیت بسیار بالایی در تجارت بین‌الملل برخوردار است. یکی از اهداف موافقت‌نامه‌های تجاری بین کشورها، رساندن تعرفه‌های گمرکی به حد صفر است.

عدم عضویت در این پیمان‌ها و موافقت‌نامه‌ها، به معنای محروم شدن از منافع موافقت‌نامه‌های مذکور به ویژه در زمینه‌ی صادرات است.

جمهوری آذربایجان عضو پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای و بین‌المللی بسیاری است. این پیمان‌ها و موافقت‌نامه‌های تجاری عبارتند از:

- ❖ سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو^۲).
- ❖ جامعه‌ی کشورهای مستقل مشترک‌المنافع^۳.
- ❖ موافقت‌نامه تجارت آزاد اوکراین و جمهوری آذربایجان.
- ❖ موافقت‌نامه تجارت آزاد گرجستان و جمهوری آذربایجان.

1. Non Aligned Movement

2. Economic Cooperation Organization (ECO)

3. Commonwealth of Independent States (CIS)

فصل دوم

محیط فرهنگی

در این فصل به مطالبی هم‌چون دین، زبان، علایق و الگوی زندگی و مصرف، نهادهای اجتماعی و دینی، رسانه‌ها، عادات خرید و مصرف، تعطیلات، اعیاد و جشن‌ها، دیدگاه کلی نسبت به ایران، فرهنگ مذاکره، نقش هدایا و سوغات، ارزش‌های غالب و آداب و رسوم خاص مردم جمهوری آذربایجان پرداخته می‌شود.

۱. ارکان فرهنگی و اجتماعی

در این قسمت، نخست با ارکان اصلی تشکیل دهنده فرهنگ کشور جمهوری آذربایجان، هم‌چون دین و زبان مردم و سپس با آداب و رسوم کلی این کشور آشنا می‌شویم.

۱-۱. دین

دین رسمی جمهوری آذربایجان، اسلام است. در حدود ۹۳/۴ درصد جمعیت این کشور



مسلمان، ۲/۵ درصد ارتدوکس روسی، ۲/۳ ارتدوکس ارمنی و ۱/۸ درصد نیز پیرو سایر ادیان هستند. در حدود هفتاد درصد مردم جمهوری آذربایجان پیرو مذهب شیعه هستند.

جمهوری آذربایجان پس از ایران، دومین کشور جهان است که اکثر جمعیت آن را شیعیان تشکیل می‌دهند.

۲-۱. زبان

بر مبنای قانون اساسی جمهوری آذربایجان، زبان رسمی این کشور آذری است. ترکی آذربایجانی زیرشاخه زبان‌های ترکی است و اکثر مردم ساکن مناطق ترک‌نشین شمال غرب ایران نیز با آن صحبت می‌کنند. در حدود ۹۰/۶ درصد مردم این کشور با زبان آذری، ۲/۲ درصد با زبان لزگی، ۱/۸ درصد با زبان روسی، ۱/۵ درصد با زبان ارمنی و ۴/۳ درصد مردم نیز به سایر زبان‌ها صحبت می‌کنند.

۳-۱. الگوی زندگی

مردم جمهوری آذربایجان به عنوان یکی از ملت‌های مسلمان، دارای الگوی زندگی و ویژگی‌های رفتاری خاص خود هستند که تا حدود زیادی با مردم ساکن مناطق شمال و شمال غرب ایران مشابهت دارد. در زیر به برخی از آنها اشاره می‌شود:

- ❖ برای آذربایجانی‌ها غذا بخش مهمی از فرهنگ است و ریشه در تاریخ، سنت و ارزش‌های ملی آنها دارد.
- ❖ باروری زمین و منابع غنی آبریزان دریای خزر، تنوع غذایی غنی و سرشاری را پدید آورده است. آذربایجانی‌ها بیش از سی نوع آش، شامل آنهایی که با ماست تهیه می‌شوند، انواع کباب و شیشلیک، کوفته و پلو دارند. طرز طبخ و طعم این غذاها با آنچه اقوام آذربایجانی ساکن در ایران تدارک می‌بینند، تفاوت ندارد. تنها تسلط چندین ساله حکومت کمونیستی شوروی، تأثیراتی بر مواد اولیه غذاها گذاشته است. به عنوان نمونه، امروزه کمتر از برنج و بیشتر از سیب‌زمینی در تهیه غذا بهره گرفته می‌شود. انواع میوه خشک‌شده نیز در طبخ غذا مورد استفاده هستند.
- ❖ آذربایجانی‌ها هم‌چنین در بهره‌گیری و وفور انواع سبزیجات در غذاهایشان مشهورند و بشقاب سبزیجات تازه عموماً به همراه غذا سرو می‌شود.
- ❖ چای نوشیدنی اصلی مردم آذربایجان است، آن را پیش از صرف غذا می‌نوشند. هم‌چنین همیشه برای خوش آمد گویی به مهمانان چای مهیا می‌شود.
- ❖ مجموعه گسترده‌ای از رستوران‌های خوب در باکو وجود دارد. جدا از بهای مناسب، برای انواع ذائقه‌ها غذا یافت می‌شود. غذاهای آذربایجانی، اروپایی، ترکیه‌ای، آسیایی و غذاهای سریع را به راحتی می‌توان یافت.
- ❖ جای خانه‌های فراوانی نیز در سطح شهر باکو پراکنده‌اند. چالش مسابقه بر سر نرد

یا دومینو بخشی از تفریحات جای خانه‌ای است.

۴-۱. نهادهای اجتماعی و دینی

فرهنگ مردم جمهوری آذربایجان بنا به موقعیت جغرافیایی و میراث تاریخی، متأثر از فرهنگ‌های مختلف منطقه قفقاز و خاورمیانه از جمله فرهنگ‌های ایرانی، ترکی، روسی و اسلامی است.

برگزاری آداب و رسوم و ارزش‌های معنوی ماه محرم در جمهوری آذربایجان پس از فروپاشی شوروی سابق و استقلال این کشور بار دیگر احیا و مردم هر ساله آیین‌های ویژه عزاداری حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) را در مساجد و تکایای این کشور برگزار می‌کنند.

در گذشته نه چندان دور، برگزاری هرگونه آیین و مراسم دینی و اسلامی به خصوص در ایام ماه محرم در مناطق مسلمان‌نشین شوروی سابق و از جمله جمهوری آذربایجان ممنوع بود.

حکومت کمونیستی شوروی سابق که اعتقادات و ارزش‌های اسلامی را خطری برای آرمان‌های مارکسیسم می‌دانست، به شدت با این‌گونه مراسم مقابله می‌کرد. ولی پس از گذشت هفتاد سال و به دنبال فروپاشی شوروی سابق و استقلال جمهوری آذربایجان در سال ۱۹۹۱ میلادی، بازگشت مردم شیعه این کشور به ارزش‌های اصیل معنوی برگرفته از اسلام فراهم شد.



از مجموع هشت میلیون و دویست هزار نفر جمعیت جمهوری آذربایجان، بیش از ۹۳ درصد مسلمان بوده که هفتاد درصد آنها را شیعیان جعفری تشکیل می‌دهند.

این موضوع همواره نگرانی‌هایی را برای حاکمان شوروی سابق ایجاد کرده بود و آنها برای کاستن از بار مشکلات سیاسی خود، به جمع‌آوری

کتب اسلامی و حذف مبلغان اسلامی روی آوردند. اغلب روحانیون برجسته جمهوری آذربایجان را در اولین سال‌های برقراری رژیم کمونیستی در جمهوری آذربایجان از میان برداشتند و تعدادی از روحانیون نیز به دنبال تهدیدهایی که وجود داشت به ایران، ترکیه و کشورهای دیگر اسلامی پناهنده شدند.

در زمان حکومت هفتاد ساله‌ی رژیم کمونیستی در جمهوری آذربایجان، تمامی مساجد و مراکز دینی این کشور خراب و یا تعطیل شدند و در برخی مناطق نیز مساجد به انبارهای خواربار تبدیل شده بودند.

هر چند در این مدت از برگزاری هرگونه مراسم دینی در جمهوری آذربایجان به خصوص در باکو به طور جدی جلوگیری می‌شد، ولی مردم و به خصوص قشر مسن این کشور آیین‌های دینی خود را به طور پنهانی به جای می‌آوردند.

حکومت کمونیستی شوروی سابق هر چند مبارزه قاطع با گسترش ارزش‌های دینی در جامعه جمهوری آذربایجان را در راس برنامه‌های خود قرار داده بود، ولی مردم مسلمان این خطه با درس‌آموزی از مکتب اسلام و حماسه اباعبدالله الحسین (ع) آن را سینه به سینه و نسل به نسل منتقل می‌کردند و به این خاطر هرگز موفق به جلوگیری کامل از برخی مراسم دینی و به خصوص عزاداری حسینی در ماه محرم نشدند. حتی مردم به صورت خودجوش مراسم‌های ویژه تاسوعا و عاشورای حسینی را در برخی محل‌ها و مناطق انجام می‌دادند که در این جریان مورد تهاجم و آزار و اذیت ماموران قرار می‌گرفتند.



عزاداری حسینی در زمان شوروی سابق در مناطقی از حومه باکو و به خصوص در شهرک متدین نارداران، شهرستان‌های مرزی با ایران از جمله لنکران، آستارا، ماسالی، یاردملی، بیله سوار، جلیل‌آباد، لریک و نیز در نخجوان هرچند محرمانه ولی با حضور تعداد زیاد مردم برگزار می‌شد.

در آن دوره مردم مراسم‌های عزاداری را در منازل خود و با حضور همسایگان از اول ماه محرم تا روز عاشورا برگزار می‌کردند.

با اعلام استقلال جمهوری آذربایجان و آغاز مجدد فعالیت مساجد، حسینیه‌ها و دیگر مراکز دینی در این کشور مراسم‌های دینی به خصوص عزاداری حسینی به طور گسترده انجام می‌شود و این روند نشان داد که به رغم همه تلاش‌ها و اقدامات رژیم کمونیستی، مردم همچنان به دین خود پایبند بوده و آن را در قلب‌های خود حفظ کرده‌اند.

در اولین سال‌های استقلال جمهوری آذربایجان، مراسم‌های عزاداری حسینی و به خصوص روز عاشورا در سطح گسترده‌تری در معابر عمومی این کشور برگزار می‌شد که برخی محافل لاییک و وابسته به غرب با ابراز نگرانی از این وضعیت، محدودیت‌هایی را ایجاد و در زمان حاضر مراسم عزاداری در سراسر این کشور در مساجد و حسینیه‌ها برگزار می‌شود. حضور گسترده و پرشور جوانان از ویژگی‌های این آیین‌ها است.

اکنون بر خلاف گذشته، به هیچ وجه مراسم جشن عروسی از آغاز ماه محرم تا اربعین حسینی در احترام به امام حسین (ع) و دیگر شهدای کربلا در جمهوری آذربایجان برگزار نمی‌شود.

رسانه‌های جمهوری آذربایجان به ویژه رسانه‌های وابسته به محافل غرب‌گرا هر چند در سال‌های اول استقلال، چندان تمایلی به پوشش مراسم عزاداری حسینی نداشتند، ولی اکنون به دلیل افزایش روز افزون توجه جامعه به این رویدادها و ارزش‌های معنوی مطالبی را درج می‌کنند.

عزاداری حسینی به ویژه در روزهای تاسوعا و عاشورا به طور گسترده در مساجد، تکایا و حسینیه‌های جمهوری آذربایجان برگزار می‌شود. در این آیین‌ها مردم مسلمانان به یاد حماسه عاشورا سینه‌زنی و عزاداری می‌کنند و مداحان اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام در رثای حضرت امام حسین (ع) و ۷۲ از یاران باوفایش با قرائت نوحه، شور و شوقی به مراسم‌های عزاداری می‌بخشند.

هر چند در جامعه جمهوری آذربایجان چند سالی است که بحث‌های زیادی درباره مشروعیت سینه‌زنی و زنجیرزنی در مراسم‌های عزاداری حسینی ادامه دارد، ولی اغلب معتقدند که این مراسم باید به طور شایسته و مطابق با مقام والای امام حسین (ع) برگزار شود. در این ارتباط اعضای اجماع دینی مسجد جمعه شهر باکو چند سالی است که در

روز عاشورا بخشی از خون خود را برای بیماران و نیازمندان اهدا می‌کنند.

این ابتکار دینی که در روز عاشورا رایج شده، مورد استقبال اداره روحانیت مسلمانان قفقاز جمهوری آذربایجان واقع شده که همه ساله افراد متدین را به پرهیز از خونریزی و زنجیرزنی دعوت می‌کند.

وضعیت برخی نهادهای اجتماعی و فرهنگی جمهوری آذربایجان مانند دانشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و موزه‌ها در ادامه گفته شده است.

❖ دانشگاه‌ها

مهم‌ترین دانشگاه جمهوری آذربایجان دانشگاه دولتی محمد امین رسول‌زاده واقع در شهر باکو است که در سال ۱۹۱۹ میلادی تاسیس شده است. این دانشگاه پانزده دانشکده از جمله دانشکده‌های تاریخ، روزنامه‌نگاری، فلسفه، حقوق، علوم کتاب‌داری، ریاضیات و مکانیک، ریاضیات کاربردی، فیزیک، شیمی، بیولوژی، زمین‌شناسی، جغرافیا و شرق‌شناسی دارد. تعداد ۱,۰۹۳ استاد و ۱۲,۵۰۰ دانشجو در این دانشگاه به تدریس و تحصیل اشتغال دارند. هم‌اکنون در سراسر این جمهوری، ۲۳ مرکز تحصیلات عالی به ویژه در شهرهای باکو، گنجه، لنکران، نخجوان، علی‌بایراملی و سومقاییت فعالیت می‌کنند. به علاوه، چند دانشگاه خصوصی نیز در باکو مشغول به فعالیت هستند، که مهم‌ترین آنها شامل دانشگاه بین‌المللی آذربایجان، دانشگاه شرق، دانشگاه خزر، دانشگاه تفکر و دانشگاه اسلامی قفقاز می‌شوند.

❖ کتابخانه‌ها

در جمهوری آذربایجان کتابخانه جایگاه ویژه‌ای دارد. در سال ۱۹۹۰ میلادی، در ۹,۴۵۰ کتابخانه این کشور، در مجموع ۴۲ میلیون نسخه کتاب نگهداری می‌شده است. بزرگ‌ترین کتابخانه جمهوری آذربایجان، کتابخانه آخونداف است که در سال ۱۹۲۳ میلادی تاسیس شده و تعداد کتاب‌های آن بالغ بر چهار میلیون نسخه است. آمار سرانه کتاب برای هر نفر در این کشور، شش نسخه کتاب است.

با این همه، از آغاز فروپاشی اتحاد شوروی تاکنون نه تنها بر تعداد کتاب‌های موجود در کتابخانه‌ها افزوده نشده، بلکه بسیاری از کتاب‌های گرانبها نیز به تاراج رفته است.

به رغم دگرگونی در شیوه کتابداری در سال‌های اخیر، هنوز اطلاعات دقیقی درباره تعداد کتاب‌ها در دست نیست و اسناد و کتاب‌های موجود، پاسخ‌گوی نیازهای روز جامعه نیستند.

❖ موزه‌ها

در جمهوری آذربایجان، ۱۱۵ موزه از جمله پنج موزه تاریخ، دو موزه ادبیات، ۵۷ موزه فرهنگ مردم، ۲۵ موزه خاطره، شش موزه تاریخ انقلاب و دو موزه نقاشی وجود دارد. موزه‌های متنوع این کشور، در سال‌های اخیر از دستبرد سارقان آثار هنری در امان نمانده و بسیاری از اشیاء و آثار ارزش‌مند آنها به کشورهای غربی منتقل شده است.

۱-۵. رسانه‌ها

این کشور پیشرفت‌های بسیاری را در زمینه‌ی رسانه داشته است. تلویزیون، رادیو، سینما، روزنامه، مجله و وبسایت‌های اینترنتی ابزارهای برقراری ارتباط در جمهوری آذربایجان هستند.

❖ شبکه‌های تلویزیونی

در جمهوری آذربایجان هفت شبکه تلویزیونی سراسری وجود دارد. هم‌چنین تعدادی شبکه استانی نیز در این کشور به فعالیت مشغولند.

شبکه‌های آذتی‌وی^۱، شبکه ورزشی ایدمان^۲ و شبکه‌ی اجتماعی آی تی‌وی^۳ شبکه‌های رسمی دولتی بوده و بقیه شبکه‌ها متعلق به بخش خصوصی هستند. با این حال به نظر بسیاری از ناظران، شبکه‌های تلویزیونی خصوصی و بسیاری از رسانه‌های مهم آذری به دولت وابسته بوده و برخی از دولت‌مردان در آن نفوذ دارند.

رئیس شبکه اجتماعی توسط شورای رادیو تلویزیون اجتماعی انتخاب می‌شود. اعضای این شورا نیز توسط مجلس و از میان شخصیت‌های برجسته علمی و فرهنگی انتخاب

1. Az tv

2. Idman

3. I tv

می‌شوند.

تلویزیون آینس^۱ توسط برادران چنگیز مصطفی‌یف خبرنگار کشته شده در جبهه‌های جنگ قره‌باغ و در ابتدای استقلال آذربایجان تاسیس شده است. این شبکه تاکنون چند بار به بهانه اتمام مهلت فعالیت تعطیل شده است. با این حال گفته می‌شود که پخش برنامه‌های مغایر با منافع دولت، علت اصلی تعطیلی‌های مکرر این شبکه بوده است.

تولید مجموعه‌های تلویزیونی و فیلم در شبکه‌های تلویزیونی جمهوری آذربایجان بسیار کم است و اکثراً تولیدات کشورهای خارجی از جمله آمریکا، برزیل، ترکیه و روسیه مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته برنامه‌های شو، نماهنگ و یا کنسرت بومی به میزان بسیار زیادی در شبکه‌های تلویزیونی این کشور پخش می‌شود.

❖ خبرگزاری‌ها

برخی از مهم‌ترین خبرگزاری‌های جمهوری آذربایجان عبارتند از:

❖ **خبرگزاری آذرتاج:** ارگان رسمی جمهوری آذربایجان و قدیمی‌ترین خبرگزاری این کشور است.

❖ **خبرگزاری توران:** خبرگزاری با گرایش‌های انتقادی نسبت به حاکمیت است.

❖ **خبرگزاری آپا:** هر چند این خبرگزاری مستقل، جزو خبرگزاری‌های تازه تاسیس در جمهوری آذربایجان است، اما به سرعت خود را میان رسانه‌های این کشور مطرح کرده است.

❖ **خبرگزاری ترند:** از دیگر خبرگزاری‌های جمهوری آذربایجان است که به لحاظ میزان مخاطبین در جایگاه خوبی قرار دارد و روز به روز بر محبوبیت آن افزوده می‌شود. در حال حاضر تنها خبرگزاری دارای بخش فارسی در این کشور است. توجه به اخبار و تحولات اقتصادی در خبرگزاری ترند بیشتر از سایر خبرگزاری‌ها است.

❖ **خبرگزاری نووستی آذربایجان:** این خبرگزاری توسط خبرگزاری ریانووستی روسیه در آذربایجان آغاز بکار کرده و طبیعی است که فعالیت این نهاد از دیدگاه منافع روسیه پیگیری می‌شود. با این حال این خبرگزاری حرفه‌ای هنوز، مانند خبرگزاری‌های توران، ترند و آپا مطرح نیست.

❖ خبرگزاری سس! این خبرگزاری ارگان حزب حاکم «ینی» آذربایجان است. رسانه های مکتوب جمهوری آذربایجان را به سه دسته کلی می توان تقسیم کرد:

❖ روزنامه های رسمی دولتی

این دسته از روزنامه ها ارگان رسمی بخشی از حاکمیت و یا حزب حاکم هستند. شمارگان آنها به طور متوسط پنج هزار نسخه است و اغلب از سوی نهادها و مراکز دولتی به صورت آبونه دریافت می شوند. برخی از این روزنامه ها عبارتند از:

- ❖ روزنامه خلق: ارگان رسمی نهاد ریاست جمهوری.
- ❖ روزنامه آذربایجان: ارگان رسمی مجلس ملی جمهوری آذربایجان.
- ❖ روزنامه رسپوبلیکا: ارگان رسمی هیات وزیران.
- ❖ روزنامه های ینی آذربایجان و سس: ارگان رسمی حزب حاکم «ینی» آذربایجان.

❖ روزنامه های غیررسمی (بی طرف و طرفدار دولت)

این روزنامه ها وابستگی رسمی و حقوقی به دولت ندارند اما ممکن است به طور غیرمستقیم از حمایت مالی و معنوی جناح حاکم بهره مند شوند.

برخی از این روزنامه ها عبارتند از:

- ❖ شرق.
- ❖ ۵۲۵.
- ❖ اولایلار.
- ❖ اکسپرس.
- ❖ اوچ نقطه.
- ❖ هفته ایچی.
- ❖ اخو.
- ❖ کاسپی.

❖ آینه.

❖ زرکالو.

زرکالو در واقع نسخه روسی روزنامه آینه است که گرایش غرب‌گرا دارد. این روزنامه نسبت به حکومت خط‌مشی غیرانتقادی دارد.

❖ روزنامه‌های وابسته به احزاب مخالف حاکمیت

این روزنامه‌ها معمولاً از سوی افراد و احزاب مخالف دولت یا سازمان‌های غیردولتی غربی به ویژه سوروس تامین مالی می‌شوند. برخی از این روزنامه‌ها عبارتند از :

❖ **روزنامه بینی مساوات:** ارگان رسمی حزب ینی مساوات دارای گرایش ملی‌گرا و غرب‌گرا.

❖ **روزنامه آزادلیق:** ارگان رسمی حزب جبهه خلق دارای گرایش غرب‌گرا.

❖ **روزنامه باکو خبر:** منتقد دولت.

❖ **روزنامه ژئوپولیتیکا:** ارگان رسمی حزب عدالت.

❖ **روزنامه ینی استقلال:** ارگان رسمی حزب سوسیال دموکرات.

❖ **روزنامه نبض:** ارگان رسمی حزب اسلامی.

❖ **روزنامه روسی زبان نوویه ورمیا:** دارای گرایش شرق‌گرا و مستقل.

۹-۶. عادات خرید و مصرف



فرهنگ خرید و مصرف مردم این کشور، ترکیبی از فرهنگ سنتی و فرهنگ غربی است. جمهوری آذربایجان یکی از خوش آب و هواترین کشورهای منطقه قفقاز است و به دلیل وجود مکان‌های دیدنی فراوان، گردشگران زیادی از کشورهای مختلف جهان به این کشور سفر می‌کنند. در این کشور

تنوع غذایی فراوانی وجود دارد و گونه‌های متنوع غذا برای گردشگران پخت و پز می‌شود. هتل‌های لوکس، رستوران‌های محلی و مراکز تجاری متعددی وجود دارد و در بسیاری از رستوران‌های محلی صدای سازهای محلی هم به گوش می‌رسد.

در جمهوری آذربایجان، افزون بر محصولات و صنایع دستی داخلی، کالاهای گوناگون از سرتاسر جهان وجود دارد. در این کشور جشنواره‌ی هنری نیز برگزار می‌شود.

در جمهوری آذربایجان غذاهایی با پیشینه‌ی بیش از هزار سال وجود دارد که هنوز به همان شیوه‌ی اولیه پخت می‌شود. تنوع غذایی در این کشور فراوان است و انواع غذاهای محلی و دریایی و غذاهای بسیاری از دیگر کشورهای جهان از جمله ایران، دیده می‌شود.

تنوع کالاها در طول چند ساله گذشته رشد چشمگیری یافته و با توجه به بهای مناسب آنها، باکو را مبدل به مقصدی مناسب برای خرید نموده‌اند. البته بسیاری از کالاها از ترکیه وارد می‌شوند. اما فرش و گلیم، اشیای عتیقه، ظروف کریستال و عروسک‌های روسی محبوب‌ترین کالاها نزد خریداران هستند.

فروشگاه‌ها و مراکز خرید در سطح شهر باکو پراکنده‌اند. در نزدیکی میدان فواره می‌توان تراکم فروشگاه‌های فرش، لوازم الکتریکی و عروسک‌های سنتی را شاهد بود. یکی از مهم‌ترین بازارهای شهر باکو، بازار ایرپورت در نزدیکی فرودگاه حیدر علی‌اف باکو است. بازارهای روباز و دکه‌های خیابانی بسیاری نیز در باکو وجود دارند. شهر کهن باکو مملو از فروشگاه‌های سوغاتی، عتیقه و صنایع دستی است. بیشتر فروشگاه‌ها دلار آمریکا را نیز می‌پذیرند و تا ساعت هشت شب باز هستند.

۱-۷. تعطیلات رسمی

مناسبت‌ها و جشن‌های گوناگونی در کشور جمهوری آذربایجان به عنوان تعطیلات رسمی وجود دارد. روز استقلال، تعطیلات سال نو میلادی، عید فطر و عید قربان از جمله تعطیلات رسمی این کشور هستند.

بیشترین تعطیلات بین ۳۱ دسامبر تا ۳ ژانویه به مناسبت بزرگداشت اتحاد آذربایجان و سال جدید است. هم‌چنین، در بیستم ژانویه به مناسبت یادبود کشته شدگان در جنگ با شوروی در سال ۱۹۹۰ میلادی، این کشور تعطیل رسمی است. در این روز تمامی سازمان‌ها، فروشگاه‌ها و حتی رادیو و تلویزیون برنامه‌های عادی خود را حداقل در نصف

روز قطع می‌کنند.

اعیاد اسلامی نظیر عید قربان و عید فطر در این کشور تعطیل رسمی است، ولی تاریخ آنها در هر سال متفاوت است. در سال ۲۰۱۰ میلادی، عید فطر در روز یازدهم سپتامبر و عید قربان در هفدهم نوامبر جشن گرفته می‌شود.

زمان برگزاری مناسبت‌های یادشده به شرح زیر است:

❖ سال نوی میلادی: یکم تا سوم ژانویه.

❖ روز شهید: بیستم ژانویه.

❖ روز زن: هشتم مارس.

❖ عید نوروز: ۲۲ مارس.

❖ جمعه قبل از عید پاک: دوم آوریل

❖ عید پاک: پنجم آوریل.

❖ روز پیروزی: نهم می.

❖ روز جمهوری: ۲۸ می.

❖ روز نجات ملی: پانزدهم ژوئن.

❖ روز ارتش: ۲۶ ژوئن.

❖ روز استقلال: هجدهم اکتبر.

❖ روز قانون اساسی: دوازدهم نوامبر.

❖ روز احیای آذربایجان: هفدهم نوامبر.

❖ روز اتحاد: ۳۱ دسامبر.

۲. فرهنگ مذاکره

در این بخش دیدگاه کلی جمهوری آذربایجان‌ها نسبت به ایران، آداب مذاکره، نقش هدایا و سوغات و ارزش‌های غالب و رسوم خاص در جمهوری آذربایجان بیان می‌شود.

۱-۲. دیدگاه کلی نسبت به ایران

آذربایجان یکی از مهم‌ترین کانون‌های تمدن ایرانی در درازای تاریخ بوده است. سرزمین‌های قفقاز نیز در غنای فرهنگ و تمدن ایرانی تأثیر داشته‌اند. از این رو، نمادها و آثار باستانی گسترده‌ای در آذربایجان به ویژه قفقاز وجود دارد که نشانه‌ای از پیوند ناگسستنی فرهنگ و تمدن ایران با قفقاز است.

مردم قفقاز هیچ‌گاه خود را از فرهنگ، تمدن و تاریخ ایران جدا نمی‌دانند و هنوز آثار به جای مانده از تمدن و فرهنگ ایرانی در قفقاز باقی مانده است. در حال حاضر نیز، پژوهش‌گران جمهوری آذربایجان به دنبال یافتن آثار و نمادهای این میراث فرهنگی و تاریخی مشترک بوده و بر نزدیکی آن خطه کهن با کشور باستانی ایران تأکید دارند.

با توجه به نزدیکی فرهنگی و اجتماعی مردم جمهوری آذربایجان با مردم استان‌های آذری زبان ایران، دیدگاه مناسبی نسبت به ایران و سابقه تاریخی و فرهنگی آن در بین مردم این کشور وجود دارد.

ادبیات کهن پیشینه ایران بر ادبیات بسیاری از ملل جهان به ویژه ادبیات‌های مشرق زمین تأثیری شگرف نهاده است. این تاثیر در ادبیات آذربایجان از نخستین ادوار شکل‌گیری ادبیات به شکل بارزی نمود یافته است. شایان ذکر است که شاعران و نویسندگان آذری را به لحاظ تاثیر از ادب فارسی به دو دسته می‌توان تقسیم کرد.

❖ گروهی که آثار خود را به فارسی نوشته‌اند.

❖ شاعران و نویسندگانی که به زبان ترکی آذری صاحب آثار هستند، اگرچه در میان گروه اخیر برخی به زبان فارسی نیز آثاری دارند.

بی‌شک نظامی‌گنجه‌ای را برجسته‌ترین نماینده گروه نخست می‌توان شمرد. او همه آثار خود را اعم از غزلیات، قصاید، رباعیات و خمسه به فارسی سروده است. حکیم نظامی‌گنجوی در سه مثنوی از پنج مثنوی خمسه به شاهنامه فردوسی نظر داشته است. این سه منظومه خسرو و شیرین، هفت‌پیکر یا بهرام‌نامه و اسکندرنامه هستند. منظومه خسرو و شیرین از عشق خسرو پرویز آخرین پادشاه ساسانی به شیرین بحث می‌شود. این داستان پیش از نظامی توسط حکیم ابوالقاسم فردوسی به نظم کشیده شده بود. نظامی خود در آغاز منظومه خسرو و شیرین به اینکه در نظم این داستان از شاهنامه بهره گرفته اشاره می‌کند. داستان زندگی بهرام گور پنجمین پادشاه ساسانی نیز نخستین بار در

شاهنامه فردوسی به نظم کشیده شده است. پیدایش اسکندرنامه نیز چنین حکایتی دارد. بدین معنا که فردوسی برای اولین بار زندگی اسکندر را به رشته نظم کشیده و نظامی با الهام از فردوسی، منظومه اسکندرنامه را آفریده است. نخستین مثنوی خمسه نظامی یعنی مخزن الاسرار از حدیقه الحقیقه سنایی غزنوی متأثر است. نظامی در مخزن الاسرار به این امر اشاره می‌کند. البته این را نیز نباید از نظر دور داشت که نظامی در بسیاری از شاعران بعد از خود تاثیر گذاشته و منظومه‌های بسیاری تحت تاثیر خمسه او سروده شده است. از سوی دیگر با توجه به اینکه ایران و جمهوری آذربایجان گذشته ادبی مشترکی دارند، وقتی شعر نظامی به عنوان یک شاعر ایرانی مطالعه و بررسی شود، تاثیر یا الهام وی از حکیم توس فقط به مثابه یک بده بستان درون ادبیاتی به حساب می‌آید.

در آثار فارسی و ترکی سیدعماد الدین نسیمی هم تاثیر ادبیات فارسی به وضوح دیده می‌شود. نسیمی در شهر شماخی متولد شده و در حلب به طرز فجیعی کشته شده است. او صاحب دواوینی به زبان فارسی و ترکی است. نسیمی در اشعارش از «جاویدان نامه» اثر «فضل الله نعیمی» متأثر است، این اثر نه فقط به اشتراک فکری آن دو مربوط است. بلکه از نظر سبک‌شناختی نیز نمود بارزی دارد. نسیمی قصیده «بحرالاسرار» را با تاثیر از قصیده‌ای از امیر خسرو دهلوی به نظم کشیده است.

۲-۲. آداب مذاکره

برخی از دانستنی‌ها درباره‌ی فرهنگ مذاکره در این کشور عبارتند از:

- ❖ در جمهوری آذربایجان برای پیشرفت امور تجاری، باید با طرفین تجاری قرار ملاقات تنظیم کرد. بهتر است قرار ملاقات تلفنی تنظیم و سپس توسط نامه تایید شود. ایده بسیار خوبی است که همان روز یا یک روز قبل توسط تلفن یا پست الکترونیکی از پابرجا بوده قرار مطمئن شد.
- ❖ آذری‌ها زیاد به صرفه‌جویی در زمان اهمیت نمی‌دهند و زیاد وقت‌شناس نیستند ولی از شما انتظار چنین کاری را دارند. اگر شما سروقت در جلسه حاضر شوید چیزی غیرطبیعی نیست ولی اغلب باید منتظر بمانید که جلسه قبلی تمام شده و یا صحبت تلفنی شخص مقابل به اتمام برسد.
- ❖ در اولین برخورد بهتر است حال خانواده طرف مقابل پرسیده شود. از تجار آذری سوالاتی درباره بچه‌های آنها، شغل، سمت و شرکت آنها پرسید. آذری‌ها به شدت به کشور خود افتخار می‌کنند و بسیار لذت می‌برند اگر به سوالاتی در مورد فرهنگ

- و تاریخ خود پاسخ دهند.
- ❖ ملاقات و جلسات تجاری ابتدایی، بیشتر به منظور ایجاد شناخت و آشنایی اولیه بازرگانان است.
- ❖ استفاده از یک مترجم یا فرد آشنا به زبان ترکی یا انگلیسی به همراه تیم در هنگام مذاکرات تجاری ضروری است.
- ❖ زبان رسمی این کشور آذری است و تمامی نامه‌ها و اسناد به این زبان هستند. زبان روسی نیز به طور گسترده توسط مردم استفاده می‌شود ولی بیشتر محاسبات و جلسات رسمی به زبان آذری است. بیشتر فعالان اقتصادی در آذربایجان به خوبی انگلیسی می‌دانند و در بین جوانان نیز انگلیسی در سطوح گوناگون صحبت می‌شود. زبان‌های بین‌المللی دیگر نظیر فرانسوی، آلمانی و ایتالیایی به تناوب توسط بازرگانان این کشور استفاده می‌شود.
- ❖ به خاطر داشته باشید که به آرامی و واضح صحبت کنید و همیشه جمع‌بندی‌ها و توافقات را تایید کنید.
- ❖ قبل از اینکه مستقیماً وارد معامله شوید صحبت‌های کوتاهی انجام دهید و همیشه منتظر بمانید تا طرف مقابل صحبت را عوض کند.
- ❖ در بیشتر جلسات افرادی که شما آنها را ملاقات می‌کنید برای شما چای یا قهوه می‌آورند. اغلب به طور خودکار توسط منشی یا مستخدم روی میز جلسه چای آورده می‌شود. این کار نوعی رسم مهمان‌نوازی است. بیشتر افراد برای خوردن چای ممکن است ترجیح دهند به جای قند از شکلات استفاده کنند اگر شما حبه‌های قند را در کنار چای دیدید، باید ابتدا حبه قند را در دهان خود بگذارید و سپس چای را سر بکشید، هر چند ممکن است این کار بر خلاف میل شما باشد.

۲-۲-۱. هدایا و سوغات

هدیه دادن در روابط اجتماعی و اقتصادی مردم این کشور از جایگاه بالایی برخوردار است. ایجاد رابطه معمولاً با دعوت به شام و یا دادن هدیه آغاز می‌شود. بهتر است تجاری هدایا را از کشور خود تهیه کنند. هدیه‌های کوچک هنری و اشیای دکوری هدایای مناسبی هستند. آوردن گل معمولاً از جانب مهمان غیرعادی است ولی می‌تواند احساس خوبی ایجاد کند. در فرهنگ مردم جمهوری آذربایجان دادن هدیه و آوردن سوغات برای

نزدیکان هنگام بازگشت از سفر بسیار رایج است.

۲-۲-۲. ارزش‌های غالب و رسوم خاص



جمهوری آذربایجان کشوری در منطقه باستانی قفقاز است و به گفته کسانی که به آن سفر کرده‌اند، مردمی خون‌گرم و مهربان دارد. برخی از نکات مهم در رابطه با ارزش‌های غالب مردم این کشور عبارتند از:

- ❖ هنگامی که با یک مرد میان‌سال و یا مسن آذری آشنا می‌شوید، متداول‌ترین روش صدا کردن وی با استفاده از واژه معلم بعد از اسم کوچک است. به عنوان نمونه، امیل حسن‌اف را امیل معلم می‌نامند. به طور مشابه برای صدا کردن زنان از کلمه خانم استفاده می‌شود. در نامه‌های رسمی مردان باید با لفظ جناب و زنان با لفظ خانم خطاب شوند.
- ❖ موقعی که با فردی روبه‌رو می‌شوید به آرامی دست بدهید و موقع خداحافظی سعی کنید دست تکان دهید. توجه داشته باشید که آذری‌ها معمولاً تا آستانه در برای بدرقه شما دست تکان می‌دهند. این کار ممکن است کمی باعث سردرگمی شما شود ولی این امر یک مساله سنتی است.
- ❖ معمولاً در بین مردان دوستانه‌تر این است که همدیگر را بغل کرده و دو بوسه بر گونه‌ها نثار کنند.
- ❖ زمانی که به یک اتاق وارد می‌شوید اگر توسط کسی دیده نشوید به آرامی به افراد مسن و متشخص و نزدیک‌ترین فرد به خود سلام کنید. اگر می‌خواهید سریع با محیط سازگار شوید به صورت اسلامی سلام کنید و بگویید السلام علیکم.
- ❖ بیشتر آذری‌ها سیگاری هستند و هیچ کنترل قانونی بر مکان‌هایی که افراد در آنجا سیگار می‌کشند وجود ندارد. افراد معمولاً در مکان‌های عمومی نظیر آسانسورها و اتوبوس‌ها سیگار نمی‌کشند.
- ❖ بیشتر رانندگان تاکسی سیگار می‌کشند ولی بعضی اوقات از مسافر سوال می‌کنند

که اجازه دارند یا خیر؟ معمولاً در تمامی رستوران‌ها مکانی برای این کار وجود دارد و یک زیرسیگاری روی میز است. آذری‌ها معمولاً منتظر نمی‌مانند تا دیگران غذا خوردن را تمام کنند بلکه قبل از آن شروع به کشیدن سیگار می‌کنند.

❖ زمانی که رو به روی کسی می‌نشینید سعی نکنید پاهای خود را روی هم بیندازید. آن را در کنار هم نگه ندارید و سعی کنید پاهایتان به کسی نخورد.

❖ قوانین صف در کشور آذربایجان به طور کامل رعایت نمی‌شود. بانک‌ها و بعضی از موسسات خدماتی سعی دارند تا مشتریان خود را کنترل کنند. معمولاً گرفتن جای دیگران در صف امری عادی بین مردم است. بهترین روش این است که در این حالت صبور باشید.

❖ در این کشور باید از گفتن مسایل حساس نظیر ارمنستان و خصوصاً جنگ قره‌باغ اجتناب کرد. بدون داشتن آگاهی از موضوعات حساس مانند مذهب و دین سعی کنید در این مورد بحث نکنید. ارزش‌های اسلامی از شخصی به شخص دیگر متفاوت است.

❖ آذری‌ها در زمان استراحت و گفتگوی اقتصادی دوست دارند از خوردن غذاهای خوب لذت ببرند. اصول مهمان‌نوازی آذری‌ها حکم می‌کند که همیشه میزبان باید پول غذا را حساب کند. مفهوم تقسیم صورت حساب کاملاً مخالف فرهنگ آنهاست. شما ممکن است سعی کنید تا صورت حساب را پرداخت کنید تا انسان مودبی به نظر برسید، ولی این کار هرگز چنین نتیجه‌ای نخواهد داشت. بهترین سیاست این است که به گرمی از آنها تشکر کنید و سپس چند روز بعد همان شخص را به خوردن شام در یک رستوران به انتخاب خود دعوت کنید و قبلاً مدیر رستوران را از این که صورت حساب را پرداخت خواهید کرد آگاه کنید. آذری‌ها معمولاً در طول وعده غذایی سیگار می‌کشند. در پایان این وعده غذایی نیز چای به همراه شکلات سرو می‌شود.

فصل سوم

محیط اقتصادی

در این فصل سیستم اقتصادی، شاخص‌های مهم اقتصادی، جمعیت، تولید ناخالص داخلی، وضعیت بخش‌های مختلف اقتصادی، میزان ذخایر ارزی، تراز حساب جاری، دستمزد نیروی کار، نرخ بیکاری، نرخ تورم، شبکه‌های توزیع، بازاریابی و تبلیغات و منابع طبیعی کشور جمهوری آذربایجان بررسی می‌شود.

۱. سیستم اقتصادی و نقش دولت

جمهوری آذربایجان با جمعیتی بیش از ۸۱۲ میلیون نفر، از لحاظ اقتصادی در رده هفتاد و سومین اقتصاد بزرگ جهان بر مبنای GDP^۱ قرار دارد.

در سال ۲۰۰۹ میلادی تولید ناخالص داخلی این کشور بر اساس برابری قدرت خرید ۸۶/۰۳ میلیارد دلار بوده است.

جمهوری آذربایجان در مقایسه با سایر جمهوری‌های تازه استقلال یافته اطراف خود، در اثر بهره‌برداری از منابع نفتی و سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، توسعه بیشتری پیدا کرده است. این کشور برای دستیابی به اقتصاد توسعه‌یافته‌تر، اصلاحات گوناگونی را انجام داده است. تدوین قانون جدید سرمایه‌گذاری، اصلاح سیستم بانکی، تسهیل واردات و خصوصی‌سازی سازمان‌ها و بنگاه‌های دولتی از این جمله‌اند.

جمهوری آذربایجان دارای اقتصادی متنوع با بخش‌های کشاورزی، خدمات، معدن، گردشگری و تولیدات کارخانه‌ای است. در دهه‌ی گذشته ابزارهای کنترلی دولت بر اقتصاد، به منظور ساده‌سازی ساختار مالیاتی، افزایش جلب سرمایه‌گذاری خارجی و کمک به

۱. GDP بر اساس برابری قدرت خرید (PPP) مبنای مقایسه قرار گرفته است.

افزایش خصوصی سازی کاهش یافته است. سیاست‌های اجتماعی دولت نیز به بهبود سطح زندگی مردم کمک کرده است.

رشد واقعی تولید ناخالص داخلی که در سال ۲۰۰۸ میلادی ۱۰/۸ درصد بوده به ۹/۳ درصد در سال ۲۰۰۹ میلادی کاهش یافته است.

درآمد سرانه جمهوری آذربایجان بر اساس برابری قدرت خرید از ۸.۷۰۰ دلار در سال ۲۰۰۷ میلادی، به ۱۰.۴۰۰ دلار در سال ۲۰۰۹ میلادی رسیده است. در سال ۲۰۰۹ میلادی، بدهی‌های خارجی جمهوری آذربایجان حدود ۲/۴۱۱ میلیارد دلار بوده است.

افزایش قیمت نفت، اقتصاد جمهوری آذربایجان را تقویت می‌کند، زیرا این کشور صادرکننده نفت خام و مواد نفتی است. از سال ۲۰۰۲ میلادی تاکنون با سیر صعودی قیمت نفت و فرآورده‌های آن، جمهوری آذربایجان با یک فرصت اقتصادی تاثیرگذار بر همه‌ی زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و امنیتی روبرو بوده است.

وضعیت بخش‌های صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات جمهوری آذربایجان در ادامه بیان شده است.

۱-۱. بخش صنعت و معدن

بخش صنعت و معدن جمهوری آذربایجان ۶۰/۵ درصد از تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۰۹ میلادی را تشکیل داده و بزرگ‌ترین بخش اقتصادی این کشور است.

۱۲/۱ درصد نیروی کار جمهوری آذربایجان در بخش صنعت و معدن مشغول به کار هستند. صنایع عمده‌ی این کشور شامل موارد زیر است:

❖ نفت و گاز.

❖ محصولات شیمیایی و پتروشیمی.

❖ نساجی و بافندگی.

❖ سنگ آهن.

❖ فولاد.

❖ فرآورده‌های نفتی.

❖ سیمان

جمهوری آذربایجان یکی از تولیدکنندگان نفت خام و گاز طبیعی در جهان است.

در سال ۲۰۰۹ میلادی، میزان تولید نفت خام در جمهوری آذربایجان برابر با ۱/۰۴ میلیون بشکه در روز و صادرات برابر با ۵۲۸/۹ هزار بشکه در روز بوده است.

در سال ۲۰۰۹ میلادی، میزان ذخایر اثبات شده‌ی نفت در جمهوری آذربایجان هفت میلیارد بشکه بوده است.

در سال ۲۰۰۹ میلادی، میزان تولید گاز طبیعی در جمهوری آذربایجان برابر با ۲۳ میلیارد مترمکعب در روز و صادرات برابر با ۵/۵۶۴ میلیارد متر مکعب در روز بوده است.

میزان ذخایر گاز طبیعی اثبات شده جمهوری آذربایجان تا ابتدای سال ۲۰۰۹ میلادی، برابر با دو تریلیون متر مکعب بوده است.

۲-۱. بخش کشاورزی

در سال ۲۰۰۹ میلادی سهم بخش کشاورزی جمهوری آذربایجان از تولید ناخالص داخلی ۵/۸ درصد بوده است. ۳۸/۳ درصد نیروی کار جمهوری آذربایجان برابر با ۱/۶۵ میلیون نفر در بخش کشاورزی فعالیت می‌کنند.

پنبه مهم‌ترین محصول کشاورزی جمهوری آذربایجان و دارای شهرت جهانی است. سایر محصولات کشاورزی جمهوری آذربایجان عبارتند از:

❖ سبزیجات.

❖ انگور.

❖ میوه.

❖ سبزیجات.

❖ گاو و گوسفند.

❖ خوک.

❖ غلات.

❖ بذر گیاهان.

❖ چای.

❖ تنباکو.

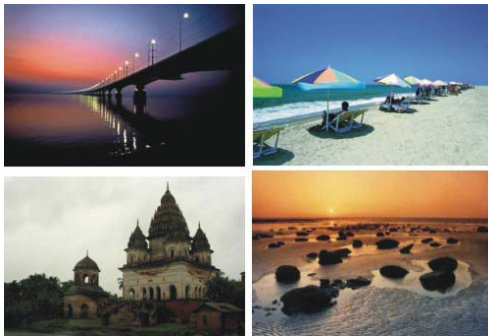
❖ برنج.

۱-۳. بخش خدمات

بخش خدمات با ۳۳٫۷ درصد، دومین بخش اقتصاد جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۹ میلادی را تشکیل می‌دهد. ۴۹/۶ درصد نیروی کار جمهوری آذربایجان در بخش خدمات مشغول به کار هستند.

خدمات مالی، بانکی، بیمه، پست، درمانی، رفاهی، و خدمات گردشگری از مهم‌ترین بخش‌های خدماتی ارائه شده در این کشور است.

جمهوری آذربایجان از آب و هوا و مناطق طبیعی مناسبی برخوردار است که به لحاظ داشتن سواحل زیبا در کنار دریای خزر، گردشگران زیادی را از کشورهای مختلف جهان جذب می‌کند. در میان صنایع این کشور صنعت گردشگری پیشرفت درخشانی داشته، به طوری که می‌تواند برای دیگر کشورهای منطقه یک الگوی موفق باشد.



صنعت گردشگری سالانه درآمد بسیاری را نصیب این کشور می‌کند. بخش گردشگری با رونق روزافزونی فعالیت خود را توسعه می‌دهد. برنامه‌های توسعه صنعت گردشگری دولت آذربایجان به اندازه‌ای روشن و سریع اجرا می‌شوند که تقریباً تمام ناظران داخلی و بین‌المللی مطمئن به مشاهده نتایج مثبت در کمترین زمان ممکن هستند.

بیشتر گردشگران و جهانگردان از کشورهای اروپایی و کشورهای منطقه خاورمیانه از

جمله ایران به جمهوری آذربایجان سفر می‌کنند.

پشتیبانی دولت از این صنعت، باعث رشد چشمگیر صنعت گردشگری و افزایش کیفیت خدمات گردشگری در چند سال اخیر شده است.

۲. جمعیت

جمهوری آذربایجان دارای گروه‌های قومی گوناگونی است. جمعیت این کشور در سال ۲۰۰۹ میلادی بیش از ۸/۲ میلیون نفر بوده است که رتبه ۹۱ را در جهان دارد. میانگین سنی در این کشور برابر با ۲۸/۲ سال است.

بررسی‌های ریخت‌شناسی^۱ نشان می‌دهد که مردم جمهوری آذربایجان از دیدگاه نژادی همگن نیستند و آمیزه‌ای از تیره‌های گوناگون‌اند که در طول تاریخ پر فراز و نشیب این کشور از آسیا و اروپا به این منطقه کوچ کرده‌اند. از تاریخ این کشور می‌توان چنین برداشت کرد که آذربایجانی‌ها، آمیزه‌ای از آذری‌ها، روس‌ها، ارمنی‌ها و داغستانی‌ها هستند.

در جدول شماره ۳ به سهم تیره‌های جمعیتی مردم این کشور اشاره شده است.

جدول ۳: تیره‌های جمعیتی مردم جمهوری آذربایجان

ردیف	نام تیره	درصد
۱	آذری	۹۰/۶
۲	داغستانی	۲/۲
۳	روسی	۱/۸
۴	ارمنی	۱/۵
۵	سایر تیره‌ها	۳/۹

www.cia.gov

ویژگی‌ها و نسبت‌های جمعیتی مردم این کشور نیز در جدول شماره ۴ بیان شده است.

جدول ۴: ویژگی‌ها و نسبت‌های جمعیتی جمهوری آذربایجان

ردیف	نسبت یا ویژگی	میزان
۱	نسبت جمعیت زیر ۱۴ سال	۲۳/۹ درصد
۲	نسبت جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال	۶۹/۴ درصد
۳	نسبت جمعیت ۶۵ سال و بالاتر	۶/۷ درصد
۴	نرخ رشد جمعیت	۰/۷۶۲ درصد
۵	نرخ زاد و ولد در هر هزار نفر	۱۷/۶۲
۶	نرخ مرگ و میر در هر هزار نفر	۸/۳
۷	نرخ شهر نشینی (نسبت به جمعیت)	۵۲ درصد
۸	نرخ خالص مهاجرت در هر هزار نفر	۱-/۶۹
۹	نرخ مرگ و میر نوزادها (تا یک‌ساله) در هر هزار نفر	۵۴/۶
۱۰	نسبت جمعیت مردان به زنان	۰/۹۷
۱۲	نرخ باروری زنان (تعداد مولید به ازای هر زن)	۲/۰۴
۱۳	امید به زندگی در آغاز تولد (مردان)	۶۲/۵۳ سال
۱۴	امید به زندگی در آغاز تولد (زنان)	۷۱/۳۴ سال
۱۵	نرخ باسوادی در کل جمعیت بالای ۱۵ سال	۹۸/۸ درصد
۱۶	نرخ باسوادی در مردان بالای ۱۵ سال	۹۹/۵ درصد
۱۷	نرخ باسوادی در زنان بالای ۱۵ سال	۹۸/۲ درصد

www.cia.gov

۳. تولید ناخالص داخلی (GDP)

در سال ۲۰۰۹ میلادی، میزان تولید ناخالص داخلی جمهوری آذربایجان بر اساس نرخ رسمی مبادله ۴۳ میلیارد دلار و رشد تولید ناخالص داخلی برابر ۹،۳ درصد بوده است.

تولید ناخالص داخلی (GDP) به تفکیک سهم بخش‌های عمده‌ی اقتصادی و درآمد سرانه، در جدول شماره‌ی ۵ آمده است.

جدول ۵: تولید ناخالص داخلی (GDP) کشور جمهوری آذربایجان به تفکیک سهم بخش‌های عمده اقتصادی در سال ۲۰۰۹ میلادی

میزان	شاخص
۸۶/۰۳ میلیارد دلار (بر اساس برابری قدرت خرید PPP)	تولید ناخالص داخلی (GDP)
۴۳ میلیارد دلار (بر اساس نرخ رسمی مبادله)	تولید ناخالص داخلی (GDP)
۱۰.۴۰۰ دلار (بر اساس PPP)	درآمد سرانه
۹/۳ درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی
۶۰/۵ درصد	سهم بخش صنعت از GDP
۵/۸ درصد	سهم بخش کشاورزی از GDP
۳۳/۷ درصد	سهم بخش خدمات از GDP

www.cia.gov

۴. شاخص‌های مهم اقتصادی

سیستم اقتصادی جمهوری آذربایجان تابع بازار آزاد است. در سال ۲۰۰۹ میلادی میزان درآمدهای این کشور برابر ۱۲/۱۸ میلیارد دلار و هزینه‌ها نیز برابر ۱۲/۳۶ میلیارد دلار بوده است.

در ادامه به مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی جمهوری آذربایجان بر اساس آخرین آمار و اطلاعات اشاره شده است.

۴-۱. نرخ تورم

نرخ تورم این کشور در سال‌های گذشته با رشد بالایی همراه بوده است. در جدول شماره‌ی ۶ نرخ تورم کشور جمهوری آذربایجان در سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۹ میلادی آمده است.

جدول ۶: نرخ تورم جمهوری آذربایجان طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۹ میلادی

سال	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹
نرخ تورم (درصد)	۲/۶	۲/۱	۴/۶	۹/۶	۸	۱۶/۷	۲۰/۸

www.indexmundi.com

۴-۲. نرخ بیکاری

بر اساس آمار رسمی، نرخ بیکاری کشور جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۹ میلادی ۰/۸ درصد بوده است که در رده‌ی چهارم جهان قرار می‌گیرد. نرخ بیکاری در این کشور، در سال ۲۰۰۸ میلادی برابر با یک درصد، در سال ۲۰۰۷ میلادی برابر با ۱/۲ درصد و در سال ۲۰۰۶ میلادی برابر با ۱/۱ درصد بوده است. این ارقام نشان می‌دهند که نرخ بیکاری در جمهوری آذربایجان طی سال‌های گذشته نوسان چشمگیری نداشته است. در جدول شماره ۷، نرخ بیکاری جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۹ میلادی آمده است.

جدول ۷: نرخ بیکاری جمهوری آذربایجان طی دوره زمانی ۲۰۰۳-۲۰۰۹ میلادی

سال	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹
نرخ بیکاری (درصد)	۱۶	۱/۱	۱/۲	۱/۱	۱/۲	۱	۰/۸

www.indexmundi.com

۴-۳. دستمزد نیروی کار

در سال ۲۰۰۹ میلادی تعداد نیروی کار جمهوری آذربایجان برابر با ۴/۳۱۸ میلیون نفر بوده است. از این میزان نیروی کاری، ۳۸/۳ درصد در بخش کشاورزی، ۱۲/۱ درصد در

بخش صنعت و ۴۹/۶ درصد در بخش خدمات مشغول به کارند.

بر اساس آمار رسمی، میانگین درآمد ماهیانه در جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۹ میلادی، برابر با ۲۹۵/۷ منات (معادل ۳۶۸ دلار آمریکا) بوده که نسبت به سال ۲۰۰۸ میلادی، ۲۴/۵ درصد رشد داشته است.

افراد شاغل در صنایع استخراج نفت و گاز، ساخت و ساز، خدمات مالی و معاملات املاک از بیشترین میزان دستمزد ماهیانه در این کشور برخوردارند.

۴-۴. تراز حساب جاری

بر اساس اطلاعات ارایه شده، میزان تراز حساب جاری جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۹ میلادی، برابر با ۷/۲۳۱ میلیارد دلار بوده است.

۴-۵. میزان ذخایر ارزی و طلا

میزان ذخایر ارزی و طلای جمهوری آذربایجان در پایان سال ۲۰۰۹ میلادی، برابر با ۵/۳۳۳ میلیارد دلار بوده است.

۵. شبکه‌های توزیع

بر اساس آمار سال ۲۰۰۹ میلادی، وجود ۳۴ فرودگاه، برخورداری از حدود ۵۹.۱۴۱ کیلومتر جاده، ۲.۹۱۸ کیلومتر خطوط ریلی، ۸۹ کشتی تجاری، یک پایانه بندری و ۱.۱۴۸ کیلومتر خط ساحلی باعث شده که سیستم حمل و نقل کالا در این کشور از وضعیت مناسبی برخوردار باشد. بنابراین می‌توان از سرعت و مدت زمان حمل کالا در تجارت با کشورهای دیگر و همچنین از بنادر و شهرهای جمهوری آذربایجان به شهرهای دیگر آن، اطمینان نسبی حاصل کرد.

موقعیت جغرافیایی جمهوری آذربایجان و همسایگی آن با دریای خزر و کشورهای ارمنستان، گرجستان، ایران و روسیه، این کشور را از جایگاه ویژه‌ای در سیستم حمل و نقل و ترانزیت کالا برخوردار ساخته است.

۵-۱. بازاریابی و تبلیغات

جمهوری آذربایجان به عنوان یک بازار تجاری رو به رشد، از بازاریابی و تبلیغات به عنوان یکی از ابزارهای توسعه اقتصادی بهره می‌برد. برخی روش‌های تبلیغاتی مناسب در این کشور عبارتند از:

- ❖ حضور در نمایشگاه‌ها و بازارهای تجاری ویژه.
- ❖ ایجاد ارتباط با توزیع‌کنندگان کلیدی کالا در این کشور.
- ❖ طراحی و ارایه‌ی کارت ویزیت به زبان‌های آذری و انگلیسی.
- ❖ تدوین مکاتبات، کاتالوگ‌ها و در کل تبلیغات به زبان‌های آذری و انگلیسی.
- ❖ عرضه‌ی محصولات باکیفیت به مشتریان و ارایه‌ی خدمات پس از فروش مناسب.
- ❖ چاپ آگهی کالا و خدمات در مجلات بازرگانی جمهوری آذربایجان.

تولیدکنندگان و صادرکنندگان کالاها و خدمات ایرانی از بسیاری از نیازهای موجود در بازار کشور جمهوری آذربایجان، آگاهی کامل ندارند و همین امر موجب شده تا ایران با وجود توانمندی‌های فراوان در زمینه‌های گوناگون، نتواند صادرات مناسبی به این کشور داشته باشد.

۵-۲. راهکارهای بازاریابی و فروش

در جمهوری آذربایجان همانند دیگر کشورهای جهان راهکارهای ویژه‌ای برای بازاریابی و فروش محصولات وجود دارد. برای بازاریابی و فروش محصولات در این کشور توجه به نکات زیر، ضروری است:



- ❖ آذربایجانی‌ها اغلب دوست دارند با کسانی معامله کنند که آنها را دوست داشته باشند، به آنها اعتماد کنند و با آنها راحت باشند. اگر آنها احساس کنند که چیزی را از آنها پنهان می‌کنید

ممکن است مذاکره فروش ثمربخش نباشد. بنابراین ایجاد ارتباط با طرف آذری بسیار حیاتی است.

❖ در جلسه اول اغلب شناخت یکدیگر و مسایل مقدماتی مطرح می‌شود. هنگامی که ارتباط برقرار شد به سادگی می‌توان جزییات مسایل اقتصادی را مطرح کرد بازرگانان آذری بسیار زیرک و باهوش هستند. هرگز نباید تیزهوشی و فراست طرف مقابل را دست کم گرفت. ممکن است طرف تجاری آذری از تجربه کافی برخوردار نباشد، ولی آنها دوست ندارند کسی در مورد کارشان به آنها پیشنهاد دهد.

❖ روابط آذری‌ها اغلب شفاهی و دیداری و بر اساس آمار مکتوب است. بر این اساس، سعی کنید اطلاعات موجود خود را به صورت صوتی و یا با نقشه یا گراف و نمودارها ارائه دهید.

❖ در برخی موارد می‌توان صحبت‌های مقدماتی را با اعضای رده پایین انجام داد. در این صورت، سعی کنید نکات مثبت را در ابتدا مطرح کنید تا قابل اعتماد جلوه کنید. سپس می‌توانید به ملاقات اعضای رده بالاتر بروید، زیرا بیشتر تصمیمات اقتصادی در آذربایجان توسط مدیران رده بالا گرفته می‌شود.

❖ از خط قرمز و یا تاکتیک‌های فشار استفاده نکنید، در این صورت آنها از شما دور خواهند شد و شما تنها قربانی این تاکتیک خواهید بود. همیشه آرام و صبور باشید.

❖ اعتمادسازی و دادن اطمینان به خریداران و تجار در بازار جمهوری آذربایجان اهمیت بالایی دارد.

❖ معرفی محصولات و خدمات در نمایشگاه‌های تخصصی و عمومی، یکی از بهترین راهکارهای جذب مشتریان بالقوه در جمهوری آذربایجان است.

❖ بهره‌برداری از دانش و تجربه‌ی تجار محلی بسیار مفید است.

❖ مطالعه‌ی گزارش‌های بازاریابی و بازاریابی، پیش از ورود به بازار این کشور راهگشاست.

❖ توجه به اصول و اعتقادات دین اسلام در همه‌ی فرایندهای بازرگانی، بازاریابی و فروش، با توجه به اعتقاد بیشتر مردم و بازرگانان به دین اسلام و رسمیت این دین در جمهوری آذربایجان، اهمیت فراوانی دارد.

۶. منابع طبیعی

منابع طبیعی و معادن کشور جمهوری آذربایجان شامل نفت خام، گاز طبیعی، سنگ آهن، گوگرد، مولیبدن و سنگ نمک است. نفت عمده‌ترین ماده معدنی این کشور است.



در شبه‌جزیره آب‌شوران منابع غنی نفت و گاز وجود دارد. در منطقه میانی جمهوری آذربایجان، نیز منابع نفت و گاز موجود است. مناطق جلفا و اردوباد دارای معادن مولیبدن و سنگ نمک است.

در بسیاری از مناطق جمهوری آذربایجان، به‌ویژه دامنه‌های جنوبی کوه‌های قفقاز بزرگ، نواحی شکی، شماخی و بخش‌های جنوبی کوه‌های قفقاز کوچک تا جلگه ارس، منابع متعددی از آب‌های معدنی از جمله آب معدنی باداملی، ترش‌سو و وابستی‌سو وجود دارد. در کوه‌های شاه‌داغ منابع سنگ‌آهن و در مناطق مرتبط با رشته کوه‌های قفقاز کوچک، منابع کوبالت و بسیاری مواد کانی دیگر وجود دارند. بدین جهت مناطق مزبور را «اورال آذربایجان» نامیده‌اند. منطقه نخجوان نیز دارای معادن نمک و مولیبدن است.



جمهوری آذربایجان دارای چندین نوع اقلیم آب‌وهوایی متنوع است. متوسط دمای هوا در مناطق جلگه‌ای شمال و شرق کشور تا شش درجه سانتیگراد در زمستان و ۲۶+ درجه سانتیگراد در

تابستان می‌رسد.

در حالی که دمای هوا در مناطق کوهستانی غربی (قره‌باغ) تا منفی دوازده درجه در زمستان و مثبت دوازده درجه سانتیگراد در تابستان می‌رسد. به‌طور کلی شمال و شرق کشور دارای آب و هوای نسبتاً خشک و کوهستانی است، در حالی که منطقه جنوب شرقی آب و هوای مرطوب و ملایمی دارد. مناطق غربی شامل قره‌باغ و نخجوان، نسبتاً مرطوب و کوهستانی هستند. مناطق مرکزی شامل جلگه‌های وسیع مستعد کشاورزی بوده و توسط رود کر سیراب می‌شوند.

فصل چهارم

زیرساخت‌ها

این فصل از گزارش به بررسی سیستم حمل‌ونقل، بنادر و راه‌ها، نظام بانکی، نظام بیمه‌ای و زیرساخت‌های ارتباطاتی جمهوری آذربایجان می‌پردازد.

۱. حمل و نقل

این کشور از لحاظ زیرساخت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای، ریلی، دریایی و هوایی از امکانات نسبتاً مناسبی برخوردار است. مشخصات سیستم حمل‌ونقل جمهوری آذربایجان، در ادامه گفته شده است.



۱-۱. جاده‌ای

جمهوری آذربایجان دارای ۵۹,۱۴۱ کیلومتر جاده است. از این میزان، ۲۹,۲۱۰ کیلومتر را جاده‌های آسفالته و ۲۹,۹۳۱ کیلومتر را جاده‌های خاکی و درجه دو تشکیل می‌دهند.



۲-۱. ریلی

طول شبکه‌ی راه‌آهن کشور جمهوری آذربایجان، ۲,۹۱۸ کیلومتر است. شبکه‌ی ریلی این کشور نقش مهمی را در جابجایی کالا و مسافر دارد. این کشور، ۱,۲۷۸ کیلومتر خط ریلی برقی نیز دارد.

۳-۱. دریایی



جمهوری آذربایجان ۷۱۳ کیلومتر مرز آبی با دریای خزر دارد. این کشور دارای ۸۹ کشتی تجاری است و از طریق بندر مهم باکو با کشورهای همسایه ارتباط برقرار کرده است. بندر باکو تنها بندر مهم این کشور است.

۴-۱. هوایی



جمهوری آذربایجان ۳۴ فرودگاه دارد که از این میزان، ۲۷ فرودگاه آسفالته و هفت فرودگاه خاکی است.

بخش هوایی آذربایجان در حال حاضر با برخورداری از سه فرودگاه بین‌المللی شامل فرودگاه حیدر علی‌اف (باکو)، گنجه و لنکران سالانه میلیون‌ها مسافر را جابجا می‌کند.

فرودگاه بین‌المللی حیدر علی‌اف در بیست کیلومتری شمال شرق باکو قرار دارد.

۲. نظام بانکی



بانک مرکزی آذربایجان^۱ نهاد اصلی تنظیم‌کننده‌ی سیاست‌ها و مقررات پولی و بانکی در این کشور است.

1. Central Bank of Azerbaijan

بانک مرکزی آذربایجان در سال ۱۹۹۲ میلادی تاسیس شده است و قانون بانکی مصوب سال ۲۰۰۴ میلادی، ناظر بر سیستم بانکی این کشور است. در سیستم بانکی جمهوری آذربایجان، ۴۷ بانک تجاری فعالیت می‌کنند.

دارایی کل سیستم بانکی جمهوری آذربایجان در ماه مارس سال ۲۰۱۰ میلادی، برابر با ۱۱/۵۶۸ میلیارد منات جمهوری آذربایجان بوده، که نسبت به ماه مارس سال ۲۰۰۹ میلادی، بیش از ۲۲ درصد رشد داشته است. برخی از بانک‌های تجاری جمهوری آذربایجان عبارتند از:

- ❖ **Bank Standart**
- ❖ **Ganja Bank**
- ❖ **Kapital Bank**
- ❖ **Khalg Bank**
- ❖ **Mughanbank**
- ❖ **Nakhchivanbank**
- ❖ **Technikabank**
- ❖ **United Credit Bank**
- ❖ **Zaminbank**

۳. نظام بیمه‌ای

صنعت بیمه‌ی جمهوری آذربایجان رشد مناسبی داشته و هم‌اکنون شرکت‌های داخلی و خارجی متعددی در این بخش فعال هستند. نظام بیمه‌ای جمهوری آذربایجان پس از انجام اصلاحات اقتصادی و اجتماعی از موقعیت مناسب‌تری برخوردار شده است.

یکی از فعال‌ترین بخش‌های بازار مالی آذربایجان بازار بیمه است، هر چند این بازار اولین گام‌های توسعه خود را برمی‌دارد.

در کشور آذربایجان دو نهاد عمومی مرتبط با امور بیمه شامل اتحادیه بیمه‌گذاران آذربایجان و اتحادیه انجمن‌های بیمه آذربایجان وجود دارد. فعالیت این دو نهاد، به صورت مستقیم در توسعه بازار بیمه و تقویت و استحکام مالی شرکت‌ها نقش دارد.

تعدادی از شرکت‌های بین‌المللی نیز به طور مستقیم یا از طریق شرکت‌های محلی در بازار بیمه محلی مشغول فعالیت هستند. شایان ذکر است که از سال ۱۹۹۳ میلادی، کشور آذربایجان به عضویت نظام بین‌المللی بیمه تعهد مالکین اتومبیل و کارت سبز و شرکت‌های حمل‌ونقل محموله‌های دریایی و حمل‌ونقل جاده‌ای بین‌المللی در آمده است.

در بازار بیمه آذربایجان، ۳۵ نوع تسهیلات بیمه‌ای از جمله بیمه اتومبیل، بیمه اموال، بیمه محموله‌های دریایی، بیمه تصادفات، بیمه مسوولیت اشخاص ثالث، بیمه درمان، بیمه عمر، بیمه مخاطرات مالی و ... ارائه می‌شود.

در طی پنج سال گذشته، چارچوب حقوقی عملیات بازار بیمه با تغییراتی همراه بوده است. در این فرایند برخی از قوانین صنعت بیمه این کشور، مانند قوانین مربوط به بیمه اجباری، قوانین تعهد مالکین وسایل نقلیه موتوری، قوانین مربوط به بیمه آتش‌سوزی و اموال و غیره با اصلاح شده‌اند. افزایش دوره‌ای حداقل سرمایه شرکت‌های بیمه نیز با هدف تقویت بازار انجام شده است. در حال حاضر، ۲۹ شرکت بیمه‌گذار در جمهوری آذربایجان فعالیت می‌کنند.

برخی از مهم‌ترین شرکت‌های فعال در صنعت بیمه‌ی جمهوری آذربایجان شامل موارد جدول شماره‌ی ۸ هستند.

جدول ۸: برخی از مهم‌ترین شرکت‌های فعال در صنعت بیمه‌ی جمهوری آذربایجان

ردیف	نام شرکت	ردیف	نام شرکت
۱	Standard Insurance	۵	Internation Insurance Company
۲	A-GROUP Insurance Company	۶	Thames Insurance Group
۳	Azer-Asia Joint Insurance Company	۷	Pasha Sigorta Insurance Company
۴	Alfa Insurance	۸	Bashak-Inam Insurance Company

۴. زیرساخت‌های ارتباطاتی

بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات جمهوری آذربایجان به سرعت در حال گسترش است. میانگین کیفیت خدمات ارتباطی در جمهوری آذربایجان بیشتر از سطح متوسط در قاره آفریقا است. در سال ۲۰۰۸ میلادی در حدود ۱/۳۱۱ میلیون خط تلفن ثابت در این کشور وجود داشته است. میزان نفوذ تلفن همراه با ۶/۵۴۸ میلیون خط در سال ۲۰۰۸ میلادی، به بیش از ۷۹ درصد رسیده است. تعداد کاربران اینترنت در جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی به بیش از ۱/۴۸۵ میلیون نفر رسیده است.

در بخش زیرساخت‌های تلویزیونی و شبکه‌های ماهواره‌ای نیز، جمهوری آذربایجان اقدامات گسترده‌ای را انجام داده و دارای برنامه‌های زنده‌ی متنوعی است.

کد اینترنتی مربوط به آدرس‌های الکترونیک و یا وبسایت‌ها az. است همان‌گونه که در ایران .ir است.

جدول شماره ۹، زیرساخت‌ها و شاخص‌های ارتباطاتی کشور جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۹: زیرساخت‌ها و شاخص‌های ارتباطاتی جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی

شاخص	میزان
تعداد خطوط تلفن ثابت	۱/۳۱۱ میلیون خط
تعداد خطوط تلفن همراه	۶/۵۴۸ میلیون خط
کاربران اینترنتی	۱/۴۸۵ میلیون کاربر
تعداد میزبان‌های اینترنتی	۷۰۴۵ میزبان
تعداد ایستگاه‌های تلویزیونی	۱۰ ایستگاه
تعداد ایستگاه‌های رادیویی	۲۲ ایستگاه

بخش دوم تجارت خارجی



فصل پنجم

اطلاعات کلی

در این فصل، وضعیت تجارت خارجی مشتمل بر وضعیت صادرات و واردات، انواع و میزان گروه‌های کالایی وارد و صادر شده به/ از جمهوری آذربایجان و کشورهای عمده واردکننده و صادرکننده کالا از/ به جمهوری آذربایجان بررسی می‌شود. در پایان، سرمایه‌گذاری‌های خارجی انجام شده در این کشور تشریح می‌شود.

۱. تراز تجاری

جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی، ۴۷/۷۵۶ میلیارد دلار صادرات و ۷/۱۶۲ میلیارد دلار واردات داشته است. این ارقام نشان می‌دهد که تراز تجاری این کشور در سال ۲۰۰۸ میلادی، به میزان ۴۰/۵۹۴ میلیارد دلار مثبت بوده است.

جدول شماره ۱۰ وضعیت صادرات و واردات و تراز تجاری جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۴-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰: وضعیت صادرات و واردات و تراز تجاری جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۴-۲۰۰۸ میلادی (میلیارد دلار)

ردیف	شرح	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
۱	حجم صادرات	۳/۶۱۵	۴/۳۴۷	۶/۳۷۲	۶/۰۵۸	۴۷/۷۵۶
۲	حجم واردات	۳/۵۱۶	۴/۲۱۱	۵/۲۶۷	۵/۷۱۲	۷/۱۶۲
۳	تراز تجاری	+۰/۰۹۹	+۰/۱۳۶	+۱/۱۰۵	+۰/۳۴۶	+۴۰/۵۹۴
۴	حجم مبادلات تجاری	۷/۱۳۱	۸/۵۵۸	۱۱/۶۳۹	۱۱/۷۷۰	۵۴/۹۱۸
۵	نسبت صادرات به واردات (درصد)	۱۰۳	۱۰۳	۱۲۱	۱۰۶	۶۶۷

همان گونه که مشاهده می‌شود، روند تراز تجاری جمهوری آذربایجان طی دوره پنج‌ساله‌ی ۲۰۰۸-۲۰۰۴ میلادی همواره مثبت و روبه رشد بوده است.

۲. صادرات

جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی ۴۷,۷۵۶ میلیارد دلار صادرات داشته است. اقلام عمده صادراتی این کشور شامل سوخت‌های معدنی و نفت خام، مصنوعات از چدن، آهن و فولاد، میوه‌های خوراکی، کشتی و شناور، چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی، مواد پلاستیکی و آلومینیوم و مصنوعات از آن می‌شود. صادرات این کشور در سال ۲۰۰۸ میلادی با ۶۸ درصد رشد نسبت به سال قبل از آن، همراه بوده است.

فهرست اقلام مهم صادراتی این کشور به جهان و روند رشد آن، طی دوره ۲۰۰۸-۲۰۰۴ میلادی در جدول شماره‌ی ۱۱ آمده است.

جدول ۱۱: اقلام مهم صادراتی و ارزش هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۸-۲۰۰۴ میلادی (میلیون دلار)

ردیف	نام محصول	فصل تعرفه	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	روند صادرات
	کل محصولات	-	۳,۶۱۵	۴,۳۴۷	۶,۳۷۲	۶,۰۵۸	۴۷,۷۵۶	نامنظم
۱	سوخت‌های معدنی و نفت خام	۲۷	۲,۹۷۲	۳,۳۳۷	۵,۳۹۰	۴,۹۳۱	۴۶,۳۶۳	نامنظم
۲	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۳	۷	۳۶	۳۲	۱۸۱	نامنظم
۳	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۰۸	۳۴	۱۴۶	۹۹	۱۲۵	۱۵۲	نامنظم

نامنظم	۱۲۵	۹۳	۷۳	۲۶۵	۱۳۹	۸۹	کشتی‌ها، قایق‌ها و شناورها	۴
نامنظم	۱۲۳	۸۳	۶۳	۶۸	۴۸	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی	۵
نامنظم	۱۲۳	۷۱	۱۰۰	۷۲	۶۷	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۶
افزایشی	۱۲۲	۹۲	۷۱	۵۴	۴۹	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷
نامنظم	۸۵	۱۵۰	۳۱	۰/۰۹	۰/۰۰۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۸
افزایشی	۶۴	۳۹	۳۳	۲۶	۱۲	۰۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زبرخاکی خوراکی	۹
نامنظم	۶۱	۶۵	۱۵۷	۱۰۱	۵۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی، ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها	۱۰
نامنظم	۵۰	۴۵	۳۰	۳۸	۴۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۱
نامنظم	۳۶	۲۱	۲۸	۲۵	۲۱	۲۹	محصولات شیمیایی آلی	۱۲
نامنظم	۳۶	۴۰	۳۱	۲۱	۱۸	۸۴	دیگ‌های بخار و آبگرم	۱۳
نامنظم	۲۵	۴۰	۴۳	۴۴	۳۹	۵۲	پنبه	۱۴

نامنظم	۲۴	۲۸	۱۹	۱۷	۱۱	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزاء نباتات	۱۵
نامنظم	۱۹	۱۹	۱۸	۱۴	۱۹	۰.۹	قهوه، چای ماته و ادویه	۱۶
نامنظم	۱۹	۲۱	۱۹	۹	۴	۲۲	نوشابه‌ها، آبگون‌های الکلی و سرکه	۱۷
نامنظم	۱۳	۵	۱	۳	۰/۲۴	۱۱	محصولات صنعت آرد سازی، مالت، نشاسته	۱۸
افزایشی	۱۲	۱۲	۹	۷	۵	۶۳	سایر اشیای نسجی دوخته و مهیا	۱۹
نامنظم	۱۱	۱۰	۳	۲	۳	۴۱	پوست خام (غیر از پوست‌های نرم) و چرم	۲۰

www.trademap.org

با نگاهی به ارقام جدول بالا درمی‌یابیم که میزان صادرات جمهوری آذربایجان به ویژه در ده گروه کالایی عمده صادراتی، در سال‌های گذشته روند نامنظم ولی افزایشی داشته است. به‌گونه‌ای که میزان صادرات این کشور در سال ۲۰۰۸ نسبت به سال ۲۰۰۴ میلادی، بیش از ۱۳ برابر شده است.

کشورهای ایتالیا، آمریکا، رژیم اشغالگر قدس، هند، فرانسه، اسپانیا و اندونزی هفت کشور عمده‌ی واردکننده‌ی کالا از جمهوری آذربایجان هستند که در مجموع بیش از ۷۶ درصد از کالاهای صادراتی جمهوری آذربایجان را وارد میکنند.

ایران با واردات ۳۵۶ میلیون دلار کالا از جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی، در رتبه‌ی هجدهم قرار دارد.

جدول شماره‌ی ۱۲ مهم‌ترین کشورهای واردکننده کالا از جمهوری آذربایجان و سهم آنها از صادرات این کشور در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲: مهم‌ترین کشورهای واردکننده کالا از جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

رتبه	نام کشور	ارزش واردات	سهم از کل صادرات (درصد)
۱	ایتالیا	۱۹,۲۲۰	۴۰/۲
۲	آمریکا	۶,۰۱۴	۱۲/۶
۳	رژیم اشغالگر قدس	۳,۶۰۶	۷/۶
۴	هند	۲,۴۳۲	۵/۱
۵	فرانسه	۲,۳۲۳	۴/۹
۶	اسپانیا	۱,۴۹۸	۳/۱
۷	اندونزی	۱,۴۱۱	۳
۸	هلند	۱,۳۵۳	۲/۸
۹	شیلی	۹۳۴	۲
۱۰	انگلستان	۹۲۶	۱/۹
۱۱	کره جنوبی	۶۹۷	۱/۵
۱۲	ترکیه	۶۲۶	۱/۳
۱۳	روسیه	۵۸۳	۱/۲
۱۴	کانادا	۵۶۷	۱/۲
۱۵	کرواسی	۵۴۳	۱/۱
۱۶	چین	۴۹۹	۱
۱۷	گرجستان	۴۹۱	۱
۱۸	ایران	۳۵۶	۰/۷
۱۹	تایوان	۳۵۴	۰/۷
۲۰	یونان	۲۹۱	۰/۶

۳. واردات

جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی ۷/۱۶۲ میلیارد دلار واردات داشته است. اقلام عمده وارداتی جمهوری آذربایجان شامل دیگ‌های بخار و آبگرم، وسایل نقلیه زمینی، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و قطعات آنها، مصنوعات از چدن، آهن و فولاد، مواد پلاستیکی، چدن، آهن و فولاد، غلات، توتون و تنباکو، مواد پلاستیکی و چدن، آهن و فولاد می‌شود. جدول شماره‌ی ۱۳ اقلام مهم وارداتی جمهوری آذربایجان از جهان و ارزش وارداتی هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۸ - ۲۰۰۴ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳: اقلام مهم وارداتی و ارزش هر یک طی دوره زمانی ۲۰۰۴-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

ردیف	نام محصول	فصل تعرفه	۲۰۰۴	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	روند واردات
	کل محصولات	-	۳.۵۱۶	۴.۲۱۱	۵.۲۶۷	۵.۷۱۲	۷.۱۶۲	افزایشی
۱	دیگ‌های بخار و آبگرم	۸۴	۷۷۶	۱.۰۷۹	۱.۱۲۳	۱.۲۲۸	۱.۶۰۳	افزایشی
۲	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا	۸۷	۱۶۹	۲۸۵	۴۰۷	۶۶۱	۹۷۳	افزایشی
۳	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء و قطعات آنها	۸۵	۳۰۸	۳۲۴	۴۲۴	۴۹۸	۶۰۴	افزایشی
۴	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۴۶۷	۳۰۸	۴۲۴	۴۹۵	۴۷۴	نامنظم
۵	غلات	۱۰	۱۹۳	۱۲۸	۱۵۳	۳۱۰	۴۰۹	نامنظم
۶	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده	۲۴	۲۴	۸۲	۹۲	۱۷۴	۲۰۰	افزایشی

افزایشی	۱۹۷	۱۲۲	۸۸	۶۸	۶۰	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۷
نامنظم	۱۹۲	۱۲۰	۱۰۱	۱۲۳	۸۸	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۸
افزایشی	۱۹۱	۱۷۱	۱۱۳	۷۸	۷۱	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۹
افزایشی	۱۳۱	۱۰۲	۹۱	۷۲	۵۱	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۱۰
نامنظم	۱۲۳	۵۶	۳۸۴	۲۵	۳۲	۸۹	کشتی‌ها، قایق‌ها و شناورها	۱۱
نامنظم	۱۲۲	۱۲۷	۸۳	۳۴	۳۱	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۲
نامنظم	۱۱۴	۱۴۴	۶۱۳	۵۰۰	۴۰۲	۲۷	سوخت‌های معدنی و نفت خام	۱۳
افزایشی	۱۰۸	۹۱	۴۸	۳۲	۲۸	۳۰	محصولات دارویی	۱۴
نامنظم	۱۰۲	۵۹	۸۱	۱۵۸	۱۴۵	۹۴	مبل؛ مبل‌های طبی - جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند	۱۵
نامنظم	۹۱	۵۹	۷۶	۷۰	۵۵	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۱۶
افزایشی	۸۳	۷۲	۵۳	۵۱	۳۹	۴۴	چوب و اشیای چوبی؛ زغال چوب	۱۷
افزایشی	۸۱	۵۵	۴۶	۳۵	۳۳	۴۸	کاغذ و مقوا؛ اشیاء ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا	۱۸
افزایشی	۸۰	۵۴	۲۳	۲۰	۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۹

افزایشی	۷۵	۵۸	۱۱	۷	۳	۹۹	کالاهای دسته‌بندی نشده (سایر کالاها)	۲۰
نامنظم	۷۵	۱۳۰	۶۹	۹۶	۱۳	۸۸	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزاء و قطعات آنها	۲۱
افزایشی	۷۴	۴۹	۴۱	۳۶	۳۱	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی	۲۲
نامنظم	۶۵	۱۵	۱۶	۱۴	۱۰	۳۱	کودهای شیمیایی	۲۳
افزایشی	۵۹	۴۹	۳۴	۲۷	۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند	۲۴
افزایشی	۵۸	۸	۸	۷	۷	۱۱	محصولات صنعت آردسازی، مالت، نشاسته	۲۵
نامنظم	۵۸	۷۰	۵۳	۳۴	۲۴	۳۸	محصولات گوناگون شیمیایی	۲۶
افزایشی	۵۴	۳۵	۲۹	۲۱	۱۷	۳۴	صابون، فرآورده‌ها برای شستشو، فرآورده‌های روان کننده	۲۷
افزایشی	۵۱	۴۰	۳۵	۲۳	۹	۴۹	کتاب، روزنامه و تصویر	۲۸
نامنظم	۴۳	۵۶	۴۷	۳۶	۲۸	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۲۹
افزایشی	۴۳	۴۰	۳۰	۲۳	۱۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی، ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها	۳۰

نامنظم	۴۲	۳۰	۲۰	۲۳	۲۲	۸۲	ابزارها، ابزار آلات، مصنوعات چاقوسازی، قاشق و چنگال	۳۱
افزایشی	۴۲	۳۵	۲۸	۲۳	۵	۲۹	محصولات شیمیایی آلی	۳۲
افزایشی	۳۸	۲۶	۲۲	۱۶	۱۴	۳۳	روغن‌های اسانسی و شبه رزین‌ها (رزینوئیدها)	۳۳
نامنظم	۳۵	۳۱	۲۴	۳۱	۲۴	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۴
نامنظم	۳۴	۳۲	۱۹	۱۴	۲۷	۸۶	لکوموتیوهای راه آهن یا تراموا، نواقل روی خط راه آهن و اجزاء و قطعات آنها	۳۵
افزایشی	۲۹	۲۵	۲۰	۱۵	۸	۲۲	نوشابه‌ها، آبگون‌های الکلی و سرکه	۳۶
نامنظم	۲۹	۲۱	۲۴	۱۵	۱۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۷
نامنظم	۲۸	۴۳	۱۷	۱۳	۱۱	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۳۸
افزایشی	۲۶	۲۴	۱۵	۱۳	۱۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نان‌های شیرینی	۳۹
نامنظم	۲۶	۲۷	۲۳	۲۰	۱۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی	۴۰
افزایشی	۲۵	۱۴	۹	۸	۶	۲۱	فرآورده‌های خوراکی گوناگون	۴۱
نامنظم	۲۲	۱۹	۲۴	۳۳	۲۹	۶۲	لباس و متفرعات لباس، غیرکشاف یا غیرقلاب‌باف	۴۲

نامنظم	۲۱	۳۰	۱۷	۱۳	۹	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزای نباتات	۴۳
نامنظم	۱۹	۱۳	۷	۷	۸	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراک سازی، خوراکیهای آماده برای حیوانات	۴۴
نامنظم	۱۸	۱۸	۱۵	۲۱	۱۷	۰.۲	گوشت و احشای خوراکی	۴۵
نامنظم	۱۸	۱۴	۱۴	۱۵	۱۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و مشتقات آنها	۴۶
نامنظم	۱۷	۱۶	۱۳	۱۵	۱۹	۰.۹	قهوه، چای ماته و ادویه	۴۷
نامنظم	۱۶	۱۳	۲۳	۱۹	۱۷	۸۳	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۴۸
نامنظم	۱۵	۱۲	۷	۸	۴	۱۶	فرآورده‌های گوشت، ماهی یا قشرداران، صدف‌داران یا سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۴۹
افزایشی	۱۵	۱۲	۷	۷	۳	۰.۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۵۰
نامنظم	۱۰	۲۱	۱۲	۷	۸	۰.۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۵۱
نامنظم	۹	۱۲	۱۵	۱۶	۱۵	۶۴	کفش، گتر و اشیای همانند، اجزاء این اشیاء	۵۲

افزایشی	۸	۵	۴	۱	۱	۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته، اندوده، پوشانده یا مطبق شده	۵۳
نامنظم	۸	۹	۷	۹	۹	۶۳	سایر اشیاء نسجی دوخته و مهیا	۵۴
افزایشی	۷	۵	۴	۴	۱	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۵۵
نامنظم	۵	۷	۵	۴	۱	۱۲	دانه و میوه‌های روغن‌دار، دانه و بذر و میوه‌های گوناگون	۵۶
افزایشی	۵	۳	۲	۲	۲	۹۱	اشیای صنعت ساعت‌سازی	۵۷
افزایشی	۴	۳	۳	۲	۰/۸	۵۷	فرش و سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی	۵۸
نامنظم	۴	۴	۳	۳	۴	۹۵	بازیچه، اسباب بازی و لوازم ورزش، اجزاء و قطعات و متفرعات آنها	۵۹
نامنظم	۴	۴	۵	۴	۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶۰

www.trademap.org

همان‌گونه که جدول بالا نشان می‌دهد، میزان واردات کالا در بیشتر گروه‌های کالایی، به ویژه در ده گروه کالایی عمده وارداتی، افزایشی بوده است. میزان واردات این کشور در سال ۲۰۰۸ نسبت به سال ۲۰۰۴ میلادی، نزدیک به ۱۰۳ درصد رشد داشته است.

کشورهای روسیه، ترکیه، آلمان، اوکراین، چین، انگلستان، آمریکا، فنلاند و ژاپن، ۹ شریک عمده وارداتی جمهوری آذربایجان (صادرکنندگان به جمهوری آذربایجان) هستند. روسیه و ترکیه نزدیک به سی درصد از حجم صادرات کالا به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را در اختیار داشته‌اند.

حضور روسیه و اوکراین در میان کشورهای عمده‌ی صادرکننده به جمهوری آذربایجان، به دلیل وجود موافقت‌نامه تجارت آزاد جامعه کشورهای مستقل مشترک المنافع، با جمهوری آذربایجان است. حضور ترکیه در میان کشورهای عمده‌ی صادرکننده نیز به دلیل وجود موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اگو) است، که ترکیه و جمهوری آذربایجان عضو آن هستند.

لذا اهمیت عضویت در موافقت‌نامه‌های تجاری و تجارت ترجیحی با سایر کشورها، در زمینه صادرات این سه کشور به جمهوری آذربایجان مشهود است.

مهم‌ترین صادرکنندگان کالا به جمهوری آذربایجان و ارزش صادرات آن‌ها در سال ۲۰۰۸ میلادی در جدول شماره‌ی ۱۴ آمده است.

جدول ۱۴: مهم‌ترین کشورهای صادرکننده کالا به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

رتبه	نام کشور	ارزش صادرات	سهم از کل واردات (درصد)
۱	روسیه	۱.۳۵۰	۱۸/۸
۲	ترکیه	۸۰۷	۱۱/۳
۳	آلمان	۵۹۹	۸/۴
۴	اوکراین	۵۶۷	۷/۹
۵	چین	۴۷۹	۶/۷
۶	انگلستان	۳۸۶	۵/۴
۷	آمریکا	۲۶۶	۳/۷
۸	فنلاند	۲۴۶	۳/۴
۹	ژاپن	۲۴۰	۳/۴
۱۰	قزاقستان	۲۰۰	۲/۸
۱۱	ایتالیا	۱۸۹	۲/۶
۱۲	کره جنوبی	۱۶۳	۲/۳
۱۳	فرانسه	۱۳۳	۱/۹

۱/۵	۱۱۰	هند	۱۴
۱/۴	۹۷	ایران	۱۵
۱/۳	۹۶	برزیل	۱۶
۱/۳	۹۰	بلاروس	۱۷
۱/۱	۸۰	سوئیس	۱۸
۱/۱	۸۰	هلند	۱۹
۱/۱	۸۰	رژیم اشغالگر قدس	۲۰
۱	۶۹	اتریش	۲۱
۰/۹	۶۴	امارات	۲۲
۰/۸	۶۰	بلژیک	۲۳
۰/۷	۵۲	ترکمنستان	۲۴
۰/۷	۵۲	گرجستان	۲۵
۰/۶	۴۰	رومانی	۲۶
۰/۵	۳۷	مالزی	۲۷
۰/۵	۳۴	سنگاپور	۲۸
۰/۴	۳۲	لهستان	۲۹
۰/۴	۳۱	کرواسی	۳۰

www.trademap.org

۴. کشورهای عمده صادرکننده

در این بخش، کشورهای عمده ی صادرکننده به جمهوری آذربایجان معرفی می شوند. این اطلاعات می تواند تصویر روشنی از رقبای بالقوه و رقبای کنونی در گروه های کالایی اصلی صادراتی به جمهوری آذربایجان برای بازرگانان ایرانی فراهم کند. برابر آمار، شش کشور نخست در هر گروه کالایی به طور متوسط بیش از شصت درصد کالاها را وارد کرده اند. در جداول ۱۵ تا ۳۴، شش کشور نخست صادرکننده و سهم هر کدام در بیست گروه کالایی اول آرایه شده در جدول شماره ۱۳ آمده است.

جدول ۱۵: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین دیگ‌های بخار و آبگرم در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	انگلستان	۱۸۷	۱۱/۷
۲	چین	۱۸۳	۱۱/۴
۳	آلمان	۱۵۷	۹/۸
۴	فنلاند	۱۵۶	۹/۷
۵	ترکیه	۱۳۱	۸/۱
۶	آمریکا	۱۱۲	۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۱,۶۰۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۱۶: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۱۷۹	۱۸/۴
۲	آلمان	۱۶۳	۱۶/۷
۳	ژاپن	۱۳۳	۱۳/۷
۴	ترکیه	۱۲۶	۱۳
۵	کره جنوبی	۹۶	۹/۹
۶	چین	۶۲	۶/۴
جمع کل واردات آذربایجان: ۹۷۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۱۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء و قطعات آنها در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۹۴	۱۵/۶
۲	فنلاند	۸۱	۱۳/۵
۳	اوکراین	۷۶	۱۲/۶
۴	چین	۷۳	۱۲/۱
۵	روسیه	۶۱	۱۰
۶	آلمان	۳۸	۶/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۶۰۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۱۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۱۰۸	۲۲/۷
۲	روسیه	۹۰	۱۸/۹
۳	انگلستان	۶۶	۱۳/۸
۴	اوکراین	۶۴	۱۳/۵
۵	آلمان	۲۴	۵
۶	ژاپن	۲۲	۴/۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۴۷۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۱۹: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین غلات در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۱۹۵	۴۷/۷
۲	قزاقستان	۱۵۴	۳۷/۷
۳	اوکراین	۴۰	۹/۷
۴	تایلند	۱۲	۲/۹
۵	پاکستان	۴	۱
۶	ویتنام	۲	۰/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۴۰۹ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	آلمان	۹۸	۴۹
۲	روسیه	۸۳	۴۱/۴
۳	اوکراین	۱۲	۵/۸
۴	لتونی	۱	۰/۶
۵	برزیل	۱	۰/۶
۶	ویتنام	۰/۸۸	۰/۴
جمع کل واردات آذربایجان: ۲۰۰ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	کره جنوبی	۲۵	۱۲/۶
۲	ترکیه	۲۳	۱۱/۵
۳	هند	۲۲	۱۰/۹
۴	امارات	۱۸	۹/۴
۵	ترکمنستان	۱۸	۹
۶	چین	۱۶	۸/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۹۷ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین چدن، آهن و فولاد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	اوکراین	۷۷	۳۹/۹
۲	روسیه	۴۸	۲۵/۲
۳	ترکیه	۲۰	۱۰/۶
۴	قزاقستان	۱۷	۸/۶
۵	اسلواکی	۸	۴/۲
۶	آلمان	۶	۳/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۹۲ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۳: مهم ترین رقبای موجود در تامین آلات و دستگاه های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	آلمان	۴۹	۲۵/۸
۲	چین	۲۲	۱۱/۶
۳	انگلستان	۲۱	۱۰/۸
۴	آمریکا	۱۶	۸/۲
۵	روسیه	۱۵	۷/۸
۶	ترکیه	۱۳	۶/۹
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۹۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۴: مهم ترین رقبای موجود در تامین نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۳۸	۲۹
۲	گرجستان	۲۹	۲۲
۳	اوکراین	۱۵	۱۱/۴
۴	روسیه	۱۱	۸/۷
۵	ایران	۹	۶/۵
۶	قزاقستان	۷	۵/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۳۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۵: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین کشتی‌ها، قایق‌ها و شناورها در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۵۳	۴۲/۹
۲	کرواسی	۳۰	۲۴/۴
۳	رومانی	۲۵	۲۰/۷
۴	اوکراین	۵	۱/۴
۵	مناطق نامعین	۴	۲/۹
۶	امارات	۲	۱/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۲۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۶: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین قند و شکر و شیرینی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	برزیل	۸۳	۶۸/۶
۲	اوکراین	۱۷	۱۳/۸
۳	روسیه	۱۰	۷/۸
۴	بلاروس	۸	۶/۸
۵	ترکیه	۲	۱/۳
۶	گرجستان	۰/۵۲	۰/۴
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۲۲ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین سوخت‌های معدنی، نفت خام در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکمنستان	۳۱	۲۷/۲
۲	روسیه	۲۱	۱۸/۲
۳	بلژیک	۲۰	۱۷/۹
۴	انگلستان	۸	۶/۶
۵	ترکیه	۷	۶/۱
۶	اوکراین	۶	۵/۱
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۱۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین محصولات دارویی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	سوئیس	۱۴	۱۲/۶
۲	روسیه	۱۲	۱۱/۴
۳	هند	۸	۶/۹
۴	آلمان	۷	۶/۸
۵	آرژانتین	۶	۵/۵
۶	ترکیه	۵	۴/۸
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۰۸ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۲۹: مهم ترین رقبای موجود در تامین میل؛ میل های طبی - جراحی؛
اسباب تختخواب و همانند در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	آمریکا	۲۸	۲۸
۲	ترکیه	۲۶	۲۵/۷
۳	ایتالیا	۹	۹/۲
۴	چین	۹	۸/۵
۵	روسیه	۶	۶/۲
۶	آلمان	۶	۴/۴
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۰۲ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۳۰: مهم ترین رقبای موجود در تامین سنگ فلز، جوش و سنگ فلز، جوش و خاکستر در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	هند	۵۹	۶۴/۵
۲	گینه	۲۲	۲۴/۴
۳	گویان	۴	۴/۶
۴	گرجستان	۴	۴/۴
۵	یونان	۰/۷	۰/۸
۶	ایران	۰/۲۸	۰/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۹۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۳۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین چوب و اشیای چوبی؛ زغال چوب در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۵۴	۶۴/۷
۲	ترکیه	۱۲	۱۴/۱
۳	بلاروس	۳	۳/۷
۴	ایتالیا	۳	۳/۴
۵	اوکراین	۳	۳/۳
۶	چین	۲	۲/۶
جمع کل واردات آذربایجان: ۸۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۳۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین کاغذ و مقوا؛ اشیاء ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۳۵	۴۴
۲	روسیه	۲۵	۳۱
۳	اوکراین	۴	۵/۵
۴	ایران	۲	۲/۸
۵	یونان	۲	۲
۶	لهستان	۱	۱/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۸۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۳۳: مهم ترین رقبای موجود در تامین شیشه و مصنوعات شیشه‌ای در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	چین	۳۶	۴۴/۶
۲	روسیه	۱۶	۱۹/۶
۳	ترکیه	۹	۱۰/۸
۴	ایران	۴	۵/۱
۵	اوکراین	۳	۳/۹
۶	مولداوی	۲	۲/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۸۰ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۳۴: مهم ترین رقبای موجود در تامین کالاهای دسته‌بندی نشده (سایر کالاها) در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	رژیم اشغالگر قدس	۳۷	۴۸/۷
۲	روسیه	۱۸	۲۳/۶
۳	بلاروس	۱۴	۱۸/۳
۴	اوکراین	۴	۵/۲
۵	ترکیه	۱	۱/۷
۶	آلمان	۰/۷۳	۱
جمع کل واردات آذربایجان: ۷۵ میلیون دلار			

www.trademap.org

۴-۱. تحلیل مزیت‌های ایران در تامین کالاهای عمده وارداتی جمهوری آذربایجان

بررسی کشورهای اصلی تامین‌کننده کالاهای مهم وارداتی جمهوری آذربایجان (بیست فصل اول) نشان می‌دهد که ایران با وجود توانمندی صادرات کالاهای مورد بررسی، تنها جزو تامین‌کنندگان اصلی کالاهای ذیل فصل ۲۵ کتاب تعرفه (گچ، آهک، سیمان و گوگرد)، فصل ۲۶ کتاب تعرفه (سنگ فلز، جوش و خاکستر)، فصل ۴۸ کتاب تعرفه (کاغذ و مقوا) و فصل ۷۰ کتاب تعرفه (شیشه و مصنوعات شیشه‌ای) از کالاهای مهم وارداتی جمهوری آذربایجان است.

بررسی توانمندی‌های ایران در تامین کالاهای مهم وارداتی جمهوری آذربایجان، نشان می‌دهد که شرکت‌های ایرانی از ظرفیت گسترده‌ای در تامین نیازهای بازار این کشور برخوردار هستند.

شرکت‌های ایرانی تولیدکننده کالاهای ذیل فصل ۸۴ کتاب تعرفه (دیگ‌های بخار و آب‌گرم)، از توانمندی صادراتی گسترده‌ای برخوردارند. از این‌رو با برنامه‌ریزی برای حضور بلندمدت در بازار جمهوری آذربایجان، سهم صادرات ایران به این کشور در این گروه کالایی، تا اندازه‌ی زیادی می‌تواند افزایش یابد. ایران در گروه کالایی ۸۷ (وسایل نقلیه و خودرو) نیز از پتانسیل و ظرفیت بالایی برخوردار است و می‌تواند سهم بازار خود در این گروه کالایی را با صادرات خودروهای تولید داخل، تا حدود زیادی افزایش دهد.

بررسی مزیت‌های ایران در صادرات کالاهای ذیل فصول ۳۹ (مواد پلاستیکی)، ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن و فولاد)، ۷۲ (چدن، آهن و فولاد)، ۱۰ (غلات) و ۳۰ (محصولات دارویی) حاکی از ظرفیت‌های گسترده‌ی ایران، برای توسعه‌ی صادرات به بازار این کشور است.

بررسی برتری‌های صادراتی ایران در بیست فصل اول وارداتی جمهوری آذربایجان نشان می‌دهد که شرکت‌های ایرانی، توانایی تامین بخش بزرگی از کالاهای ذیل ۱۱ فصل شامل فصول ۱۰، ۲۵، ۲۶، ۳۰، ۳۹، ۴۸، ۷۰، ۷۲، ۷۳، ۸۴ و ۸۷ را دارند.

۵. سرمایه‌گذاری خارجی

آمارها نشان می‌دهد که جمهوری آذربایجان در سال‌های اخیر، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بالایی را جذب کرده است.

در طی سال ۲۰۰۸ میلادی، این کشور با تصویب و اجرای قوانینی مانند، کاهش محدودیت‌های غیرتعرفه‌ای، ایجاد امکانات زیرساختی از جمله بنادر و مناطق آزاد تجاری و صنعتی، تسهیل و کاهش مراحل آغاز کسب و کار، پرداخت اینترنتی مالیات، کاهش حجم کاغذ بازی‌های مرسوم در ادارات، توسعه و استفاده از فن‌آوری‌های روز دنیا، کاهش مدت زمان لازم برای انتقال دارایی از جمهوری آذربایجان و قانون یکپارچگی ثبت دارایی‌ها شامل زمین و مستغلات، توانسته موفقیت‌های زیادی در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی به دست آورد.

کل سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در جمهوری آذربایجان تا پایان سال ۲۰۰۸ میلادی، برابر با ۶/۶۱۲ میلیارد دلار بوده است. جدول شماره ۳۵ میزان سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در جمهوری آذربایجان در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۳۵: میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ میلادی

سال	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
میزان سرمایه‌گذاری خارجی (میلیون دلار)	-۶۰۱	-۴,۸۱۷	۱۱

World Investment Report 2009

میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده توسط جمهوری آذربایجان در دیگر کشورها، از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ میلادی در جدول شماره ۳۶ آمده است.

جدول ۳۶: میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده توسط جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ میلادی

سال	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸
میزان سرمایه‌گذاری خارجی (میلیون دلار)	۷۰۵	۲۸۶	۵۵۶

World Investment Report 2009

فصل ششم

وضعیت مبادلات بازرگانی با ایران

آغاز مناسبات اقتصادی و بازرگانی ایران با جمهوری آذربایجان به زمان استقلال این کشور باز می‌گردد. در این فصل پیشینه روابط بازرگانی، آخرین وضعیت مبادلات بازرگانی و تراز تجاری دو کشور در سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۸ میلادی بررسی می‌شود.

۱. پیشینه‌ی روابط بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان



روابط جمهوری آذربایجان و جمهوری اسلامی ایران در نزدیک به دو دهه سابقه، همواره با روند رو به رشد همراه بوده است.

وجود مرزهای مشترک زمینی به طول بیش از ۶۷۰ کیلومتر، جمعیت بیش از ۹۵ درصدی مسلمان و عمدتاً شیعه، زبان مشترک با بخش قابل توجهی از

جمعیت آذری زبان ایران، سابقه تاریخی و فرهنگی و آداب و سنن مشترک از جمله عوامل نزدیکی دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان در سال‌های اخیر بوده است.

در سال ۱۳۸۸ شمسی با تداوم روند همکاری‌های دو کشور در بخش‌های مختلف، فصل‌های نوینی نیز در روابط ایران و جمهوری آذربایجان باز شد.

لغو یک جانبه روادید از سوی جمهوری اسلامی ایران برای اتباع جمهوری آذربایجان و آغاز صادرات گاز از جمهوری آذربایجان به ایران از جمله سرفصل‌های جدید در روابط دو کشور است که به موازات امضای تفاهم‌نامه‌هایی در بخش‌های مختلف، تقویم روابط دو

کشور را در این سال به سمت توسعه بیشتر رقم زد.

سفرهای متقابل تعدادی از مقامات عالی‌رتبه دو کشور نیز در این راستا موجب فراهم شدن زمینه همکاری‌ها شد.

محمدباقر بهرامی که از تابستان ۱۳۸۸ شمسی به عنوان سفیر فوق‌العاده و تام‌الاختیار جمهوری اسلامی ایران در باکو شروع به کار کرده است، روابط دو کشور را بسیار خوب ارزیابی کرده و معتقد است که اراده روسای جمهوری دو کشور برای تقویت هرچه بیشتر روابط، زمینه توسعه همکاری‌ها را در اشکال و زمینه‌های مختلف فراهم کرده است.



به گفته وی، محمود احمدی‌نژاد و الهام علی‌اف، روسای جمهوری ایران و جمهوری آذربایجان در برخورد با مسایل فی‌مابین به صورت دوستانه عمل کرده و معتقدند پتانسیل‌های همکاری موجود بین دو کشور باید در عمل نمود پیدا کند.

تصمیم جمهوری اسلامی ایران برای لغو یک‌طرفه روادید اقدامی در این راستا بود

که در جامعه جمهوری آذربایجان با استقبال زیادی مواجه شد. این اقدام در راستای تفاهم‌نامه‌های امضا شده بین روسای جمهوری و کمیسیون مشترک همکاری‌های دو کشور انجام گرفت و بر اساس آن اتباع جمهوری آذربایجان بدون نیاز به اخذ روادید و صرفاً با در دست داشتن گذرنامه معتبر از ۱۲ بهمن سال ۱۳۸۸ شمسی امکان ورود به خاک ایران را دارند.

۲. آخرین وضعیت مبادلات بازرگانی و تراز تجاری

تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان در سال‌های گذشته با روند منفی همراه بوده که این امر ناشی از حجم و ارزش بالاتر واردات ایران از جمهوری آذربایجان است. در سال ۲۰۰۶ میلادی تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان به میزان ۲۱۰ میلیون دلار منفی بوده است. با افزایش واردات ایران در سال ۲۰۰۷ میلادی، میزان تراز تجاری به منفی ۳۳۰ میلیون دلار افزایش یافته است. در سال ۲۰۰۸ میلادی، به دلیل کاهش

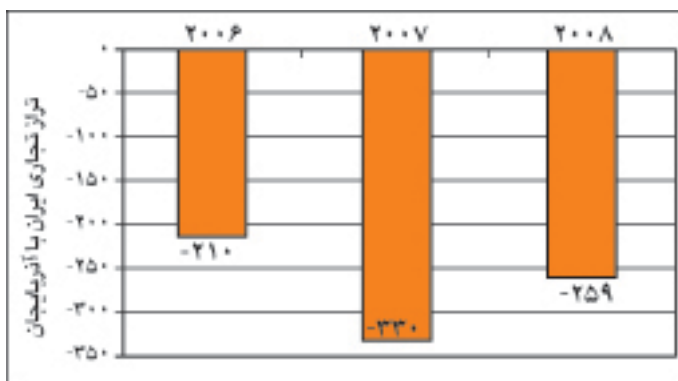
حجم واردات ایران از جمهوری آذربایجان، تراز تجاری به منفی ۲۵۹ میلیون دلار رسیده است. جدول شماره ۳۷ روند تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۳۷: روند تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

سال	میزان صادرات	میزان واردات	تراز تجاری	روند تغییر تراز تجاری
۲۰۰۶	۸۶	۲۹۶	-۲۱۰	به زیان ایران
۲۰۰۷	۱۰۵	۴۳۵	-۳۳۰	به زیان ایران
۲۰۰۸	۹۷	۳۵۶	-۲۵۹	به زیان ایران

www.trademap.org

نمودار شماره ۱ روند تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.



نمودار ۱: روند تراز تجاری ایران با جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

۳. واردات جمهوری آذربایجان از ایران

در سال ۲۰۰۶ میلادی ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان برابر با ۸۶ میلیون دلار بوده که در سال ۲۰۰۷ میلادی با رشدی در حدود ۲۲ درصد به ۱۰۵ میلیون دلار افزایش یافته است. میزان صادرات در سال ۲۰۰۸ میلادی با رشد منفی هشت درصدی همراه بوده و به ۹۷ میلیون دلار کاهش یافته است. ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ نسبت به سال ۲۰۰۶ میلادی، با رشدی به میزان سیزده درصد همراه بوده است.

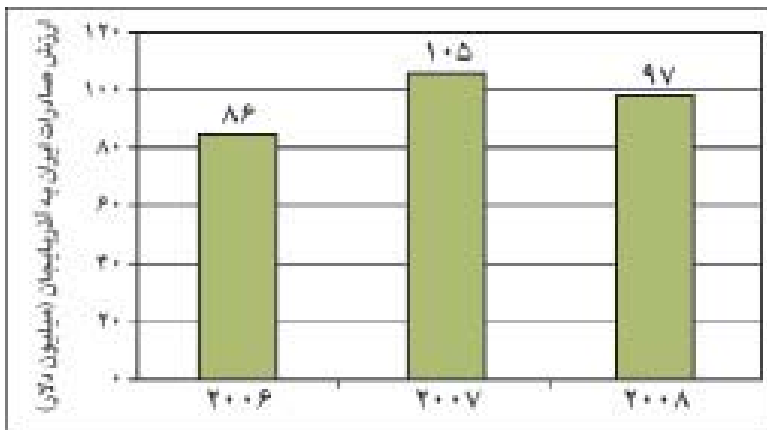
جدول شماره ۳۸ ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۳۸: ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

سال	ارزش صادرات	نرخ رشد (درصد)
۲۰۰۶	۸۶	-
۲۰۰۷	۱۰۵	+۲۲
۲۰۰۸	۹۷	-۸

www.trademap.org

نمودار شماره ۲ ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان در سال‌های ۲۰۰۸ - ۲۰۰۶ میلادی را نشان می‌دهد.



نمودار ۲: ارزش صادرات ایران به جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

کل صادرات ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی، شامل ۷۰ گروه کالایی و در سه سال گذشته دربرگیرنده‌ی ۷۹ گروه کالایی مندرج در جدول شماره‌ی ۳۹ می‌شود. اقلام عمده صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان در سه سال گذشته شامل خودرو، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، مواد پلاستیکی، گوگرد، گچ و سیمان، دیگرهای بخار و آبگرم و مصنوعات از سنگ و گچ می‌شود.

جدول ۳۹: ترکیب صادرات ایران به جمهوری آذربایجان طی دوره ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

ردیف	نام محصول	فصل تعرفه	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	روند صادرات
	کل محصولات	-	۸۶	۱۰۵	۹۷	نامنظم
۱	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموا	۸۷	۷	۷	۱۴	افزایشی
۲	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء و قطعات آنها	۸۵	۱	۱۴	۱۰	نامنظم

افزایشی	۹	۵	۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۳
افزایشی	۹	۸	۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۴
کاهشی	۷	۷	۱۲	۸۴	دیگ‌های بخار و آبگرم	۵
افزایشی	۶	۵	۳	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه‌نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند	۶
کاهشی	۵	۱۰	۱۴	۲۷	سوخت‌های معدنی و نفت خام	۷
افزایشی	۵	۳	۳	۶۹	محصولات سرامیکی	۸
افزایشی	۴	۳	۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۹
افزایشی	۳	۳	۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۱۰
کاهشی	۳	۶	۶	۰۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۱۱
نامنظم	۲	۹	۰/۰۰۴	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۱۲
افزایشی	۲	۱	۱	۴۸	کاغذ و مقوا؛ اشیاء ساخته شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا	۱۳
نامنظم	۲	۱	۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی، ترکیبات آلی یا غیرآلی فلزات گرانبها	۱۴
افزایشی	۲	۱	۱	۵۷	فرش و سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی	۱۵
کاهشی	۲	۶	۹	۷۳	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۱۶
نامنظم	۰/۸۶	۰/۲۶	۰/۴۹	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۷

افزایشی	۰/۸۰	۰/۳۲	۰/۳۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نان‌های شیرینی	۱۸
نامنظم	۰/۷۹	۱	۰/۶۶	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۹
نامنظم	۰/۷۹	۰/۸۲	۰/۶۶	۴۰	کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو	۲۰
نامنظم	۰/۷۶	۰/۸۱	۰/۴۶	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزاء نباتات	۲۱
نامنظم	۰/۷۰	۰/۸۷	۰/۸۵	۲۹	محصولات شیمیایی آلی	۲۲
افزایشی	۰/۶۶	۰/۵۴	۰/۳۰	۶۳	سایر اشیاء نسجی دوخته و مهیا	۲۳
نامنظم	۰/۶۳	۰/۲۲	۰/۲۶	۵۰	ابریشم	۲۴
افزایشی	۰/۶۳	۰/۴۴	۰/۰۰۱	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراک سازی، خوراکی‌های آماده برای حیوانات	۲۵
نامنظم	۰/۵۶	۰/۶۸	۰	۴۵	چوب پنبه و اشیاء ساخته شده از چوب پنبه	۲۶
نامنظم	۰/۵۳	۰/۳۶	۰/۶۶	۳۴	صابون، فرآورده‌ها برای شستشو، فرآورده‌های روان کننده	۲۷
کاهشی	۰/۴۹	۲	۲	۵۴	رشته های سنتتیک یا مصنوعی	۲۸
کاهشی	۰/۴۸	۰/۶۴	۰/۶۴	۳۰	محصولات دارویی	۲۹
افزایشی	۰/۴۶	۰	۰	۰۹	قهوه، چای ماته و ادویه	۳۰
نامنظم	۰/۳۹	۲	۰/۳۹	۰۴	شیر و محصولات لبنی؛ تخم پرندگان؛ عسل طبیعی	۳۱
نامنظم	۰/۳۴	۰/۱۶	۰/۳۷	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی	۳۲
افزایشی	۰/۳۰	۰/۰۴	۰/۰۳	۰۱	حیوانات زنده	۳۳

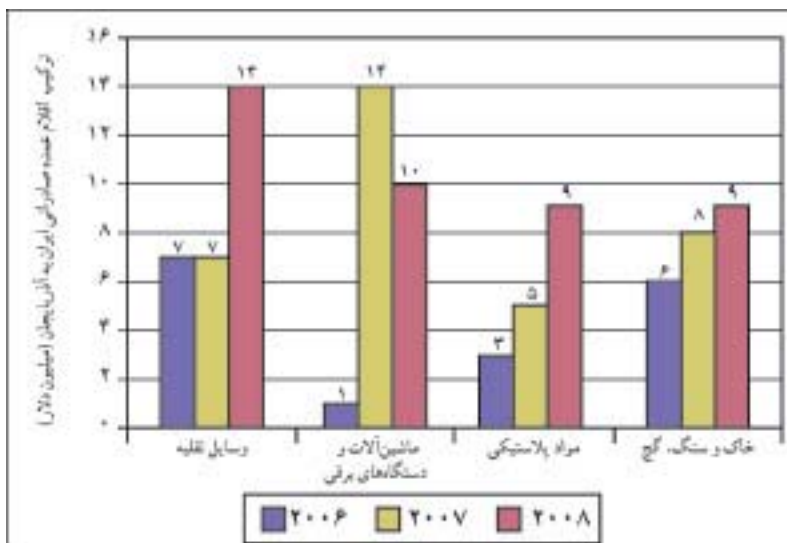
افزایشی	۰/۲۸	۰/۱۸	۰/۱۸	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۳۴
افزایشی	۰/۲۸	۰/۲۳	۰/۲۰	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و مشتقات آنها	۳۵
کاهشی	۰/۲۸	۰/۳۳	۰/۹۶	۳۸	محصولات گوناگون شیمیایی	۳۶
کاهشی	۰/۲۷	۰/۲۸	۰/۵۲	۶۴	کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء این اشیاء	۳۷
نامنظم	۰/۲۶	۰/۵۸	۰/۴۹	۵۶	نمد و پارچه‌های نبافته؛ نخ‌های ویژه؛ ریسمان، طناب	۳۸
نامنظم	۰/۲۶	۰/۱۵	۰/۱۸	۱۱	محصولات صنعت آردسازی، مالت، نشاسته	۳۹
کاهشی	۰/۲۴	۰/۲۴	۰/۲۵	۹۴	مبل؛ مبل‌های طبی - جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند	۴۰
نامنظم	۰/۱۹	۰/۲۲	۰/۰۱	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۴۱
نامنظم	۰/۱۹	۰/۲۲	۰/۰۳	۱۰	غلات	۴۲
افزایشی	۰/۱۶	۰/۰۳	۰/۰۰۸	۳۱	کودهای شیمیایی	۴۳
نامنظم	۰/۱۵	۰/۲۴	۰/۰۵	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۴۴
افزایشی	۰/۱۵	۰/۰۱	۰/۰۱	۲۲	نوشابه‌ها، آبگون‌های الکلی و سرکه	۴۵
افزایشی	۰/۱۴	۰/۰۲	۰/۰۲	۹۵	بازیچه، اسباب بازی و لوازم ورزش، اجزاء و قطعات و متفرعات آنها	۴۶
کاهشی	۰/۱۰	۰/۱۴	۰/۳۲	۵۳	سایر الیاف نسجی نباتی؛ نخ کاغذی و پارچه‌های تار و پود باف از نخ کاغذی	۴۷
افزایشی	۰/۱۰	۰/۰۸	۰/۰۷	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۸
افزایشی	۰/۰۹	۰/۰۸	۰/۰۵	۲۱	فرآورده‌های خوراکی گوناگون	۴۹
کاهشی	۰/۰۷	۰/۳	۰/۵	۸۳	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۵۰

کاهش	۰/۰۶	۰/۲۴	۰/۳۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، کشاف یا قلاب باف	۵۱
نامنظم	۰/۰۶	۰/۰۳	۰/۰۴	۳۵	محصولات حاصل از نشاسته یا فکول تغییر یافته، چسب‌ها، آنزیم‌ها	۵۲
افزایش	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۰۴	۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته، اندوده، پوشاننده یا مطبق‌شده	۵۳
کاهش	۰/۰۶	۰/۰۶	۰/۰۶	۶۲	لباس و متفرعات لباس، غیرکشاف یا غیرقلاب‌باف	۵۴
افزایش	۰/۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۴۹	کتاب، روزنامه و تصویر	۵۵
نامنظم	۰/۰۳	۰/۰۷	۰/۰۶	۴۴	چوب و اشیاء چوبی؛ زغال چوب	۵۶
کاهش	۰/۰۳	۰/۰۶	۰/۰۷	۸۲	ابزارها، ابزارآلات، مصنوعات چاقوسازی، قاشق و چنگال	۵۷
افزایش	۰/۰۳	۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	۹۱	اشیاء صنعت ساعت‌سازی	۵۸
نامنظم	۰/۰۳	۰/۰۰۳	۰/۰۲	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده	۵۹
کاهش	۰/۰۰۹	۰/۰۲	۰/۰۳	۹۶	مصنوعات گوناگون	۶۰
افزایش	۰/۰۰۷	۰/۰۰۵	۰	۴۳	پوست‌های نرم طبیعی و پوست‌های نرم بدلی	۶۱
کاهش	۰/۰۰۷	۰/۰۰۸	۰/۰۲	۴۷	خمیر چوب یا سایر مواد الیافی سلولزی؛ کاغذ یا مقوا برای باز یافت	۶۲
نامنظم	۰/۰۰۷	۰/۰۸	۰/۰۵	۵۲	پنبه	۶۳
نامنظم	۰/۰۰۵	۰/۰۸	۰/۰۰۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۴
نامنظم	۰/۰۰۴	۰	۰/۰۰۲	۸۶	لکومتیوهای راه‌آهن یا تراموا، نواقل روی خط راه‌آهن و اجزاء و قطعات آنها	۶۵
کاهش	۰/۰۰۴	۰/۰۱	۰/۰۲	۶۰	پارچه‌های کشاف یا قلاب باف	۶۶

نامنظم	۰/۰۰۴	۰/۰۲	۰/۰۱	۳۳	روغن های اسانسوی و شبه رزین ها (رزینوئیدها)	۶۷
نامنظم	۰/۰۰۴	۰/۱۷	۰/۰۹	۱۲	دانه و میوه های روغن دار، دانه و بذر و میوه های گوناگون	۶۸
نامنظم	۰/۰۰۲	۰/۰۰۶	۰/۰۰۴	۱۸	کاکائو و فرآورده های آن	۶۹
نامنظم	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰	۸۸	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزاء و قطعات آنها	۷۰
نامنظم	۰	۰/۰۰۸	۰	۷۵	نیکل و مصنوعات از نیکل	۷۱
نامنظم	۰	۰/۰۰۳	۰	۷۹	روی و مصنوعات از روی	۷۲
نامنظم	۰	۰/۰۰۲	۰	۹۷	اشیاء هنری، اشیای کلکسیون یا عتیقه	۷۳
نامنظم	۰	۰/۰۰۲	۰	۹۹	کالاهای دستهبندی نشده (سایر کالاها)	۷۴
کاهشی	۰	۰	۰/۴۰	۰۲	گوشت و احشای خوراکی	۷۵
نامنظم	۰	۰/۰۱	۰/۰۰۲	۰۳	ماهی ها و قشرداران، صدف داران و سایر آبزیان فاقد ستون فقرات	۷۶
کاهشی	۰	۰	۰/۰۰۳	۶۷	پر و پر نرم آماده و اشیای ساخته شده از پر یا از پر نرم	۷۷
کاهشی	۰	۰	۰/۰۰۲	۴۶	مصنوعات حصیربافی یا سبذبافی	۷۸
نامنظم	۰	۰/۰۰۴	۰	۴۲	اشیاء ساخته شده از چرم؛ مصنوعات زین و برگ سازی؛ لوازم سفر	۷۹

www.trademap.org

نمودار شماره ی ۳ ترکیب اقلام مهم صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان طی سال های ۲۰۰۸-۲۰۰۶ میلادی را به صورت مقایسه ای نشان می دهد.



نمودار ۳: ترکیب صادرات ایران به جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

۴. تحلیل صادرات محصولات ایران به جمهوری آذربایجان

در ادامه جایگاه و سهم ایران در صادرات هر یک از گروه‌های کالایی فوق به بازار جمهوری آذربایجان تجزیه و تحلیل، و رقبای بالفعل و سهم آنها در هر یک از این گروه‌ها بررسی می‌شود.

۴-۱. وسایل نقلیه زمینی

وسایل نقلیه زمینی، اولین گروه کالایی عمده صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی است. کشورهای روسیه، آلمان و ژاپن، نزدیک به پنجاه درصد از حجم صادرات وسایل نقلیه به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را در اختیار داشته‌اند. ترکیه، کره جنوبی و چین در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. ایران با صادرات ۱۳/۶ میلیون دلاری به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی در این گروه کالایی، جایگاه ۱۲ و سهم بازار ۱/۴ درصدی را در اختیار دارد.

با توجه به پتانسیل‌های موجود در زمینه‌ی حضور شرکت‌های خودروساز مطرح در کشور، صادرات خودرو سمنند در سال‌های گذشته به شهرهای مختلف جمهوری آذربایجان و استقبال مناسب از این خودرو، در صورت بازاریابی مناسب و ارایه‌ی محصولات باکیفیت و مطابق ویژگی‌های مورد نظر خریداران آذری، می‌توان سهم بازار کشور را در این گروه کالایی افزایش داد.

جدول شماره‌ی ۴۰ مهم‌ترین رقبای موجود در تامین وسایل نقلیه زمینی در بازار جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۴۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه‌آهن یا تراموا در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۱۷۹	۱۸/۴
۲	آلمان	۱۶۳	۱۶/۷
۳	ژاپن	۱۳۳	۱۳/۷
۴	ترکیه	۱۲۶	۱۳
۵	کره جنوبی	۹۶	۹/۹
۶	چین	۶۲	۶/۴
جمع کل واردات آذربایجان: ۹۷۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

۲-۴. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، دومین گروه کالایی صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی است. ترکیه، فنلاند، اوکراین، چین، روسیه و آلمان شش کشور عمده‌ی صادرکننده‌ی این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان هستند. این کشورها در مجموع بیش از هفتاد درصد از این بازار را به خود اختصاص داده‌اند.

ایران با صادرات ۹/۵ میلیون دلاری به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی در این گروه کالایی، جایگاه سیزدهم و سهم بازار ۱/۶ درصدی را در اختیار دارد.

جدول شماره ی ۴۱ مهم ترین رقبای موجود در تامین ماشین آلات و دستگاه های برقی، در بازار جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می دهد.

جدول ۴۱: مهم ترین رقبای موجود در تامین ماشین آلات و دستگاه های برقی و اجزاء و قطعات آنها در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۹۴	۱۵/۶
۲	فنلاند	۸۱	۱۳/۵
۳	اوکراین	۷۶	۱۲/۶
۴	چین	۷۳	۱۲/۱
۵	روسیه	۶۱	۱۰
۶	آلمان	۳۸	۶/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۶۰۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

۳-۴. مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد

مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد، سومین گروه کالایی صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان است. کره جنوبی، ترکیه، هند، امارات، ترکمنستان و چین شش کشور عمده صادرکننده این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان هستند. این کشورها در مجموع بیش از شصت درصد از این بازار را به خود اختصاص داده اند.

ایران با صادرات ۸/۸ میلیون دلاری این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی، رتبه ی هشتم و سهم بازار ۴/۵ درصدی را در اختیار دارد.

با توجه به جایگاه مناسب ایران در صنایع پتروشیمی و تولید مواد پلاستیکی، نزدیکی جغرافیایی و داشتن توانایی لازم برای افزایش میزان تولید و صادرات، امکان آرایه ی بیشتر این گروه کالایی مورد نیاز کشور جمهوری آذربایجان، به عنوان یک فرصت مناسب در افق زمانی کوتاه مدت و میان مدت وجود دارد.

جدول شماره‌ی ۴۲ مهم‌ترین رقبای موجود در تامین مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در بازار جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۴۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	کره جنوبی	۲۵	۱۲/۶
۲	ترکیه	۲۳	۱۱/۵
۳	هند	۲۲	۱۰/۹
۴	امارات	۱۸	۹/۴
۵	ترکمنستان	۱۸	۹
۶	چین	۱۶	۸/۳
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۹۷ میلیون دلار			

www.trademap.org

۴-۴. گوگرد، گچ، آهک و سیمان

گوگرد، گچ، آهک و سیمان، چهارمین گروه کالایی صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی است. کشورهای ترکیه و گرجستان بیش از پنجاه درصد از حجم صادرات این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را در اختیار داشته‌اند. اوکراین، روسیه، ایران و قزاقستان در رده‌های بعدی صادرات این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی قرار دارند.

ایران با صادرات ۹ میلیون دلاری این گروه کالایی به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی، رتبه‌ی پنجم و سهم بازار ۶/۵ درصدی را در اختیار دارد.

جدول شماره‌ی ۴۳ مهم‌ترین رقبای موجود در تامین گوگرد، گچ، آهک و سیمان در بازار جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۴۳: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین گوگرد، گچ، آهک و سیمان در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۳۸	۲۹
۲	گرجستان	۲۹	۲۲
۳	اوکراین	۱۵	۱۱/۴
۴	روسیه	۱۱	۸/۷
۵	ایران	۹	۶/۵
۶	قزاقستان	۷	۵/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۳۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

۴-۵. سایر محصولات

صادرات ایران به جمهوری آذربایجان در دیگر گروه‌های کالایی، به ویژه بیست گروه کالایی اول ناچیز است، با این حال، ایران در اکثر گروه‌های کالایی جزو شش کشور صادرکننده به جمهوری آذربایجان قرار دارد. با توجه برتری‌های نسبی و پتانسیل‌ها و قابلیت‌های مناسب تولید و صادرات کشور، در صورت تدوین برنامه صادراتی مدون و اجرایی مناسب، می‌توان سهم صادرات ایران در کالاهایی مانند محصولات سرمیکی، دیگ‌های بخار و آبگرم، سبزیجات و نباتات، میوه‌های خوراکی، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای، نباتات زنده و محصولات گل‌کاری و فرش و سایر کفپوش‌ها را به جمهوری آذربایجان بهبود بخشید.

جداول شماره‌ی ۴۴ تا ۵۹ مهم‌ترین رقبای در تامین سایر گروه‌های کالایی صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهند.

جدول ۴۴: مهم ترین رقبای موجود در تامین دیگ های بخار و آبگرم در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	انگلستان	۱۸۷	۱۱/۷
۲	چین	۱۸۳	۱۱/۴
۳	آلمان	۱۵۷	۹/۸
۴	فنلاند	۱۵۶	۹/۷
۵	ترکیه	۱۳۱	۸/۱
۶	آمریکا	۱۱۲	۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۱.۶۰۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۴۵: مهم ترین رقبای موجود در تامین مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۲۴	۴۰/۶
۲	ترکیه	۱۰	۱۶/۲
۳	ایران	۶	۱۰/۴
۴	چین	۴	۶/۳
۵	اوکراین	۳	۵/۸
۶	بلاروس	۲	۳/۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۵۹ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۴۶: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین سوخت‌های معدنی و نفت خام در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکمنستان	۳۱	۲۷/۲
۲	روسیه	۲۱	۱۸/۲
۳	بلژیک	۲۰	۱۷/۹
۴	انگلستان	۸	۶/۶
۵	ترکیه	۷	۶/۱
۶	اوکراین	۶	۵/۱
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۱۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۴۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین محصولات سرمایه‌گذاری در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۸	۲۳/۴
۲	روسیه	۶	۱۷/۸
۳	ایران	۵	۱۳/۴
۴	اسپانیا	۳	۹/۸
۵	اوکراین	۳	۹/۷
۶	چین	۳	۸/۶
جمع کل واردات آذربایجان: ۳۵ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۴۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین شیشه و مصنوعات شیشه‌ای در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	چین	۳۶	۴۴/۶
۲	روسیه	۱۶	۱۹/۶
۳	ترکیه	۹	۱۰/۸
۴	ایران	۴	۵/۱
۵	اوکراین	۳	۳/۹
۶	مولداوی	۲	۲/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۸۰ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۴۹: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	اکوادور	۴	۳۴/۸
۲	ایران	۳	۲۶/۷
۳	گرجستان	۱	۹/۱
۴	اوکراین	۱	۸/۷
۵	ترکیه	۰/۸۰	۶/۸
۶	ازبکستان	۰/۵۴	۴/۶
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۲ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۰: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۳	۳۲/۲
۲	ایران	۳	۲۹/۴
۳	روسیه	۲	۱۸/۴
۴	اوکراین	۰/۵	۵/۱
۵	لهستان	۰/۳۱	۳/۲
۶	نیوزیلند	۰/۱۹	۱/۹
جمع کل واردات آذربایجان: ۱۰ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۱: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۱۳	۴۶/۶
۲	ایران	۲	۸/۷
۳	فرانسه	۲	۸/۳
۴	یونان	۲	۶/۴
۵	چین	۱	۵/۱
۶	ژاپن	۱	۴/۶
جمع کل واردات آذربایجان: ۲۸ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۲: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین کاغذ و مقوا؛ اشیای ساخته‌شده از خمیر کاغذ، از کاغذ یا از مقوا در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۳۵	۴۴
۲	روسیه	۲۵	۳۱
۳	اوکراین	۴	۵/۵
۴	ایران	۲	۲/۸
۵	یونان	۲	۲
۶	لهستان	۱	۱/۵
جمع کل واردات آذربایجان: ۸۱ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۳: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین محصولات شیمیایی غیرآلی، ترکیبات آلی یا غیرآلی فلزات گرانبها در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۱۷	۴۰/۳
۲	اوکراین	۷	۱۵/۴
۳	رژیم اشغالگر قدس	۵	۱۱/۸
۴	انگلستان	۳	۶/۳
۵	چین	۲	۵/۱
۶	ایران	۲	۴/۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۴۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۴: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین فرش و سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ایران	۲	۴۰/۴
۲	انگلستان	۰/۵	۱۱/۳
۳	بلغارستان	۰/۵	۱۱/۱
۴	کره جنوبی	۰/۵	۱۰/۱
۵	ترکیه	۰/۴	۸/۵
۶	هلند	۰/۳۴	۷/۶
جمع کل واردات آذربایجان: ۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۵: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۱۰۸	۲۲/۷
۲	روسیه	۹۰	۱۸/۹
۳	انگلستان	۶۶	۱۳/۸
۴	اوکراین	۶۴	۱۳/۵
۵	آلمان	۲۴	۵
۶	ژاپن	۲۲	۴/۷
جمع کل واردات آذربایجان: ۴۷۴ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۶: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین چدن، آهن و فولاد در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	اوکراین	۷۷	۳۹/۹
۲	روسیه	۴۸	۲۵/۲
۳	ترکیه	۲۰	۱۰/۶
۴	قزاقستان	۱۷	۸/۶
۵	اسلواکی	۸	۴/۲
۶	آلمان	۶	۳/۳

جمع کل واردات آذربایجان: ۱۹۲ میلیون دلار

www.trademap.org

جدول ۵۷: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین فرآورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نان‌های شیرینی در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	روسیه	۱۲	۴۷/۱
۲	اوکراین	۶	۲۳/۳
۳	ترکیه	۲	۷/۴
۴	اتریش	۲	۵/۸
۵	ایران	۰/۸۰	۳
۶	قزاقستان	۰/۷۰	۲/۶

جمع کل واردات آذربایجان: ۲۶ میلیون دلار

www.trademap.org

جدول ۵۸: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین نباتات زنده و محصولات گلکاری در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ایتالیا	۱	۲۰/۴
۲	فرانسه	۱	۱۸/۳
۳	اکوادور	۱	۱۶/۲
۴	بلغارستان	۰/۸۲	۱۲/۱
۵	ایران	۰/۸	۱۱/۸
۶	ترکیه	۰/۷۰	۱۰/۳
جمع کل واردات آذربایجان : ۷ میلیون دلار			

www.trademap.org

جدول ۵۹: مهم‌ترین رقبای موجود در تامین کائوچو و اشیای ساخته شده از کائوچو در بازار آذربایجان (سال ۲۰۰۸)

ردیف	مهم‌ترین رقبای موجود	ارزش صادرات کالا به آذربایجان (میلیون دلار)	سهم کشور از کل بازار کالا در آذربایجان (درصد)
۱	ترکیه	۱۲	۲۶/۸
۲	روسیه	۸	۱۷/۴
۳	انگلستان	۶	۱۴/۲
۴	آلمان	۲	۵/۴
۵	چین	۲	۵
۶	اوکراین	۲	۴/۳
جمع کل واردات آذربایجان : ۴۳ میلیون دلار			

www.trademap.org

۵. صادرات جمهوری آذربایجان به ایران

واردات ایران از جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۶ میلادی برابر با ۲۹۶ میلیون دلار بوده است. این میزان واردات در سال ۲۰۰۷ میلادی به ۴۳۵ میلیون دلار افزایش و در سال ۲۰۰۸ میلادی به ۳۵۶ میلیون دلار کاهش یافته است.

ارزش واردات ایران از جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ نسبت به سال ۲۰۰۶ میلادی، با رشدی به میزان بیست درصد همراه بوده است.

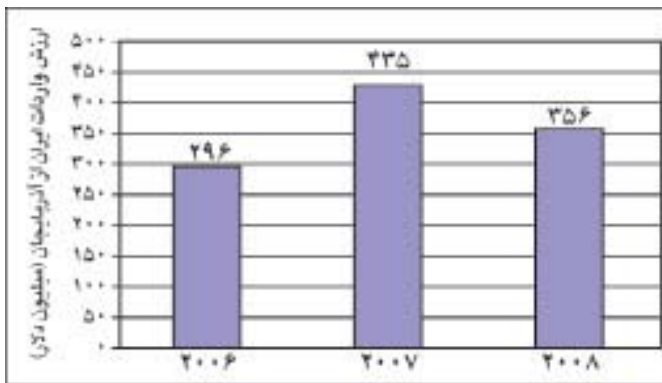
جدول شماره ۴ ارزش واردات ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۴: ارزش واردات ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

سال	ارزش واردات	نرخ رشد (درصد)
۲۰۰۶	۲۹۶	-
۲۰۰۷	۴۳۵	+۴۷
۲۰۰۸	۳۵۶	-۱۸

www.trademap.org

نمودار شماره ۴ ارزش واردات ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.



نمودار ۴: ارزش واردات ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

اقدام وارداتی ایران از جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی شامل ۲۷ گروه کالایی و در مجموع سه سال گذشته شامل ۴۲ گروه کالایی می‌شود. جدول شماره ۱ ترکیب اقلام وارداتی ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.

جدول ۶۱: ترکیب اقلام وارداتی ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

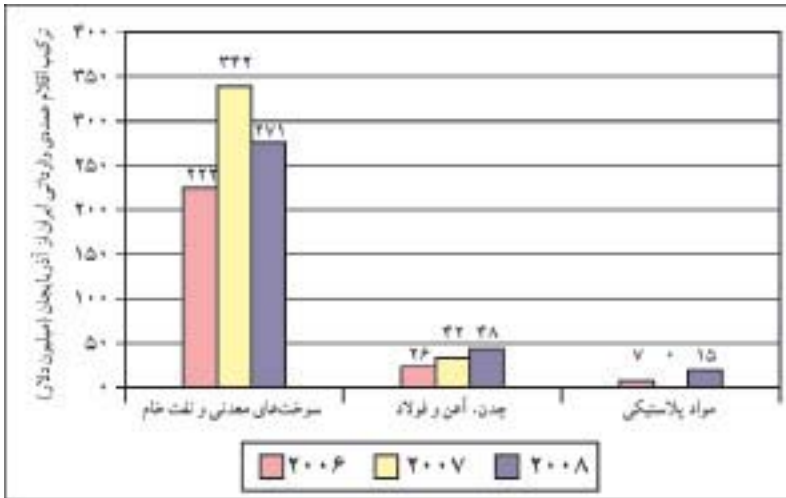
ردیف	نام محصول	فصل تعارفه	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	روند واردات
	کل محصولات	-	۲۹۶	۴۳۵	۳۵۶	افزایشی
۱	سوختهای معدنی و نفت خام	۲۷	۲۲۲	۳۴۲	۲۷۱	نامنظم
۲	چدن، آهن و فولاد	۷۲	۲۶	۴۲	۴۸	افزایشی
۳	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۳۹	۷	۰/۸۸	۱۵	نامنظم
۴	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۷۶	۲۹	۳۶	۶	نامنظم
۵	آخال و تفاله صنایع خوراک‌سازی، خوراکی‌های آماده برای حیوانات	۲۳	۳	۳	۶	افزایشی
۶	محصولات شیمیایی آلی	۲۹	۱	۱	۳	افزایشی
۷	کشتی‌ها، قایق‌ها و شناورها	۸۹	۰	۰	۱	افزایشی
۸	ابریشم	۵۰	۱	۰/۵۸	۰/۹۶	نامنظم
۹	دانه و میوه‌های روغن دار، دانه و بذر و میوه‌های گوناگون	۱۲	۰/۶۸	۲	۰/۸۲	نامنظم
۱۰	دیگ‌های بخار و آبگرم	۸۴	۰/۲۹	۰/۸۱	۰/۷۱	نامنظم
۱۱	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد	۷۳	۰/۰۰۶	۰/۱۷	۰/۴۱	افزایشی
۱۲	پنبه	۵۲	۳	۳	۰/۴۰	کاهشی
۱۳	پوست خام (غیر از پوست‌های نرم) و چرم	۴۱	۰/۰۲	۰	۰/۲۱	نامنظم

نامنظم	۰/۱۷	۰/۷۹	۰/۰۰۱	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء و قطعات آنها	۱۴
نامنظم	۰/۱۰	۰/۰۷	۰/۲۸	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۵
نامنظم	۰/۱	۰/۰۰۴	۰/۰۴	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست خربزه و همانند	۱۶
نامنظم	۰/۰۹	۰/۰۷	۰/۱۶	۸۷	وسایل نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط راه آهن یا تراموا	۱۷
نامنظم	۰/۰۹	۰	۰/۰۴	۱۰	غلات	۱۸
نامنظم	۰/۰۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۵	۸۳	مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۱۹
کاهشی	۰/۰۴	۰/۱	۰/۷	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی	۲۰
نامنظم	۰/۰۳	۰/۲۶	۰	۷۸	سرب و مصنوعات از سرب	۲۱
افزایشی	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۰۰۶	۲۲	نوشابه‌ها، آبگون‌های الکلی و سرکه	۲۲
افزایشی	۰/۰۲	۰	۰	۸۶	لکوموتیوهای راه آهن یا تراموا، نواقل روی خط راه آهن و اجزاء و قطعات آنها	۲۳
افزایشی	۰/۰۲	۰	۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه‌نسوز (Asbestos)، میکا یا از مواد همانند	۲۴
نامنظم	۰/۰۱	۰/۱۲	۰	۱۴	مواد قابل بافت، سایر محصولات نباتی	۲۵
افزایشی	۰/۰۱	۰	۰	۹۵	بازیچه، اسباب‌بازی و لوازم ورزش، اجزاء و قطعات و متفرعات آنها	۲۶
-	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۸۸	وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزاء و قطعات آنها	۲۷
نامنظم	۰	۰/۰۱	۰	۹۷	اشیاء هنری، اشیای کلکسیون یا عتیقه	۲۸
نامنظم	۰	۲	۰/۰۰۹	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، سینماتوگرافی	۲۹

کاهشی	۰	۰/۰۳	۰/۱	۹۴	مبل؛ مبل‌های طبی - جراحی؛ اسباب تختخواب و همانند	۳۰
کاهشی	۰	۰	۰/۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳۱
نامنظم	۰	۰/۰۲	۰/۰۰۲	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد، نشاسته، فکول یا شیر، نان‌های شیرینی	۳۲
کاهشی	۰	۰/۰۰۶	۰/۰۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزاء نباتات	۳۳
نامنظم	۰	۰/۰۰۹	۰	۱۱	محصولات صنعت آردسازی، مالت، نشاسته	۳۴
نامنظم	۰	۰/۱۲	۰	۰۷	سبزیجات، نباتات، ریشه و غده‌های زیرخاکی خوراکی	۳۵
نامنظم	۰	۰/۰۰۱	۰	۳۱	کودهای شیمیایی	۳۶
کاهشی	۰	۰	۰/۰۰۶	۳۵	محصولات حاصل از نشاسته یا فکول تغییر یافته، چسب‌ها، آنزیم‌ها	۳۷
کاهشی	۰	۰	۰/۶۳	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکوی ساخته شده	۳۸
کاهشی	۰	۰	۰/۰۰۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ، گچ، آهک و سیمان	۳۹
کاهشی	۰	۰/۰۲	۰/۰۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی، ترکیبات آلی یا غیر آلی فلزات گرانبها	۴۰
کاهشی	۰	۰	۰/۰۰۵	۶۲	لباس و متفرعات لباس، غیر کشفاف یا غیر قلاب‌باف	۴۱
کاهشی	۰	۰	۰/۰۳	۶۳	سایر اشیاء نسجی دوخته و مهیا	۴۲

www.trademap.org

نمودار شماره‌ی ۵ ترکیب اقلام مهم وارداتی ایران از جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی را نشان می‌دهد.



نمودار ۵: ترکیب اقلام وارداتی ایران از جمهوری آذربایجان طی سالهای ۲۰۰۶-۲۰۰۸ میلادی (میلیون دلار)

۶. اجلاس کمیسیون مشترک

اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی بین ایران و جمهوری آذربایجان، بالاترین نشست مشترک اقتصادی دو کشور است. بررسی موانع و مشکلات و ترسیم روند گسترش مناسبات، از مهم‌ترین وظایف این نشست است.

اجلاس کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان با مسئولیت وزارت امور خارجه ایران، به صورت مرتب در پایتخت‌های دو کشور برگزار می‌شود. تا کنون هفت اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی در شهرهای تهران و باکو برگزار شده است.

هفتمین اجلاس در اسفندماه ۱۳۸۷ در باکو برگزار شد. تاکید بر اجرای مفاد موافقت‌نامه بازرگانی بین دو کشور در جهت توسعه قانون‌مند روابط تجاری فیما بین، توافق جهت امضای پروتکل جامع همکاری اقتصادی و بازرگانی فیما بین، توافق جهت امضای موافقت‌نامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و همچنین توسعه همکاری‌ها بین اتاق‌های

بازرگانی دو کشور، برگزاری همایش‌های تجاری، مبادله هیات‌های تجاری و تامین مالی پروژه‌های خدمات فنی و مهندسی و رفع مشکلات بیمه صادرات مهم‌ترین توافقات بخش تجارت هفتمین اجلاس کمیسیون مشترک بود.

۷. موافقت‌نامه‌های تجاری و یادداشت تفاهم‌های همکاری

موافقت‌نامه بازرگانی بین دو کشور در تاریخ ۱۳۸۳/۵/۱۵ هم‌زمان با سفر رییس‌جمهور وقت ایران به باکو به امضاء رسید و از تاریخ ۱۳۸۶/۱/۲۶ با یادداشت موخر طرف ایرانی به طرف آذری مبنی بر پایان تشریفات تصویب قانونی موافقت‌نامه مذکور در ایران، لازم‌الاجرا شده است.

سایر موافقت‌نامه‌های مهم امضا شده بین دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان عبارتند از:

- ❖ موافقت‌نامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری.
- ❖ موافقت‌نامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف.
- ❖ موافقت‌نامه تجاری دریایی.
- ❖ موافقت‌نامه گمرکی.
- ❖ موافقت‌نامه حمل و نقل زمینی.
- ❖ موافقت‌نامه حمل و نقل هوایی.
- ❖ موافقت‌نامه کنسولی.

۸. فعالیت‌های نمایشگاهی و هیات‌های تجاری

حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی، ابزار موثری برای معرفی و بازاریابی محصولات ایرانی در بازارهای جهانی است. این اقدام می‌تواند راهکار مطلوبی برای بازاریابی کالاهای ایرانی در بازار جمهوری آذربایجان باشد. با توجه به اهمیت آگاهی‌رسانی و تبلیغات درباره‌ی کالاها و توانمندی‌ها و پتانسیل‌های ایران، هیات‌های تجاری مختلفی بین دو کشور مبادله شده است.

بر اساس برنامه‌ریزی‌هایی که سازمان توسعه تجارت و سازمان‌های بازرگانی استان‌ها انجام

داده‌اند، شرکت‌ها و تجار ایرانی در چندین نمایشگاه بین‌المللی در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ شمسی شرکت نموده‌اند. هم‌چنین چندین نمایشگاه اختصاصی به منظور معرفی کالاها و خدمات ایرانی، در کشور جمهوری آذربایجان برگزار شده است. جدول شماره‌ی ۶۲، جزییات نمایشگاه‌های کشور جمهوری آذربایجان در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ شمسی، که شرکت‌ها و تجار ایرانی در آن حضور داشته‌اند، را نشان می‌دهد.

جدول ۶۲: نمایشگاه‌های کشور جمهوری آذربایجان که شرکت‌ها و تجار ایرانی در آن حضور داشته‌اند (۱۳۸۸-۱۳۸۵ شمسی)

ردیف	عنوان نمایشگاه	محل برگزاری	تاریخ برگزاری	مجری
۱	نمایشگاه توانمندی‌های استان اردبیل	باکو	۱۴-۱۰ شهریورماه ۱۳۸۵	شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی اردبیل
۲	نمایشگاه توانمندی‌های استان اردبیل	باکو	بهمن‌ماه ۱۳۸۶	شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی اردبیل
۳	نمایشگاه بین‌المللی مصالح ساختمانی و دکوراسیون داخلی	باکو	۲۵-۲۲ بهمن‌ماه ۱۳۸۶	شرکت معماران به‌طرح
۴	نمایشگاه بین‌المللی خودرو	باکو	۲۶-۲۳ اسفندماه ۱۳۸۶	شرکت ایتکا کاسپین
۵	نمایشگاه بین‌المللی مواد غذایی	باکو	۲۷-۲۵ اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۷	شرکت ایتکا کاسپین
۶	نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز و پتروشیمی	باکو	۱۶-۱۳ خردادماه ۱۳۸۷	شرکت ایتکا کاسپین
۷	نمایشگاه بین‌المللی صنایع ساختمان	باکو	مهرماه ۱۳۸۷	شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی مشهد
۸	نمایشگاه بین‌المللی پزشکی	باکو	مهرماه ۱۳۸۸	شرکت سهامی نمایشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران
۹	نمایشگاه اختصاصی جمهوری اسلامی ایران	باکو	آبان‌ماه ۱۳۸۸	سازمان بازرگانی استان اردبیل

بر اساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت و شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی ایران و بر اساس برنامه‌ریزی‌هایی که این مجموعه‌ها و سازمان‌های بازرگانی استان‌ها کرده‌اند، چندین هیات تجاری ایران طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۵ شمسی از کشور جمهوری آذربایجان بازدید کرده‌اند. جدول شماره‌ی ۶۳ مشخصات و تاریخ اعزام هیات‌های تجاری ایران به جمهوری آذربایجان را نشان می‌دهد.

جدول ۶۳: هیات‌های تجاری اعزام شده به جمهوری آذربایجان طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۵ شمسی

ردیف	محل اعزام	تاریخ اعزام	مجری
۱	جمهوری آذربایجان+ گرجستان	آذرماه ۱۳۸۵	دفتر بازرگانی اروپا و آمریکا- سازمان توسعه تجارت
۲	جمهوری آذربایجان	بهمن‌ماه ۱۳۸۶	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
۳	جمهوری آذربایجان	تابستان ۱۳۸۸	سازمان بازرگانی استان آذربایجان شرقی
۴	جمهوری آذربایجان	تابستان ۱۳۸۸	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن رشت

www.tpo.ir

۹-۱. پیشنهاد مشارکت شرکت‌های ایرانی در نمایشگاه‌های جمهوری آذربایجان

بر اساس تجارب حضور ایران در نمایشگاه‌های تخصصی و بین‌المللی، کالاهای صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان و توانمندی‌های موجود در کشورمان، پیشنهاد می‌شود که در سال‌های آینده، افزون بر برگزاری همایش‌ها و سمینارهای مشترک اقتصادی و بازرگانی میان دو کشور، برنامه‌ریزی مناسبی جهت برگزاری نمایشگاه‌های اختصاصی کالاهای ایران و حضور پررنگ‌تر در نمایشگاه‌های بین‌المللی زیر در کشور جمهوری آذربایجان فراهم شود:

- ❖ نمایشگاه بین‌المللی مصالح ساختمانی و دکوراسیون داخلی.
- ❖ نمایشگاه بین‌المللی خودرو.
- ❖ نمایشگاه بین‌المللی مواد غذایی.
- ❖ نمایشگاه بین‌المللی نفت، گاز و پتروشیمی.
- ❖ نمایشگاه بین‌المللی صنایع ساختمان.
- ❖ نمایشگاه بین‌المللی پزشکی.

۹-۲. زمان‌های مناسب برای اعزام هیات تجاری به جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان در جنوب رشته کوه‌های قفقاز و شمال رودخانه ارس و در کنار دریای خزر واقع شده است. سه رشته کوه قفقاز بزرگ در شمال، قفقاز کوچک در غرب، و کوه‌های تالش در جنوب، این کشور را احاطه کرده‌اند. از لحاظ آب و هوایی، جمهوری آذربایجان دارای چندین نوع آب و هوای مختلف است. به طوری که از ۱۱ ناحیه آب و هوایی، ۹ ناحیه در آذربایجان وجود دارد. درجه متوسط هوا در مناطق جلگه‌ای شمال و شرق کشور به ۶ درجه سانتیگراد در زمستان و ۳۶ درجه سانتیگراد در تابستان می‌رسد، در حالی که در مناطق کوهستانی غربی زمستان‌ها به منفی ۹ درجه سانتیگراد در زمستان و ۱۲ درجه سانتیگراد در تابستان می‌رسد.

جمهوری آذربایجان مانند استان‌های اردبیل و آذربایجان شرقی و غربی ایران، در نیمه نخست سال شمسی دارای آب و هوای معتدل و در نیمه دوم سال دارای آب و هوای سرد است. لذا بهترین زمان برای اعزام هیات‌های تجاری و بازاریابی به جمهوری آذربایجان، نیمه نخست سال به ویژه از اردیبهشت تا پایان مهرماه (ماه‌های می تا اکتبر) است. در این هنگام از سال آب و هوای جمهوری آذربایجان معتدل بوده و سرمای شدید وجود ندارد. با این حال، بهتر است در ماه‌های جولای و آگوست نیز تا حد امکان از سفر به این کشور خودداری شود، زیرا بیشتر مردم جمهوری آذربایجان دوست دارند تا اوقات تعطیل خود را در کنار خانواده و یا در سفر بگذرانند.

از سوی دیگر، اعزام هیات تجاری در ماه‌های آبان تا فروردین (نوامبر تا آوریل) به دلیل سرمای هوا اثربخشی مطلوبی نخواهد داشت.

فصل هفتم

زیرساخت‌های صادراتی و راهکارهای بازاریابی

در این فصل زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های موجود در کشور برای صادرات محصولات به جمهوری آذربایجان و راهکارهای بازاریابی ایران برای حضور در این کشور بررسی می‌شود. بررسی وضعیت خطوط جاده‌ای، هوایی و ریلی، روابط و مبادلات بانکی، نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش رو در بازار جمهوری آذربایجان و پیشنهادهای راهکارهای اجرایی برای بازاریابی در این کشور، مهم‌ترین موضوعات مورد بررسی هستند.

۱. زیرساخت‌های حمل و نقل

در این بخش وضعیت خطوط جاده‌ای، هوایی و ریلی موجود میان دو کشور، به عنوان زیرساخت‌های کلیدی جهت ارسال کالا و محموله‌های تجاری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱. جاده‌ای

به دلیل همسایگی ایران و جمهوری آذربایجان، راه جاده‌ای میان دو کشور از اهمیت بسیار بالایی در زمینه ترانزیت کالا برخوردار است. در سال ۱۳۸۷ شمسی، موافقت‌نامه حمل و نقل جاده‌ای میان ایران و جمهوری آذربایجان امضا شد.

جمهوری آذربایجان در بین کشورهای مقصد کالاهای ترانزیتی از مقصد ایران، جزو کشورهایی است که بیشترین کالای ترانزیتی به آن کشور وارد می‌شود. از سوی دیگر، قلمرو جمهوری اسلامی ایران نیز از اهمیت بالایی برای حمل کالاهای ترانزیتی جمهوری آذربایجان برخوردار است. هم‌چنین با توجه به سابقه فعالیت در امر حمل و نقل جاده‌ای و عضویت در کریدور شمال- جنوب و تراسیکا و لغو روادید رانندگان دو کشور، روابط حمل و نقل جاده‌ای مناسبی بین دو کشور حاکم است.

حمل و نقل جاده‌ای بین ایران و جمهوری آذربایجان از مسیرهای جلفا، بیله‌سوار و پلدشت انجام می‌شود.

۲-۱. هوایی



بین فرودگاه‌های ایران و جمهوری آذربایجان پرواز مستقیم وجود دارد. در حال حاضر شرکت هواپیمایی ایران‌ایر دو پرواز در روزهای دوشنبه و پنج‌شنبه‌ی هر هفته و شرکت هواپیمایی آذربایجان در همه روزهای هفته به جز یک‌شنبه، در مسیر تهران-باکو پرواز مستقیم دارند.

پروازهای برگشت نیز در همان روزها انجام می‌شود.

۳-۱. ریلی

شبکه راه‌آهن جمهوری آذربایجان به نقطه صفر مرزی ایران و آستارا متصل نیست و این امر به عنوان مانع سهولت استفاده از این شبکه جهت حمل کالاهای ایرانی به داخل قلمرو جمهوری آذربایجان تبدیل شده است. با عنایت به اینکه جمهوری اسلامی ایران طرح اتصال آستارا به شبکه سراسری کشور را در کوتاه مدت در دستور کار ندارد، طرف آذری نیز تمایلی به ساخت حدود هفت کیلومتر راه‌آهن به منظور اتصال راه‌آهن آن کشور به نقطه صفر مرزی در آستارا، از خود بروز نمی‌دهد.

۲. روابط بانکی

در سال‌های اخیر روابط بانکی مستقیم بین بانک‌های ایران و جمهوری آذربایجان وجود داشته است. حجم عمده مبادلات بازرگانی بین دو کشور خارج از سیستم بانکی و بدون گشایش LC انجام می‌شود. علیرغم فعالیت چندین ساله شعبه بانک ملی ایران در باکو، نظام بانکی دو کشور عملاً خدمات موثری به تجارت فی مابین دو کشور ارائه نمی‌کند.

بر اساس اطلاعاتی که صندوق ضمانت صادرات ایران ارائه کرده، دو بانک موجود در

جدول شماره ۶۴، بانک‌های مورد قبول ایران برای فعالیت‌های اقتصادی و مبادلات مالی در جمهوری آذربایجان هستند. بدیهی است که بانک‌های مذکور در جدول شماره ۶۴، شامل بانک‌هایی است، که برای پوشش ریسک معاملات تا سقف معین، مورد قبول صندوق هستند. و این امر ارتباط کارگزاری و بین بانکی بانک‌های ایرانی با سایر بانک‌های جمهوری آذربایجان را محدود نخواهد کرد.

جدول ۶۴: بانک‌های آذربایجان مورد قبول صندوق ضمانت صادرات ایران

ردیف	نام بانک	رتبه
۱	International Bank of Azerbaijan	C
۲	Kapital Bank of Azerbaijan	D

www.egfi.org

۳. تحلیل راهبردی

یکی از مدل‌های اصلی برای تحلیل، ارزیابی و انتخاب راهبرد، مدل تجزیه و تحلیل SWOT است. در این مدل بر اساس یک الگوی منطقی، ابتدا نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی توسعه روابط تجاری ایران و جمهوری آذربایجان شناسایی شده و سپس متناسب با موقعیت کنونی راهبردهایی برای تعامل با وضعیت موجود با هدف رشد مبادلات تجاری، به ویژه صادرات ایران به جمهوری آذربایجان پیشنهاد شده است.

۳-۱. زمینه‌ها و دلایل انتخاب راهبردها

راهبردهای پیشنهادی برای توسعه صادرات محصولات ایران به جمهوری آذربایجان بر اساس زمینه‌ها و دلایل زیر انتخاب و معرفی شده‌اند:

- ❖ سند چشم‌انداز بیست‌ساله و برنامه‌ی پنج‌ساله چهارم توسعه کشور.
- ❖ رسالت یا ماموریت‌های سازمان توسعه تجارت.
- ❖ چشم‌انداز توسعه صادرات غیرنفتی کشور.
- ❖ اهداف راهبردی توسعه صادرات ایران به کشورهای منطقه.

❖ پیشینه‌ی روابط اقتصادی و بازرگانی ایران و جمهوری آذربایجان در سال‌های گذشته.

❖ نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی توسعه‌ی صادرات ایران به جمهوری آذربایجان.

جدول شماره‌ی ۶۵، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردهای پیشنهادی برای توسعه‌ی صادرات ایران به جمهوری آذربایجان را با استفاده از مدل تحلیل SWOT نشان می‌دهد.

جدول ۶۵: نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردهای پیشنهادی برای توسعه‌ی صادرات ایران به جمهوری آذربایجان

<ul style="list-style-type: none"> ❖ O۱: وجود روابط تجاری و سیاسی دوستانه بین دو کشور. ❖ O۲: نزدیکی فرهنگی و مذهبی مردم جمهوری آذربایجان با ایران. ❖ O۳: نگاه مثبت اغلب مردم دو کشور به توسعه روابط سیاسی و تجاری دو جانبه. ❖ O۴: مسلمان بودن اکثر مردم جمهوری آذربایجان. ❖ O۵: وجود یادداشتهای تفاهم و موافقت‌نامه‌های متعدد در زمینه‌های تجاری، سیاسی، امنیتی و ... بین دو کشور. ❖ O۶: امکان ترانزیت کالا با توجه به موقعیت جغرافیایی دو کشور. ❖ O۷: فاصله نزدیک جغرافیایی و همسایگی دو کشور. ❖ O۸: گستردگی و نزدیکی جغرافیایی جمهوری آذربایجان به منظور توسعه صدور خدمات فنی و مهندسی. 	فرصت‌ها (O)
<ul style="list-style-type: none"> T۱: نامناسب بودن راه‌های زمینی در داخل خاک جمهوری آذربایجان. T۲: اخذ حقوق ورودی کالا بدون مبنای مشخص در گمرکات جمهوری آذربایجان. T۳: عدم اتصال شبکه راه آهن دو کشور. T۴: عدم اتصال راه آهن جمهوری آذربایجان به نقطه سفر مرزی در آستارا. T۵: شناخت ناکافی نسبت به امکانات و ظرفیت‌های همکاری مشترک. T۶: اطلاع‌رسانی ناکافی از فرصت‌ها و شرایط اقتصادی و تجاری بازار جمهوری آذربایجان به فعالان دولتی و خصوصی. 	تهدیدها (T)

<ul style="list-style-type: none"> ❖ S۱: توجه ویژه‌ی دولت به گسترش صادرات غیرنفتی در تدوین چشم‌انداز بیست‌ساله و برنامه‌ی چهارم توسعه کشور. ❖ S۲: وجود پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های مناسب در تولید و صادرات خودرو، مواد پلاستیکی، آهک، گچ و سیمان، دیگ‌های بخار و آبگرم و مصنوعات از سنگ و گچ مورد نیاز بازار جمهوری آذربایجان. ❖ S۳: برگزاری منظم اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی بین دو کشور. ❖ S۴: فعال بودن شعبه بانک ملی ایران در جمهوری آذربایجان. ❖ S۵: امضای موافقت‌نامه‌های بازرگانی، گمرکی، تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری، اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و ... بین دو کشور. 	نقاط قوت (S)
<ul style="list-style-type: none"> ❖ W۱: عدم وجود موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و تجارت آزاد بین ایران و جمهوری آذربایجان. ❖ W۲: نبود رایزن بازرگانی ایران در جمهوری آذربایجان. ❖ W۳: عدم آگاهی و شناخت کامل به کلیه نیازها و سلايق بازار جمهوری آذربایجان. ❖ W۴: فعالیت کم در بخش بازاریابی، اطلاع‌رسانی و امور نمایشگاهی در کشور جمهوری آذربایجان. ❖ W۵: عدم بهره‌برداری مناسب از موقعیت استراتژیکی دو کشور در زمینه ترانزیت کالا. 	نقاط ضعف (W)
<ul style="list-style-type: none"> ❖ بهره‌گیری از توانمندی‌های صادراتی کشور برای صادرات محصولات مورد نیاز کشور جمهوری آذربایجان خودرو، مواد پلاستیکی، آهک، گچ و سیمان، دیگ‌های بخار و آبگرم و مصنوعات از سنگ و گچ. ❖ تلاش برای افزایش سهم بازار کالاهای ایرانی با توجه به روابط تجاری دوستانه و ردیف‌های اعتباری میان دو کشور. 	راهبردهای SO
<ul style="list-style-type: none"> ❖ تلاش برای بهره‌گیری و گسترش موافقت‌نامه‌های تجاری میان دو کشور. ❖ تقویت جایگاه کالاهای ایرانی در ذهن مشتریان جمهوری آذربایجانی از راه تبلیغات. ❖ تلاش برای ایجاد موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد بین ایران و جمهوری آذربایجان. ❖ شناسایی کالاهای مزیت‌دار داخلی مورد نیاز بازار جمهوری آذربایجان برای گسترش بازار و تنوع بخشیدن به محصولات صادراتی ایران. 	راهبردهای ST

<ul style="list-style-type: none"> ❖ تدوین برنامه‌ی فراگیر بازاریابی و تبلیغات در رسانه‌های جمعی جمهوری آذربایجان برای افزایش شناخت کالاهای ایرانی در بین مصرف‌کنندگان جمهوری آذربایجانی. ❖ افزایش تنوع کالاهای صادرشده به بازار جمهوری آذربایجان به منظور بهره‌گیری از اشتراکات فرهنگی بین دو کشور. ❖ تلاش برای ارایه‌ی محصولات باکیفیت به بازار جمهوری آذربایجان به منظور تقویت جایگاه و سهم بازار ایران با توجه به تقاضای روبه‌رشد مصرف در این کشور. ❖ ایجاد مرکز تجاری ایران در باکو. 	راهبردهای WO
<ul style="list-style-type: none"> ❖ تلاش برای تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای موجود بین دو کشور. ❖ ارایه‌ی تسهیلات به بازرگانان جمهوری آذربایجانی برای حضور در بازار و نمایشگاه‌های ایران. ❖ تقویت خطوط جاده‌ای بین دو کشور برای افزایش مبادلات تجاری دوجانبه. ❖ اعزام رایزن بازرگانی به جمهوری آذربایجان به منظور افزایش اطلاعات بازار و مصرف این کشور. ❖ اتصال خطوط ریلی دو کشور. 	راهبردهای WT
<ul style="list-style-type: none"> ❖ امضای موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد بین ایران و جمهوری آذربایجان. ❖ اعزام رایزن بازرگانی به جمهوری آذربایجان. ❖ ایجاد مرکز تجاری ایران در باکو. ❖ تقویت خطوط جاده‌ای میان دو کشور. ❖ تقویت روابط بانکی و تاسیس بانک مشترک برای تامین مالی صادرات و سرمایه‌گذاری میان دو کشور. ❖ عرضه‌ی محصولات باکیفیت به بازار جمهوری آذربایجان برای ایجاد ذهنیت مثبت نسبت به محصولات ایرانی. ❖ افزایش تبلیغات کالاهای ایرانی در رسانه‌های جمعی به‌ویژه تلویزیون و مطبوعات جمهوری آذربایجان. ❖ اتصال خطوط ریلی دو کشور. 	راهبردهای ترکیبی SWOT

۳-۲. راهبردهای پیشنهادی جهت توسعه صادرات

با بررسی جدول شماره‌ی ۶۵ راهبردها به‌طور خلاصه، در دو بخش راهبردهای ترکیبی و راهبردهای مرتبط با هر موقعیت، به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

۳-۲-۱. راهبردهای ترکیبی

راهبردهای ترکیبی توسعه‌ی صادرات ایران به جمهوری آذربایجان عبارتند از:

- ❖ امضای موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد بین ایران و جمهوری آذربایجان.
- ❖ اعزام رایزن بازرگانی به جمهوری آذربایجان.
- ❖ ایجاد مرکز تجاری ایران در باکو.
- ❖ تقویت خطوط جاده‌ای میان دو کشور.
- ❖ تقویت روابط بانکی و تاسیس بانک مشترک برای تامین مالی صادرات و سرمایه‌گذاری میان دو کشور.
- ❖ عرضه‌ی محصولات باکیفیت به بازار جمهوری آذربایجان برای ایجاد ذهنیت مثبت نسبت به محصولات ایرانی.
- ❖ افزایش تبلیغات کالاهای ایرانی در رسانه‌های جمعی به‌ویژه تلویزیون و مطبوعات جمهوری آذربایجان.
- ❖ اتصال خطوط ریلی دو کشور.

۳-۲-۲. راهبردهای مرتبط با هر موقعیت

راهبردهای موقعیتی توسعه‌ی صادرات ایران به جمهوری آذربایجان عبارتند از:

❖ راهبردهای SO

- ❖ بهره‌گیری از توانمندی‌های صادراتی کشور برای صادرات محصولات مورد نیاز کشور جمهوری آذربایجان خودرو، مواد پلاستیکی، آهک، گچ و سیمان، دیگ‌های بخار و آبگرم و مصنوعات از سنگ و گچ.
- ❖ تلاش برای افزایش سهم بازار کالاهای ایرانی با توجه به روابط تجاری دوستانه و

ردیف‌های اعتباری میان دو کشور.

❖ راهبردهای ST

- ❖ تلاش برای بهره‌گیری و گسترش موافقت‌نامه‌های تجاری میان دو کشور.
- ❖ تقویت جایگاه کالاهای ایرانی در ذهن مشتریان جمهوری آذربایجان از راه تبلیغات.
- ❖ تلاش برای ایجاد موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد بین ایران و جمهوری آذربایجان.
- ❖ شناسایی کالاهای مزیت‌دار داخلی مورد نیاز بازار جمهوری آذربایجان برای گسترش بازار و تنوع بخشیدن به محصولات صادراتی ایران.

❖ راهبردهای WO

- ❖ تدوین برنامه‌ی فراگیر بازاریابی و تبلیغات در رسانه‌های جمعی جمهوری آذربایجان برای افزایش شناخت کالاهای ایرانی در بین مصرف‌کنندگان جمهوری آذربایجان.
- ❖ افزایش تنوع کالاهای صادرشده به بازار جمهوری آذربایجان به منظور بهره‌گیری از اشتراکات فرهنگی بین دو کشور.
- ❖ تلاش برای ارایه‌ی محصولات باکیفیت به بازار جمهوری آذربایجان به منظور تقویت جایگاه و سهم بازار ایران با توجه به تقاضای روبه‌رشد مصرف در این کشور.
- ❖ ایجاد مرکز تجاری ایران در باکو.

❖ راهبردهای WT

- ❖ تلاش برای تقویت روابط بانکی و بیمه‌ای موجود بین دو کشور.
- ❖ ارایه‌ی تسهیلات به بازرگانان جمهوری آذربایجان برای حضور در بازار و نمایشگاه‌های ایران.
- ❖ تقویت خطوط جاده‌ای بین دو کشور برای افزایش مبادلات تجاری دوجانبه.
- ❖ اعزام رایزن بازرگانی به جمهوری آذربایجان به منظور افزایش اطلاعات بازار و مصرف این کشور.
- ❖ اتصال خطوط ریلی دو کشور.

۴. راهکارهای پیشنهادی برای بازاریابی و توسعه‌ی بازار

ایران و جمهوری آذربایجان دارای پیشینه روابط بازرگانی، سیاسی، فرهنگی و مزیت‌های جغرافیایی مطلوبی هستند و زمینه‌ی گسترش هر چه بیشتر روابط بازرگانی را دارند. بررسی روند رشد مبادلات تجاری فی مابین طی سال‌های گذشته نشانگر ظرفیت‌های عظیم همکاری فی مابین دو کشور، علیرغم وجود موانع و مشکلات عدیده بر سر راه توسعه روابط تجاری است.

روابط تجاری ایران و جمهوری آذربایجان در سه سال گذشته همواره تحت تاثیر حجم بیشتر صادرات جمهوری آذربایجان به ایران بوده است. میزان صادرات این کشور به ایران در سال ۲۰۰۸ میلادی، برابر با ۳۵۶ میلیون دلار بوده است. صادرات ایران به جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۰۸ میلادی در حدود ۹۷ میلیون دلار و تقریباً برابر با یک چهارم میزان واردات از این کشور بوده است. این وضعیت مبادلات تجاری بین دو کشور، تراز تجاری منفی بالغ بر ۲۵۹ میلیون دلار را برای ایران به ارمغان آورده است.

ارایه‌ی اطلاعات مناسب از بخش‌های مختلف بازار کشور جمهوری آذربایجان به تجار ایرانی، معرفی کالاهای جدید و مزیت‌دار داخلی و تنوع مبادلات تجاری، زمینه توسعه مناسبات اقتصادی و تجاری دو طرف و افزایش سهم صادرات محصولات غیرنفتی ایران به جمهوری آذربایجان را فراهم می‌سازد.

به‌طور کلی از میان گروه‌های کالایی صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان، چهار گروه کالایی خودرو، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، مواد پلاستیکی و گچ، آهن و سیمان بیش از ۴۳ درصد صادرات را تشکیل می‌دهند. در واقع این چهار گروه کالایی، مزیت‌های صادراتی ایران به جمهوری آذربایجان هستند. بنابراین لزوم توجه و برنامه‌ریزی جهت افزایش کمی و کیفی صادرات این گروه‌های کالایی بیش از پیش نمایان می‌شود. از سوی دیگر سیاست تنوع‌گرایی و تقویت صادرات محصولات مستعد و دارای مزیت‌های رقابتی، از جمله میوه، سبزیجات، دیگ‌های بخار و آبگرم و محصولات سرمایی به این کشور نیز، باید پیگیری شود.

با توجه به اهمیت عضویت در پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری در تسهیل صادرات و کاهش تعرفه‌های ورود به بازارهای هدف صادراتی، پیشنهاد می‌شود ایران با جمهوری آذربایجان موافقت‌نامه تجارت آزاد امضاء کند. این امر می‌تواند باعث افزایش

رقابت در بازار داخلی و افزایش توان صادراتی کشور شود.

جمهوری آذربایجان در حال حاضر با کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، موافقت‌نامه تجارت آزاد و با کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اگو) موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارد.

کشورهای جهان، با انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با سایر کشورها، کالاهای صادراتی را با تعرفه گمرکی نزدیک به صفر به بازار هدف صادر می‌کنند. عدم عضویت در پیمان‌های اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجاری موثر موجب شده تا امکان ورود آسان‌تر به بازارهای هدف صادراتی و استفاده از تعرفه‌های ترجیحی برای صادرکنندگان ایرانی فراهم نباشد.

در ادامه به برخی از پیشنهادها و راهکارهای اجرایی برای افزایش میزان مبادلات تجاری و اقتصادی دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان اشاره می‌شود:

- ❖ انجام تحقیقات بازاریابی و دستیابی به شناخت کافی نسبت به شرایط سیاسی و اجتماعی، وضعیت بازار، رقبای داخلی و خارجی، قیمت و ویژگی‌های کالاهای مشابه، مقررات صادرات و واردات و هزینه‌های گمرکی و مالیاتی.
- ❖ فعال نمودن کمیته حمل و نقل بین دو کشور در سطح وزرا، به منظور توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل بین دو کشور.
- ❖ بررسی دقیق و کسب شناخت کافی از شرکا و طرف‌های تجاری جمهوری آذربایجان.
- ❖ گسترش و ارتقای سطح همکاری اتاق‌های بازرگانی دو کشور.
- ❖ تلاش در جهت افزایش صادرات خدمات فنی و مهندسی به عنوان یکی از مناسب‌ترین گزینه‌ها جهت توسعه صادرات به جمهوری آذربایجان.
- ❖ امضای موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد دوجانبه با جمهوری آذربایجان.
- ❖ تقویت روابط میان بانک‌ها و نهادهای مالی دو کشور.
- ❖ اعزام رایزن بازرگانی به جمهوری آذربایجان.
- ❖ گسترش زیرساخت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای و ریلی به منظور افزایش تبادلات تجاری و اقتصادی.
- ❖ تاسیس بانک مشترک برای تامین مالی صادرات و گسترش سرمایه‌گذاری میان دو کشور.

- ❖ آشنا نمودن بازرگانان جمهوری آذربایجان با تولیدات صنعتی و پتانسیل‌های خدمات فنی و مهندسی ایران از طریق مشارکت مستمر و فعال در نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری آذربایجان و برگزاری نمایشگاه‌های اختصاصی ایران در جمهوری آذربایجان.
- ❖ برگزاری نمایشگاه اختصاصی کالاهای مختلف ایرانی در کشور جمهوری آذربایجان.
- ❖ آسان‌سازی صدور روادید برای تاجران و فعالان اقتصادی دو کشور.
- ❖ عرضه محصولات غذایی با برچسب حلال به جمهوری آذربایجان با توجه به مسلمان بودن اکثر مردم این کشور.
- ❖ تعامل اقتصادی گسترده‌تر دو کشور از طریق اجرای پروژه‌های مشترک و همکاری طرفین به منظور برطرف نمودن موانع مربوط به اجرای پروژه‌های زیربنایی.
- ❖ شرکت فعالانه بخش خصوصی در ترکیب هیات‌های تجاری دو کشور.
- ❖ گسترش همکاری‌های میان دو کشور در بخش سرمایه‌گذاری.
- ❖ مشارکت فعالانه و حضور جدی فعالان اقتصادی در همایش‌های فرصت‌های تجاری و همکاری دوجانبه.

بخش سوم پیوست‌ها



جدول ۶۶: سایت‌های اینترنتی وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های مهم جمهوری آذربایجان

سایت اینترنتی	نام وزارت یا سازمان
http://www.president.az	رئیس‌جمهور
http://www.meclis.gov.az	مجلس ملی
http://www.cabmin.gov.az	هیات دولت
http://www.mfa.gov.az	وزارت امور خارجه
http://www.mia.gov.az	وزارت امور داخلی
http://www.mns.gov.az	وزارت امنیت ملی
http://www.fhn.gov.az	وزارت موقعیت‌های غیرمترقبه
http://www.justice.gov.az	وزارت دادگستری
http://www.maliyye.gov.az	وزارت دارایی
http://www.taxes.gov.az	وزارت مالیات
http://www.economy.gov.az	وزارت توسعه اقتصادی
http://www.agro.gov.az	وزارت کشاورزی
http://www.eco.gov.az	وزارت بوم‌شناسی و منابع طبیعی
http://www.culture.az	وزارت فرهنگ و گردشگری
http://www.min.edu.az	وزارت آموزش
http://www.health.gov.az	وزارت بهداشت

http://www.mincom.gov.az	وزارت ارتباطات و فن آوری اطلاعات
http://www.mys.gov.az	وزارت ورزش و سلامتی
http://www.mot.gov.az	وزارت راه و ترابری
http://www.ntrc.gov.az	شورای رادیو و تلویزیون
http://stateproperty.gov.az	کمیته دولتی مدیریت دارایی‌ها
http://www.azstat.org	کمیته دولتی آمار
http://www.customs.gov.az	کمیته دولتی گمرک
http://refugees-idps-committee.gov.az	کمیته دولتی امور پناهندگان و آوارگان
http://scfwca.gov.az	کمیته دولتی امور خانواده، زنان و کودکان
http://azstand.gov.az	کمیته دولتی استاندارد و مالکیت صنعتی
http://noc-aze.org	کمیته ملی المپیک
http://constitutional-court-az.org	دادگاه قانون اساسی
http://supremecourt.gov.az	دیوان عالی
http://genprosecutor.gov.az	دادستان عمومی
http://ombudsman.gov.az	کمیسیونر حقوق بشر
http://human.gov.az	کمیسیون دولتی مفقودین و اسرای جنگ
http://commission-anticorruption.gov.az	کمیسیون خسارت‌های جنگ
http://www.tqdk.gov.az	کمیسیون دولتی پذیرش دانشجویان
http://cec.gov.az	کمیسیون مرکزی انتخابات
http://www.socar.gov.az	شرکت نفت دولتی
http://www.oilfund.az	صندوق دولتی نفت
http://caspar.baku.az	شرکت کشتی‌رانی کاسپین
http://www.ardda.gov.az	مدیریت ناوگان دریایی
http://www.sspf.gov.az	صندوق تأمین اجتماعی

<http://www.president.az>

جدول ۶۷: نام بانک‌های مهم جمهوری آذربایجان

سایت اینترنتی	نام بانک	ردیف
http://www.amrahbank.com/	«Amrahbank» JSC	۱
http://www.atabank.com/index.php	«AtaBank» JSC	۲
http://www.atrabank.az/	«Atrabank» JSC	۳
http://www.azkreditbank.com/	«Azerbaijan Credit Bank» JSC	۴
http://www.cibank.az/	«Azerbaijan Industrial Bank» JSC	۵
http://www.azerdemiryolbank.com/	«Azerdemiryolbank» JSC	۶
http://www.azerigazbank.com/	«Azerigazbank» JSC	۷
http://www.azerturkbank.biz/?lg=az	«Azer-Turk Bank» JSC	۸
http://www.bank.az/	«Bank of Azerbaijan» JSC	۹
http://www.bankofbaku.com/	«Bank of Baku» JSC	۱۰
http://www.bankrespublika.az/	«Bank Respublika» JSC	۱۱
http://www.bankstandard.com/	«Bank Standart» JSC	۱۲
http://www.birlikbank.az/	«Birlikbank» JSC	۱۳
http://www.debutbank.az/	«Debut Bank» JSC	۱۴
http://www.dekabank.com/	«Dekabank» JSC	۱۵
http://www.ibar.az/	«International Bank of Azerbaijan» JSC	۱۶
http://www.muganbank.az/	«Mughanbank» JSC	۱۷
http://www.royalbank.az/n/	«RoyalBank» JSC	۱۸

http://www.turanbank.com/	«Turanbank» JSC	۱۹
http://www.ucb.az/	«United Credit Bank» JSC	۲۰
http://www.kocbank.com.az/	«Yapi Kredit Bank Azerbaijan» QSC	۲۱
http://www.zaminbank.az/	«Zaminbank» JSC	۲۲

<http://www.cbar.az>

جدول ۶۸: فهرست برخی از رسانه‌های جمهوری آذربایجان

سایت اینترنتی	نام رسانه	ردیف
http://www.aztv.az/	AzTV - Azerbaijan Television	۱
http://www.anspress.com/tv/	ANS TV - Azerbaijan TV Channel	۲
http://az.itv.az/	Ictimai TV - Azerbaijan TV Channel	۳
http://az.itv.az/	Lider TV - Azerbaijan TV Channel	۴
http://www.spacetv.az/	Space TV - Azerbaijan TV Channel	۵
http://www.antenn.az/	Antenn 101 FM - Azerbaijan Radio Channel	۶
http://www.burc.fm/	Burç FM Azer - Azerbaijan Radio Channel	۷
http://www.itv.az/radio/	Ictimai Radio FM 90 - Azerbaijan Radio Channel	۸
http://www.lider.fm/	Radio Lider 107 FM - Azerbaijan Radio Channel	۹
http://www.radiodlaryurdu.com/	Radio Odlar Yurdu - Azerbaijan Radio Channel	۱۰
http://www.radio.ans.az/	ANS ChM - Azerbaijan Radio Channel	۱۱

<http://www.ostamyy.com/TV-radio-channels/Azerbaijan.htm>

جدول ۶۹: فهرست چند شرکت بیمه مهم در جمهوری آذربایجان

سایت اینترنتی	نام شرکت	ردیف
http://www.standardinsurance.az/	Standard Insurance	۱
http://www.a-group.az/az/eng/	A-GROUP Insurance Company	۲
http://azer-asia.azerin.com/	Azer-Asia Joint Insurance Company	۳
http://www.alfa.az/en/	Alfa Insurance	۴
http://www.iic.az/	Internation Insurance Company	۵
http://www.tig.az/eng/	Thames Insurance Group	۶
http://www.pasha-insurance.az/	Pasha Sigorta Insurance Company	۷
http://www.bi.com.az/index_en.jsp	Bashak-Inam Insurance Company	۸

<http://www.ostamyy.com/insurance-companies/Azerbaijan.htm>

جدول ۷۰: فهرست چند شرکت تعمیر خودرو در شهر باکو

cartech	
Email: info@cartech.az URL: www.cartech.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 418 41 19 (012) 562 25 25 Fax: (012) 562 25 25	سایت اینترنتی پست الکترونیکی
azur-bm	
Email: office@azur-bm.com URL: www.azur-bm.com	اطلاعات تماس
Phone: (012) 496 64 08 Fax: (012) 496 64 08	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

ess

Email: office@ess.az URL: www.ess.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 511 70 60 Fax: (012) 596 09 08	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

fotonmotors

Email: fotonmotors@aznetmail.az URL: www.fotonmotors.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 514 37 10 (012) 490 68 75 Fax: (012) 514 34 34	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

az.man-mn

Email: info@cartech.az URL: www.cartech.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 448 02 20 Fax: (012) 488 03 00	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

bmw

Email: info@bmw.az URL: www.bmw.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 530 14 14 (012) 530 31 13 Fax: (012) 530 33 30	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

hyundai

Email: office@hyundai.az URL: www.hyundai.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 490 26 26 Fax: (012) 496 66 48	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

grandmotors

Email: office@grandmotors.az URL: www.grandmotors.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 564 74 94 Fax: (012) 564 74 94	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

mamiraslanov

Email: mamiraslanov@mmm.com URL: www.3m.com	اطلاعات تماس
Phone: (012) 404 50 50 Fax: (012) 404 50 55	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

aznur

Email: office@aznur.az URL: www.aznur.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 447 30 04 Fax: (012) 492 13 13	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

avtopark

Email: sales@avtopark.org URL: www.avtopark.org	اطلاعات تماس
Phone: (012) 562 53 76 (055) 451 66 53 Fax: (012) 562 53 76	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

aas

Email: info@aas.az URL: www.aas.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 502 52 62 Fax: (012) 502 50 62	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

azauto

Email: office@azauto.az URL: www.azauto.az	اطلاعات تماس
Phone: (012) 418 40 60 (012) 418 40 70 Fax: (012) 418 40 49	سایت اینترنتی پست الکترونیکی

<http://www.baku.info>

جدول ۷۱: فهرست چند آژانس کرایه خودرو در شهر باکو

almaturizm

Phone: (012) 4083347 Fax: (012) 4929462	اطلاعات تماس
Email: office@almaturizm.com URL: www.almaturizm.com	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

nurgun

Phone: (012) 4474310 Fax: (012) 4474687	اطلاعات تماس
Email: office@nurgun.az URL: www.nurgunmotors.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

miracle-travel

Phone: (012) 5105700 (012) 5105800 Fax: (012) 5105700	اطلاعات تماس
Email: info@miracle-travel.az URL: www.miracle-travel.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

aitravel

Phone: (012) 4934300

Fax: (012) 4937263

اطلاعات تماس

Email: hrg@aitravel.com

URL: www.hrgworldwide.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی**intrans**

Phone: (012) 4932279 (012) 4980225

Fax: (012) 4937520

اطلاعات تماس

Email: improlcc@intrans.az

URL: www.improtex-travel.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی**go-to-italy**

Phone: (012) 4375924

Fax: (012) 4375924

اطلاعات تماس

Email: info@go-to-italy.az

URL: www.go-to-italy.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی**savanna**

Phone: (012) 5649099 (012) 5649199

Fax: (012) 5644999

اطلاعات تماس

Email: office@savanna.az

URL: www.savanna.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی**skylife-travel**

Phone: (012) 4925577

Fax: (012) 4921055

اطلاعات تماس

Email: operation@skylife-travel.com

URL: www.skylife-travel.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

ramservis

Phone: (012) 5113244 (012) 5142275
Fax: (012) 5142275

اطلاعات تماس

Email: info@ramservis.az
URL: www.ramservis.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

azauto

Phone: (012) 4184060
Fax: (012) 4184049

اطلاعات تماس

Email: office@azauto.com
URL: www.azauto.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

azcar

Phone: (012) 5105173 (012) 4477173
Fax: (012) 4477173

اطلاعات تماس

Email: info@azcar.az
URL: www.azcar.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

aetravel

Phone: (012) 5970088
Fax: (012) 5970188

اطلاعات تماس

Email: office@aetravel.az
URL: www.aetravel.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

ayla

Phone: (012) 4901793 (012) 4901497
Fax: (012) 4968462

اطلاعات تماس

Email: info@ayla.az
URL: www.ayla.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

aviltravel

Phone: (012) 4986654 (012) 4937855
Fax: (012) 4981127

اطلاعات تماس

Email: info@aviltravel.com
URL: www.aviltravel.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

almaturizm

Phone: (012) 4083347
Fax: (012) 4929462

اطلاعات تماس

Email: office@almaturizm.com
URL: www.almaturizm.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

granitas

Phone: (012) 4474883 , 4499047
Fax: (012) 4941849

اطلاعات تماس

Email: office@granitas.az
URL: www.granitas.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

aznur

Phone: (012) 4473004 (012) 4473008
Fax: (012) 4921313

اطلاعات تماس

Email: office@aznur.az
URL: www.aznur.az

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

isgb

Phone: (012) 4372817
Fax: (012) 4921801

اطلاعات تماس

Email: big@isgb.az
URL: www.bigtouraz.com

سایت اینترنتی و
پست الکترونیکی

ess

Phone: (012) 5117060 Fax: (012) 5960908	اطلاعات تماس
Email: office@ess.az URL: www.ess.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

eurotrans

Phone: (012) 4371663 (012) 4371664 Fax: (012) 4371664	اطلاعات تماس
Email: office@eurotrans.az URL: www.eurotrans.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

enctours

Phone: (012) 4974020 (012) 4367493 Fax: (012) 4367493	اطلاعات تماس
Email: office@enctours.az URL: www.enctours.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

deluxe-tour

Phone: (012) 5980782 (012) 5980781 Fax: (012) 5980781	اطلاعات تماس
Email: info@deluxe-tour.az URL: www.deluxe-tour.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

cartech

Phone: (012) 4184149 (012) 5652525 Fax: (012) 5652525	اطلاعات تماس
Email: info@cartech.az URL: www.cartech.az	سایت اینترنتی و پست الکترونیکی

<http://www.baku.info>

جدول ۷۲: اطلاعات هتل‌های مهم شهر باکو

اطلاعات تماس	درجه	نام هتل	ردیف
Tel: +۹۹۴ (۱۲) ۴۴۹ ۴۹ ۳۰ ۳۸ Fax: +۹۹۴ (۱۲) ۴۴۹ ۴۹ ۵۶ ۵۷	۵ ستاره	Ambassador Hotel Baku	۱
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۱ ۲۳۴ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۰۷ ۱۵۴	۵ ستاره	Hyatt Regency Baku	۲
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۲ ۴۰۲ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۷۲ ۴۵۱	۵ ستاره	Radisson SAS Plaza Baku	۳
Tel: (۹۹۴۱۲) ۴۹۶ ۸۰۰۰ Fax: (۹۹۴۱۲) ۴۹۶ ۸۰۰۸	۵ ستاره	Excelsior Hotel Baku	۴
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۱ ۲۳۴ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۰۷ ۱۵۴	۵ ستاره	Hyatt Park Baku	۵
Tel: +۹۹۴۱۲۴۹۶۳۹۸۴	۴ ستاره	Musado Hotel	۶
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۴۹۰ ۶۰۰۰ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۴۹۶ ۸۹۰۰	۴ ستاره	Park Inn Azerbaijan	۷
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۴۹۹ ۶۱۰۱	۴ ستاره	Delfin (Best Eastern)	۸
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۰۷ ۰۹۰ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۰ ۸۲۵	۴ ستاره	Grand Hotel Europe	۹
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۷۲ ۵۰۷ Tel/Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۲۵ ۴۷۷	۳ ستاره	Ascot / Azcot Lodge	۱۰
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۹ ۰۰۴ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۰ ۸۱۷	۳ ستاره	Azerbaijan Hotel	۱۱
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۹ ۸۴۲,۴۵,۴۷ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۸۹ ۸۴۳	۳ ستاره	Old Intourist» Hotel1	۱۲
Tel: +۹۹۴ ۱۲ ۹۷۴ ۷۷۷, ۹۷۴ ۷۶۰ Fax: +۹۹۴ ۱۲ ۹۷۴ ۷۸۰	۳ ستاره	Crescent Beach Hotel	۱۳
Tel: +۹۹۴۱۲۴۹۹۱۱۲۷	۳ ستاره	Diplomat Hotel	۱۴
Tel.: +۹۹۴۱۲۴۹۲۶۷۸۶	۳ ستاره	Horizon Hotel	۱۵

جدول ۷۳: اطلاعات سفارت خانه جمهوری آذربایجان در ایران

سفارت جمهوری آذربایجان در ایران

نشانی: تهران، فرمانیه، خ لواسانی، خ شهید صالحی (ندا)، خ شهید وطن پور، شماره ۳۰
تلفن: ۲۲۲۱۵۱۹۱-۲۲۲۱۲۵۵۴-۲۱ - ۲۱ (۰۰۹۸)
دورنگار: ۲۲۲۱۷۵۰۴-۲۱ - ۲۱ (۰۰۹۸)
آقای عباس علی حسن اف، سفیر کنونی جمهوری آذربایجان در ایران است.

www.mfa.gov.ir

جدول ۷۴: اطلاعات سفارت خانه ایران در جمهوری آذربایجان

سفارت ایران در جمهوری آذربایجان

نشانی: 370001 BONIAD SARDAROV ST.NO.4
BAKU AZARBAIJAN
شماره ی پستی: ۳۷۰۰۰۱
تلفن: ۴۹۸۰۷۶۶-۴۹۵۹۵۴۰-۴۹۹۴۱۲ (۰۰۹۹۴۱۲)
دورنگار: ۴۹۷۱۲۲۳-۴۹۹۴۱۲ (۰۰۹۹۴۱۲)
آقای محمد باقر بهرامی، سفیر کنونی ایران در جمهوری آذربایجان است.
پست الکترونیکی: INFO@IRANEMBASSY.AZ.ORG

www.mfa.gov.ir

منابع و مأخذ

۱. سایت آگاهی‌رسانی درباره‌ی کشور جمهوری آذربایجان
www.azerbaijan.az/portal
۲. سایت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
www.iccim.org
۳. سایت اطلاعات جامع کشورها
www.indexmundi.com
۴. سایت اطلاعات جغرافیایی کشورها
www.worldatlas.com
۵. سایت اطلاع‌رسانی در خصوص مبادلات جهانی
www.trademap.org
۶. سایت اطلاع‌رسانی در خصوص وضعیت اقتصادی کشورهای جهان
www.traveldocumentsystems.com
۷. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه بهره‌برداری از اینترنت در جهان
www.internetworldstats.com
۸. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه شرکت‌های خارجی فعال در جهان
www.businessmonitor.com
۹. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه ارایه کمک‌های مالی آمریکا به سایر کشورها
www.usig.org
۱۰. سایت اطلاع‌رسانی در زمینه مالیات و تبدیل ارزها
www.internationaltaxreview.com
۱۱. سایت اطلاع‌رسانی سازمان تجارت جهانی
www.wto.org
۱۲. سایت اطلاع‌رسانی نحوه پراکندگی جمعیت در کشورها
www.citypopulation.de
۱۳. سایت اطلاع‌رسانی نحوه راه‌اندازی کسب و کار جدید
www.doingbusiness.org
۱۴. سایت بانک مرکزی جمهوری آذربایجان
www.cbar.az
۱۵. سایت ریاست جمهوری آذربایجان
www.president.az
۱۶. سایت سازمان توسعه تجارت ایران
www.tpo.ir
۱۷. سایت صندوق ضمانت صادرات وزارت بازرگانی
www.egfi.org
۱۸. سایت کتاب زرد کشورهای جهان
www.yellowpagesworld.com
۱۹. سایت کمیته دولتی آمار جمهوری آذربایجان
www.azstat.org
۲۰. سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران
www.irica.gov.ir

۲۱. سایت مرکز تجارت بین‌المللی
www.intracen.org
۲۲. سایت موسسه بررسی‌کننده قوانین مالی بین‌الملل
www.iflr.com
۲۳. سایت موسسه فوربس
www.forbes.com
۲۴. سایت نقطه تجاری کیش
www.kishtpc.com
۲۵. سایت وزارت خارجه آمریکا
www.state.gov
۲۶. سایت وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران
www.mfa.gov.ir
۲۷. سایت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران
www.iranair.com
۲۸. کتاب شناخت بازار کشور جمهوری آذربایجان، سازمان بازرگانی استان اردبیل، ۱۳۸۵.
۲۹. مجموعه گزارش‌های اداره کل بازرگانی کشورهای اروپا و آمریکای سازمان توسعه تجارت.
۳۰. مجموعه گزارش‌های صندوق بین‌المللی پول، جمهوری آذربایجان، سال ۲۰۰۹ میلادی
www.imf.org

فهرست کتب منتشره از سری کتاب‌های راهنمای تجارت با کشورها

۱. راهنمای تجارت با ترکیه

۲. راهنمای تجارت با هنگ‌کنگ

۳. راهنمای تجارت با اندونزی

۴. راهنمای تجارت با قرقیزستان

۵. راهنمای تجارت با غنا

۶. راهنمای تجارت با برزیل

۷. راهنمای تجارت با اوکراین

۸. راهنمای تجارت با قزاقستان

۹. راهنمای تجارت با پاکستان

۱۰. راهنمای تجارت با چین

۱۱. راهنمای تجارت با کنیا

۱۲. راهنمای تجارت با کره جنوبی

۱۳. راهنمای تجارت با مکزیک

۱۴. راهنمای تجارت با عراق

۱۵. راهنمای تجارت با گرجستان

۱۶. راهنمای تجارت با سوریه

۱۷. راهنمای تجارت با عربستان سعودی

۱۸. راهنمای تجارت با ارمنستان

۱۹. راهنمای تجارت با ترکمنستان

۲۰. راهنمای تجارت با ازبکستان

۲۱. راهنمای تجارت با روسیه

۲۲. راهنمای تجارت با امارات متحده عربی

۲۳. راهنمای تجارت با ژاپن

۲۴. راهنمای تجارت با ونزوئلا

۲۵. راهنمای تجارت با تونس

۲۶. راهنمای تجارت با تاجیکستان

۲۷. راهنمای تجارت با مالزی